

Nr 124

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till hotellförordning; given Stockholms slott den 29 april 1966.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, inhämta riksdagens yttrande över härvid fogade förslag till hotellförordning.

GUSTAF ADOLF

Svante Lundkvist

Propositionens huvudsakliga innehåll

1917 års stadga angående hotell- och pensionatrörelse föreslås bli ersatt av en hotellförordning. Som ett led i det år 1959 påbörjade arbetet med förenkling av byggnadslagstiftningen överförs den nuvarande hotellstadgans byggnadstekniska bestämmelser, som främst avser brandskydd, till byggnadsstyrelsens anvisningar till byggnadsstadgan. Frågor om hotells beskaffenhet med hänsyn till brandskydd och hälsovård prövas av byggnadsnämnden i ärende om byggnadslov för hotellet samt av brandsyneförrättare och hälsovårdsnämnd under rörelsens gång.

Enligt förslaget fordras liksom f. n. tillstånd att driva hotell- eller pensionatrörelse som är avsedd att samtidigt ta emot minst nio gäster eller som omfattar minst fem gästrum. Rörelse som är avsedd huvudsakligen för uthyrning av stadigvarande bostad omfattas inte av förordningen. Däremot blir den tillämplig på vissa rörelser som f. n. inte anses som hotell- eller pensionatrörelse. Tillståndsprövningen avser sökandens personliga förutsättningar att driva rörelsen på ett sätt som inte medför fara för allmän ordning och säkerhet. Tillståndsmyndighet blir polismyndigheten. Den har att kontrollera ordningen i hotell och pensionat.

Det nuvarande systemet för hotellgästers inskrivning samt för polisens möjligheter att vid behov få kännedom om hotellgäster behålls i princip men förenklas. Bl. a. innebär detta att bestämmelserna blir lika för medborgare i alla de nordiska länderna.

Förordningen föreslås träda i kraft den 1 januari 1967.

Förslag
till
Hotellförordning

Härigenom förordnas som följer.

Inledande bestämmelse

1 §.

Med hotell- eller pensionatrörelse avses i denna förordning yrkesmässig verksamhet med ändamål att tillhandahålla tillfällig möblerad bostad. Förordningen är ej tillämplig när bostad tillhandahålles som ett led i verksamhet för vård, tillsyn, utbildning eller uppfostran.

Med hotell eller pensionat avses i förordningen byggnad eller lägenhet, vari hotell- eller pensionatrörelse drives.

Tillstånd m. m.

2 §.

Hotell- eller pensionatrörelse, som är avsedd att samtidigt mottaga minst nio gäster eller som omfattar minst fem gästrum, får drivas endast av den som har tillstånd av polismyndigheten i orten. Tillstånd meddelas för hotell- eller pensionatrörelse i viss byggnad eller lägenhet.

Tillstånd skall meddelas, om det icke finnes anledning antaga att den som söker tillståndet skall driva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppkommer. Tillstånd får ej meddelas den som är omyndig eller i konkurstillstånd.

3 §.

Drives hotell- eller pensionatrörelse för vilken tillstånd fordras enligt 2 § av bolag, förening eller annan samfällighet, skall föreståndare finnas för rörelsen. Föreståndare får utses även av tillståndshavare som är enskild person. Polismyndigheten äger ålägga sådan tillståndshavare att utse föreståndare, om särskilda skäl föreligga.

Föreståndare skall vara godkänd av polismyndigheten. Utsedd föreståndare skall godkännas om han ej är omyndig samt det icke finnes anledning antaga att han skall utöva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppkommer.

Godkänd föreståndare ansvarar i tillståndshavarens ställe för att rörelsen utövas enligt föreskrifterna i denna förordning.

4 §.

För tillståndshavare, som själv förestår rörelsen, och för föreståndare skall finnas ersättare. I fråga om ersättare äga bestämmelserna i 3 § andra och tredje styckena motsvarande tillämpning.

5 §.

Ansökan om tillstånd att driva hotell- eller pensionatrörelse skall vara skriftlig och åtföljas av

- a) uppgift om sökandens fullständiga namn, firma och postadress samt, om sökanden tidigare haft annat släktnamn, detta;
- b) för sökande, som är enskild person, uppgift om födelsetid och yrke eller titel samt bevis att han ej är omyndig eller i konkurstillstånd;
- c) uppgift om fullständigt namn, födelsetid och yrke eller titel för den som utsetts till föreståndare eller ersättare samt bevis att han ej är omyndig;
- d) uppgift om belägenheten av den byggnad eller lägenhet där rörelsen avses skola drivas, det största antal gäster som skall kunna mottagas samtidigt och det största antal gästrum som rörelsen skall omfatta;
- e) om byggnadslov meddelats för hotellet eller pensionatet, handlingar som visa att så skett.

Beviljas tillstånd skall skriftligt bevis utfärdas. Har byggnadslov ej meddelats och är ej uppenbart att det icke behöves, skall beviset innehålla erinran om att byggnadslov kan fordras. Finnes ej godkänd ersättare eller, i fall när föreståndare skall finnas enligt 3 §, godkänd föreståndare, skall i beviset anges att tillståndet icke får utnyttjas förrän ersättare eller föreståndare utsetts och godkänts. Avskrift av beviset skall tillställas byggnadsnämnden, brandchefen och hälsovårdsnämnden.

Om godkännande av föreståndare eller ersättare skall skriftligt bevis utfärdas.

6 §.

Om tillståndshavare avlider, försättes i konkurs eller förklaras omyndig, får rörelsen fortsättas under högst ett år. Försättes rörelsen, skall föreståndare enligt 3 § finnas för denna.

Om godkänd föreståndare ej redan finnes, skall inom två månader från dödsfallet, första borgenärssammanträdet eller omyndighetsförklaringen ansökan göras om godkännande av föreståndare. Godkännes icke föreståndaren, skall polismyndigheten lämna den som driver rörelsen tillfälle att

inom viss tid ansöka om godkännande av annan föreståndare. Godkännes ej heller den andre föreståndaren, anses tillståndet ha upphört att gälla tre veckor efter det att beslut i ärendet vann laga kraft.

Göres ej ansökan som avses i andra stycket inom föreskriven tid, anses tillståndet för rörelsen ha upphört att gälla den dag då tiden utgick.

7 §.

Avgår eller avlider föreståndare som skall finnas enligt 3 § eller ersättare eller återkallas godkännande av föreståndare eller ersättare, skall ansökan om godkännande av ny föreståndare eller ersättare göras inom två månader. Göres ej ansökan inom denna tid eller godkännes icke föreståndaren eller ersättaren, äga bestämmelserna i 6 § andra och tredje styckena motsvarande tillämpning.

8 §.

Upphör rörelsen, skall tillståndshavaren skriftligen anmäla det hos polismyndigheten. Detsamma gäller om tillståndshavaren icke vill utnyttja tillståndet eller hinder mot att börja rörelsen uppkommer. Polismyndigheten skall återkalla tillståndet och underrätta byggnadsnämnden, brandchefen och hälsovårdsnämnden härom.

Register

9 §.

Polismyndigheten skall föra register över de hotell- och pensionatrörelser för vilka tillstånd meddelats. I registret skola göras anteckningar om de beslut polismyndigheten meddelar i fråga om rörelsen. Rikspolisstyrelsen bestämmer i övrigt hur registret skall föras.

Ordning och säkerhet

10 §.

Hotell- eller pensionatrörelse skall drivas så att den icke föranleder fara för allmän ordning och säkerhet.

11 §.

Den som driver hotell- eller pensionatrörelse med tillstånd enligt 2 § skall tillse att elektrisk anläggning i hotellet eller pensionatet en gång varje år

undersökes av sakkunnig person. Bristfälligheter som anmärkas vid sådan undersökning skola avhjälpas så snart det kan ske. Intyg om undersökning och om avhjälppta bristfälligheter skall anskaffas och förvaras.

12 §.

Utrymningsvägar i hotell eller pensionat, där rörelse drives med tillstånd enligt 2 §, skola anges genom tydliga markeringar. Sådan markering skall vara lätt synlig från dörren till varje gästrum.

Gästkontroll

13 §.

Gäst skall vid ankomsten till hotell eller pensionat, där rörelse drives med tillstånd enligt 2 §, avfordras uppgift om fullständigt namn, yrke eller titel, födelsetid, hemort och medborgarskap eller nationalitet. Sådana uppgifter skola förvaras i form av en gästförteckning, vari även skola antecknas dagen för gästens ankomst och dagen för hans avflyttning.

Polismyndigheten äger förordna att från hotell- eller pensionatrörelse i viss ort eller från viss rörelse anmälan skall göras till polismyndigheten om svensk, dansk, finsk, isländsk eller norsk gäst på sätt och inom tid som polismyndigheten bestämmer. Avser förordnandet rörelse för vilken tillstånd ej meddelats enligt 2 §, gälla bestämmelserna i första stycket för rörelsen.

Om ytterligare uppgifter som skola avfordras annan utländsk gäst och om anmälan till polismyndigheten i fråga om sådan gäst gälla bestämmelserna i utlänningskungörelsen den 4 juni 1954 (nr 457). Sådana uppgifter skola antecknas i gästförteckningen.

14 §.

Vägrar gäst att lämna uppgift enligt 13 § eller finnes anledning antaga att uppgift som han lämnat är oriktig, skall anmälan därom ofördröjligen göras hos polismyndigheten.

15 §.

Gästförteckning skall föras noggrant och på anfordran hållas tillgänglig för polismyndigheten. Den skall förvaras under minst tio år från dagen för den anteckning som senast införts. Förteckning för rörelse som upphör skall lämnas till polismyndigheten.

För gästförteckning och för anmälan enligt 13 § andra stycket skall användas blankett enligt formulär som rikspolisstyrelsen fastställer. Blanketter tillhandahållas av polismyndigheten.

Ansvarsbestämmelser m. m.

16 §.

Till böter dömes den som

- a) utan tillstånd driver hotell- eller pensionatrörelse som avses i 2 §;
- b) driver hotell- eller pensionatrörelse utan godkänd föreståndare, när sådan skall finnas, eller utan godkänd ersättare.

17 §.

Till böter eller, om omständigheterna äro försvärande, fängelse i högst sex månader dömes

- a) den som underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet enligt 13 § andra stycket eller 14 § eller som vid fullgörande av sådan anmälningsskyldighet lämnar oriktig uppgift;
- b) gäst som i fall som avses i 13 § första eller andra stycket lämnar oriktig uppgift;
om gärningen ej är belagd med straff i brottsbalken.

18 §.

Till böter, högst femhundra kronor, dömes den som underlåter att

- a) fullgöra anmälningsskyldighet enligt 8 §;
- b) enligt 11 § föranstalta om undersökning eller anskaffa eller förvara intyg;
- c) enligt 13 § avfordra gäst uppgift, förvara den i gästförteckning eller göra anteckningar däri;
- d) iakttaga bestämmelserna om gästförteckning i 15 § första stycket.

19 §.

Är tillståndshavare icke lämplig att driva rörelsen av den anledningen att han upprepade gånger funnits skyldig till brott mot denna förordning eller åsidosatt annan bestämmelse som gäller för rörelsen och trots anmaning underlåtit att vidtaga rättelse inom skälig tid eller av annan anledning, skall polismyndigheten återkalla tillståndet.

Är godkänd föreståndare eller ersättare icke lämplig att förestå rörelsen av den anledningen att han upprepade gånger funnits skyldig till brott mot denna stadga eller åsidosatt annan bestämmelse som gäller för rörelsen och trots anmaning underlåtit att vidtaga rättelse inom skälig tid eller av annan anledning, skall polismyndigheten återkalla godkännandet eller, om särskilda skäl föreligga, återkalla tillståndet för rörelsen.

Innan tillstånd eller godkännande återkallas, skall den som beröres av återkallelsen beredas tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan olägenhet.

20 §.

Om det är nödvändigt för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, äger polismyndigheten vid vite förbjuda hotell- eller pensionatrörelse, för vilken icke fordras tillstånd.

21 §.

För att tillse att bestämmelserna i denna förordning iakttagas äger polismyndigheten tillträde till hotell och pensionat.

22 §.

Talan mot polismyndighetens beslut enligt denna förordning föres hos länsstyrelsen genom besvär.

Talan mot länsstyrelsens beslut föres hos Konungen genom besvär.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1967, då stadgan den 8 juni 1917 (nr 474) angående hotell- och pensionatrörelse skall upphöra att gälla.

Tillstånd enligt stadgan att driva hotell- eller pensionatrörelse gäller som tillstånd enligt förordningen. Tillstånd som enligt 3 § i stadgan meddelats föreståndare för hotell- eller pensionatrörelse, vilken drives av bolag, förening eller annan samfällighet, anses som tillstånd för bolaget, föreningen eller samfälligheten och som godkännande av föreståndaren.

Drives vid förordningens ikraftträdande rörelse för vilken fordras tillstånd enligt förordningen och har tillstånd icke behövts enligt stadgan, får rörelsen fortsättas till utgången av juni 1967 utan tillstånd. Sökes tillstånd dessförinnan, får rörelsen fortsättas även därefter till dess tillståndsärendet avgjorts slutligt.

Skall enligt förordningen ersättare för tillståndshavare eller föreståndare finnas i hotell- eller pensionatrörelse som drives vid förordningens ikraftträdande, får rörelsen fortsättas till utgången av juni 1967 utan ersättare. Sökes godkännande av ersättare dessförinnan, får rörelsen fortsättas även därefter till dess ärendet om godkännande av ersättare avgjorts slutligt.

Ärende om hotell- eller pensionatrörelse, vilket före förordningens ikraftträdande anhängiggjorts hos länsstyrelse som första instans men icke slutligt avgjorts av länsstyrelsen före ikraftträdandet, skall överlämnas till polismyndigheten för vidare handläggning enligt förordningen.

Liggare och kortregister, som avses i 2 § 2 mom. tredje stycket stadgan, eller avskrift därav skall länsstyrelsen sända till polismyndigheten.

Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till bestämmelse som ersatts genom bestämmelse i förordningen, skall den nya bestämmelsen tillämpas.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:ts
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 29 april
1966.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler statsrådet Lundkvist fråga om *ny lagstiftning om hotell och pensionat* samt anför.

Inledning

Enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t tillkallade chefen för handelsdepartementet i november 1948 fem sakkunniga för att verkställa en av Svenska turisttrafikförbundet begärd utredning om den utländska turisttrafiken till Sverige. I direktiven uttalades att utredningsmännen bl. a. borde se över gällande hotellstadga samt föreslå de ändringar och tillägg, som kunde finnas påkallade. Enligt departementschefen framstod det däremot som ovisst, om förhållandena i vårt land var sådana att här borde införas en mera detaljerad hotellagstiftning av den art, som förekommer i vissa mera utpräglade turistländer.

De sakkunniga¹ — vilka antog benämningen 1948 års utredning angående turisttrafiken från utlandet (*turistutredningen*) — lämnade i oktober 1951 ett betänkande med titeln »Turisttrafiken från utlandet» (SOU 1951:49).

Över betänkandet har efter remiss yttranden avgivits av byggnadsstyrelsen, järnvägsstyrelsen, luftfartsstyrelsen, statskontoret, statens sakrevision, valutakontoret, generaltullstyrelsen — som överlämnat yttranden från tulldirektionen i Malmö och tullkammaren i Hälsingborg — kommerskollegium — som överlämnat yttranden från handelskamrarna i Stockholm, Göteborg,

¹ De sakkunniga var dåvarande statssekreteraren i folkhushållningsdepartementet, numera f. d. direktören Einar Engelstedt (ordförande), bankdirektören Gunnar Månsson, fil. lic. Gustaf Munthe, dåvarande chefredaktören, numera landshövdingen Gösta Elfving och direktören Ivan Ohlson. Som särskilda sakkunniga förordnades sedermera byråchefen i inrikesdepartementet Erik Sjöholm, direktören för Frimurarhotellet i Linköping Olof Rudbeck, avdelningsdirektören i byggnadsstyrelsen Erik Wannfors, riksbrandinspektören Axel Axelsson och arkitekten Nils Einar Eriksson.

Malmö och Gävle samt Sveriges allmänna exportförening och Sveriges redareförening — statens priskontrollnämnd, överståthållarämbetet — som överlämnat yttranden från polismästaren i Stockholm och Stockholms stadskollegium m. fl. — länsstyrelserna i samtliga län — av vilka några överlämnat yttranden från landsfogde, länsarkitekt, förste provinsialläkare, polismyndighet eller turisttrafikförening — statspolisintendenten, statens brandinspektion, statens utlänningskommission, 1951 års byggnadsutredning, Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet, Svenska turisttrafikförbundet, Svenska turistföreningen, Sveriges hotell- och restaurangförbund, Svenska turisthotellens riksförbund, Skid- och friluftsförbundet, Kungl. automobilklubben, Motormännens riksförbund, Svenska resebyråföreningen, Folkrorelsernas rese- och semesterorganisation (RESO), Trafikföretagens och resebyråföreningarnas agentråd (TORA), Scandinavian airlines system och Svenska brandskyddsföreningen.

Turistutredningen behandlade förutom hotellagstiftningen åtskilliga andra frågor av betydelse för turistnäringen. Dessa frågor togs upp i prop. 1953:1 bil. 12 s. 165.

Efter det att turistutredningens betänkande avgavs har — i anledning av en framställning den 14 april 1951 från riksdagens justitieombudsman samt reformerna inom utlänningslagstiftningen år 1954 och 1958 — hotellstadgans bestämmelser om kontrollen över resande i vissa hänseenden ändrats.

I framställning till Kungl Maj:t den 30 juni 1960 har byggnadsstyrelsen föreslagit ändring av gällande hotellstadgas bestämmelser om brandteknisk klassindelning. Efter remiss har statens brandinspektion yttrat sig över framställningen.

Vidare har riksdagens justitieombudsman i skrivelse till Kungl. Maj:t den 2 juni 1961 tagit upp frågan om behovet av en översyn av bestämmelserna om kostnader för vissa förrättningar enligt bl. a. hotellstadgan.

Den nya lagstiftning på hälsovårdens, byggnadsväsendets och brandförsvarets områden som tillkommit sedan turistutredningen lade fram sitt betänkande har gjort det nödvändigt att överarbeta utredningens förslag. En sådan överarbetning har gjorts inom inrikesdepartementet och resultatet har redovisats i en inom departementet upprättad, den 4 januari 1965 dagtecknad *promemoria* (stencil In 1965:1) *angående ny lagstiftning om hotell och pensionat*. I promemorian föreslås en ny hotellstadga vilken torde få fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga*.

Över departementspromemorian har, efter remiss, yttranden avgivits av medicinalstyrelsen — som bifogat yttranden av statens bakteriologiska laboratorium, Sveriges administrativa läkares förening, tre länsläkare och förste stadsläkaren i Malmö — statens utlänningskommission, statens brandinspektion — som bifogat yttranden av brandcheferna i Stockholm och Göteborg samt fyra länsbrandinspektörer — rikspolisstyrelsen, byggnads-

styrelsen, kontrollstyrelsen, kommerskollegium — som bifogat yttranden av samtliga elva handelskammare — överståthållarämbetet — som bifogat yttranden från polismyndigheten och förste stadsläkaren i Stockholm — statens hyresråd, samtliga länsstyrelser — vilka bifogat yttranden från sammanlagt två länsläkare, 83 polismyndigheter, två byggnadsnämnder och två länsturisttrafikförbund — utlänningsutredningen, Svenska turisttrafikförbundet, Svenska turistföreningen, Sveriges hotell- och restaurangförbund, Svenska turisthotellens riksförbund, RESO, Sveriges centrala restaurangaktiebolag (de fyra sistnämnda gemensamt yttrande), Hotell- och restauranganställdas förbund, Motororganisationernas samarbetsdelegation (gemensamt organ för Motormännens riksförbund, Kungl. automobilklubben och Motorförarnas helnykterhetsförbund), Svenska resebyråföreningen, Svenska brandbefälets riksförbund, Svenska stadsförbundet och Svenska kommunförbundet.

Gällande bestämmelser

De grundläggande bestämmelserna i ämnet finns i *stadgan den 8 juni 1917 (nr 474) angående hotell- och pensionatrörelse*. Denna innehåller fyra avdelningar, nämligen avdelning I om vad som förstås med hotell- eller pensionatrörelse och om tillstånd att utöva sådan rörelse, avdelning II med föreskrifter om skydd mot eldfara, avdelning III om kontroll över resande samt avdelning IV med allmänna bestämmelser.

I avdelning I stadgas (1 §), att med hotell- eller pensionatrörelse förstås sådan verksamhet som avser att åt resande eller andra mot betalning tillhandahålla möblerad bostad, vare sig ensamt eller i förening med förplägnad. Med hotell eller pensionat förstås byggnad eller lägenhet, som används för rörelsen. Som resande anses envar, medan han uppehåller sig utanför mantalsskrivningsorten. Utlänning är alltid att betrakta som resande.

För att driva hotell- eller pensionatrörelse fordras i allmänhet tillstånd (2—4 §§).

Används för rörelsen byggnad eller lägenhet, som innehåller högst fyra rum som är avsedda att härbärgera högst åtta gäster, fordras inte tillstånd om byggnaden eller lägenheten inte utgör del av hotell eller pensionat av större omfattning (4 §). På sådan byggnad eller lägenhet tillämpas inte bestämmelserna i avdelning II om skydd mot eldfara. Är hotellet avsett för högst sexton gäster och har det högst åtta rum, behöver endast en del av dessa bestämmelser tillämpas. I stället bestämmer tillståndsmyndigheten i varje särskilt fall vilka åtgärder som skall vidtas till skydd mot eldfara. Av bestämmelserna i avdelning III skall meddelade föreskrifter om skyldighet att avfordra resande vissa uppgifter obligatoriskt tillämpas endast beträffande utländsk resande. Vid den tid då turistutredningens betänkande avgavs gällde enligt 4 §, att rörelse för vilken tillstånd inte behövdes skulle anmälas hos polismyndigheten.

Tillstånd att driva hotell- eller pensionatrörelse söks i allmänhet hos länsstyrelsen. Vid ansökningen skall fogas bl. a. ritningar och beskrivning över den lägenhet, där rörelsen skall utövas, intyg att anordningarna är tillfredsställande med hänsyn till de sanitära förhållandena samt intyg att sökanden gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet, råder över sig och sin egendom och i övrigt med hänsyn till rörelsens omfattning kan anses lämplig att utöva den.

När tillstånd sökts skall länsstyrelsen föranstalta om undersökning på platsen för att utröna lägenhetens beskaffenhet. I vissa fall skall förslag till brandskyddsföreskrifter upprättas. Undersökning och förslag görs av polismyndigheten med biträde, om det behövs, av sakkunnig person eller myndighet. Kostnaden för undersökning och förslag betalas av sökanden med belopp som bestäms av länsstyrelsen.

För hotell- eller pensionatrörelse, som drivs av bolag, förening eller annan samfällighet, skall finnas föreståndare, som ansvarar för rörelsens behöriga utövande.

Avdelning II (6—33 §§) innehåller en brandteknisk klassindelning, allmänna bestämmelser om byggnad i vilken hotell eller pensionat får inrättas samt regler om sovrumms läge i byggnad, trappor, korridorer och övriga byggnadstekniska anordningar för utrymning, uppvärmning, sotning, elektriska anläggningar, belysning, alarmanordning och säkerhetsåtgärder i övrigt.

Hotell och pensionat skall minst en gång om året besiktigas av polismyndigheten i orten. Därvid kontrolleras att föreskrifterna i avdelning II iakttagits. Polismyndigheten får anlita biträde av sakkunnig person. På innehavarens eller föreståndarens föranstaltande skall en sakkunnig opartisk person en gång om året besiktiga elektriska ljus-, kraft- och alarmledningar med tillhörande anordningar.

I fråga om byggnad, vari hotell- eller pensionatrörelse bedrevs den 1 januari 1933, äger länsstyrelsen medge eftergift från vissa bestämmelser om byggnads beskaffenhet, dock endast såvitt påtaglig fara för människoliv inte uppstår (33 §). Från övriga bestämmelser under avdelning II får länsstyrelsen efter att ha hört sakkunnig person eller myndighet medge jämkning eller eftergift under förutsättning att betryggande skydd mot eld inte åsidosätts och att jämkningen eller eftergiften inte strider mot gällande byggnadsförfattningar.

I avdelning III stadgas (34 §), att då resande anlämt till hotell eller pensionat innehavaren eller föreståndaren omedelbart skall avfordra honom uppgifter om fullständigt namn, yrke eller titel, födelseort och hemort. Utlänning skall lämna uppgift om nationalitet och födelsetid samt den ort inom eller utom riket, där han senast uppehållit sig. Uppgift om födelsetid bör lämnas också av svensk resande. Innan utlänning avflyttar skall uppgift avfordras honom vart han närmast ämnar bege sig. Uppgifterna skall införas i en särskild liggare, i vilken också skall antecknas dagen för resandes ankomst och avflyttning. Liggaren skall på anfordran hållas tillgänglig för närmaste polismyndighet och skall, om rörelsen upphör, överlämnas till polismyndigheten. För hotell och pensionat som inte behöver tillstånd finns vissa undantag från dessa bestämmelser.

Vidare föreskrivs (35 §), att länsstyrelse inom viss eller vissa orter eller för visst hotell eller pensionat äger förordna, att innehavaren eller föreståndaren skall dagligen på tid, som polismyndigheten bestämmer, till denna inge skriftlig anmälan rörande svensk, dansk, finsk, isländsk eller norsk resande, som under det senaste dygnet ankommit till hotellet eller pensionatet, eller, om polismyndighet inte finns på platsen, till vederbörande polismyndighet inge eller med posten avsända anmälan om sådan resandes ankomst inom tjugofyra timmar från ankomsten. Förordnande gäller inte mindre rörelse, om inte detta anges särskilt. Om förordnande avser mindre

rörelse, skall svensk, dansk, finsk, isländsk och norsk medborgare också avfordras uppgift enligt 34 §.

I fråga om anmälan beträffande annan utländsk resande än medborgare i något av de nordiska länderna hänvisar hotellstadgan numera till utlänningskungörelsen.

I avdelning IV (38—49 §§) har i huvudsak intagits bestämmelser om straff och vitesförbud att vidare utöva hotell- eller pensionatrörelse.

Bestämmelser om kontrollen över resande utlänningar finns i 47—50 §§ *utlänningskungörelsen den 4 juni 1954 (nr 457)*. Enligt 47 § är envar som mot eller utan vederlag upplåter bostad eller på särskilt anordnat lägerområde upplåter tältplats åt utlänning skyldig att vid utlännings ankomst omedelbart avfordra honom uppgift om fullständigt namn, yrke eller titel, födelsetid, medborgarskap eller nationalitet och hemort, dagen för hans inresa i riket och, om han omedelbart dessförinnan vistats i Danmark, Finland eller Norge, dagen för hans inresa i det av nämnda länder i vilket han först inrest, den ort inom eller utom riket där han senast uppehållit sig samt uppgift om han innehar tillstånd att vistas i Sverige, Danmark, Finland eller Norge och tillståndets giltighetstid. Upplåtaren skall kontrollera uppgifterna mot utlännings pass, om det inte är fråga om vederlagsfri upplåtelse hos privatperson. Innan utlännings avflyttar skall han avfordras uppgift om vart han närmast ämnar bege sig. Dessa bestämmelser gäller inte medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge och inte heller personer under 16 år.

I 49 § föreskrivs, att den som upplåtit bostad eller tältplats åt utlänning skall inom 24 timmar efter utlännings ankomst inge eller med posten avsända skriftlig anmälan härom till polismyndigheten i orten. Också utlännings avflyttning skall anmälas till polismyndigheten. Anmälningsskyldighet föreligger inte i fall då utlännings inte skall avfordras uppgift enligt 47 §.

I 5 kap. *byggnadsstadgan den 30 december 1959 (nr 612)* finns vissa bestämmelser om hotell och pensionat. Rörande nybyggnad, vartill hänförs bl. a. byggnads inredande helt eller delvis till väsentligen annat ändamål än det vartill byggnaden förut varit använd, stadgas bl. a. (44 §), att byggnad med avseende på konstruktion och inredning skall utföras så, att faran för brand inte blir större än som betingas av hänsyn till dess ändamål, angränsande bebyggelse och omständigheterna i övrigt. Byggnad i två våningar med större planyta än 200 kvadratmeter skall i allmänhet utföras så, att den kan betecknas som brandhärdig. Byggnad i tre eller flera våningar skall vara brandsäker. Det sistnämnda gäller också byggnad i två våningar om i denna inryms hotell eller pensionat för mer än 50 gäster. Byggnad skall ha erforderligt antal utgångar, trappor och andra utrymningsvägar, ägnade att bereda trygghet vid brand. Eldstäder m. m. skall anordnas så, att brandfara, risk för olycksfall eller sanitär olägenhet inte uppkommer. Byggnader för

hotell och pensionat skall fylla de särskilda krav, som med hänsyn till verksamhetens art skäligen bör uppställas på hygien, skydd mot ohälsa, olycksfall och brandfara samt på trevnad och bekvämlighet (48 §).

För nybyggnad fordras byggnadsnämndens lov (54 §). Byggnadslov krävs vidare bl. a. för att ta byggnad eller del därav i anspråk för väsentligen annat ändamål än det vartill byggnaden förut varit använd eller som finns angivet på godkänd ritning. Byggnadsnämnd skall öva tillsyn över byggnadsföretag, för vilka byggnadslov fordras, och får göra de besiktningar som behövs här- för (64 §). Om byggnad uppförts eller annan åtgärd vidtagits utan bygg- nadslov eller i strid mot godkända ritningar eller meddelade föreskrifter **kan** nämnden meddela föreläggande om eller själv på ägarens bekostnad verkställa åtgärd för rättelse (70 §). I område, som inte omfattas av fast- ställd generalplan, stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser, gäller bestämmelserna i 5 kap. byggnadsstadgan i tillämpliga delar i fråga om uppförande eller anordnande av bl. a. hotell eller pensionat, för vars drivande fordras myndighets tillstånd (65 §), dvs. tillstånd enligt hotell- stadgan.

Det åligger byggnadsnämnd att samarbeta med övriga myndigheter, vilkas verksamhet berör nämndens arbetsområden eller vilkas bedömanden är av betydelse för nämndens verksamhet (1 §).

På framställning av kommun äger länsstyrelsen utfärda taxa för avgifter att erläggas av den som hos byggnadsnämnden påkallar åtgärd vilken för- anleder ritningsgranskning, besiktning eller annan tids- eller kostnads- krävande förrättning (8 §).

I *byggnadsstyrelsens anvisningar till byggnadsstadgan* (BABS 1960) finns vissa anvisningar rörande hotell och pensionat. Ett speciellt avsnitt om hotell och pensionat är f. n. under utarbetande.

Brandstadgan den 30 mars 1962 (nr 91) innehåller bl. a. regler om brand- syn och sotning. Enligt 12 § 1 mom. skall regelbunden brandsyn ske på sådana byggnader, upplag och andra anläggningar, som är särskilt brand- farliga eller där brand kan utgöra fara för ett större antal människor. Brandsynen förrättas av brandchefen eller av brandbefäl, som han förord- nar därtill. Vid synen skall med undantag för vad som är föremål för eld- stadsbrandsyn undersökas, om meddelade föreskrifter för att förebygga brand m. m. iakttagits, om brandfarlig felaktighet finns på elektrisk installa- tion eller i övrigt på byggnad, upplag eller anläggning samt om det annars finns anordning eller förhållande, som kan utgöra fara för brand eller med- föra svårighet att vid brand utföra släckning samt räddning av liv och egendom. Statens brandinspektion (meddelande 1962:8) har rekommen- derat brandcheferna att årligen förrätta regelbunden brandsyn i hotell och pensionat. Enligt 12 § 2 mom. skall eldstadsbrandsyn förrättas av skorstens- fejmästare i samband med föreskriven sotning. Därvid skall undersökas, om brandfarlig felaktighet finns på eldstad eller annat, som enligt gällande

föreskrifter skall sotas, samt på skorsten och tak med därtill hörande byggnadsdelar. Särskild brandsyn hålls när brandchefen eller länsstyrelsen finner det erforderligt. Befinns vid brandsyn, att ägare eller innehavare av byggnad inte iakttagit vad som ålegat honom, skall enligt 13 § föreläggande meddelas en av dem eller båda att vidta rättelse. För kontroll skall efterbesiktning ske. Befinns därvid föreläggandet inte ha efterkommit, skall anmälan göras hos länsstyrelsen för den åtgärd, som kan påkallas av förhållandena.

I 24 § *hälsovårdsstadgan den 19 december 1958 (nr 663)* föreskrivs att hotell, pensionat, resanderum, vandrarhem och annan sådan lokal, vari tillfällig bostad yrkesmässigt tillhandahålls allmänheten, skall vara så anordnade och inredda samt skall så underhållas och skötas, att sanitär olägenhet inte uppstår för dem som uppehåller sig i lokalen. Beträffande boningsrum hänvisas till 16 §, som ger föreskrifter om rumsstorlek, dager, luftväxling, uppvärmning, skydd mot fuktighet och ljud m. m. Tillgång skall finnas till tvättrum eller tvättställ samt klosetter och urinoarer i tillräckligt antal. I hälsovårdsstadgans 14 kap. ges bestämmelser om hälsovårds kontroll. Hälsovårdsnämnden äger antingen omedelbart eller efter råd eller uppmaningar och skäligen anstånd meddela föreläggande och förbud som fordras för efterlevnaden av stadgan, lokal hälsovårdsordning eller av nämnden för särskilt fall meddelad föreskrift (71 §). Inom hälsovårdstättort skall utföras återkommande besiktning av bl. a. lokaler, som avses i 24 § (76 §).

Lagen den 19 juni 1942 (nr 429) om hyresreglering m. m. är inte tillämplig på bostadsupplåtelse i sådan hotell- eller pensionatrörelse för vilken fordras myndighets tillstånd (26 §).

Behov av en hotellförfattning

Skydd mot brand och sanitär olägenhet

Turistutredningens förslag och yttrandena däröver

Turistutredningen finner en omfattande omarbetning och komplettering av nuvarande bestämmelser om hotell och pensionat nödvändig och föreslår därför att 1917 års stadga ersätts med en ny författning.

Alla erforderliga bestämmelser om byggandet av hotell och pensionat bör enligt utredningen upptas i byggnadslagstiftningen. En hotellförfattning bör inte innehålla sådana bestämmelser. De byggnadsföreskrifter som gäller för det allmänna byggnadsväsendet inom stad, köping, municipalsamhälle och område på landet med stadsplan kan enligt utredningen i stort sett anses vara tillfredsställande också för hotellbyggandet.¹ Vissa kompletteringar fordras dock, vilka lämpligen kan meddelas i anvisningar till byggnadsstadgan. Utredningen finner det vidare angeläget, att prövningen av byggnadsföretaget som sådant helt förläggs till byggnadsnämnden samt att den färdiga byggnaden eller lägenheten godkänns för hotelländamål av byggnadsnämnden. Länsstyrelsen, som föreslås bli tillståndsmyndighet i övrigt, skulle alltså inte pröva ritningar eller godkänna byggnaden.

Bestämmelser om uppvärmning, sotning, elektriska anläggningar, belysning, brandalarm och tillsyn av säkerhetsanordningar bör alltjämt finnas i en hotellförfattning. Någon mera genomgripande ändring av gällande föreskrifter härom finner utredningen inte erforderlig.

Utredningen anser det mest rationellt, att de sanitära förhållandena inom hotell och pensionat regleras i hälsovårdsstadgan. Utredningen framlägger därför inte några förslag i ämnet.

Av remissinstanserna har *länsstyrelserna i Örebro och Västerbottens län, byggnadsnämnden och stadsarkitekten i Stockholm, länsbrandinspektören i Örebro län, polismyndigheten i Göteborg, Värmlands länsavdelning av föreningen Sveriges landsfiskaler* samt *Blekinge och Värmlands turisttrafikföreningar* uttryckligen uttalat, att de inte har något att erinra mot utredningens förslag i dess helhet.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anser en fullständig revision av hotellstadgan inte vara omedelbart erforderlig. Det är önskvärt, att nya byggnadsreglerande bestämmelser kan träda i kraft samtidigt med den reviderade hotellagstiftningen. Liknande ståndpunkt intar *länsarkitekten i Örebro län* samt *länsbrandinspektören i Göteborgs och Bohus län*.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län erinrar om att enligt utredning-

¹ Av utredningen åsyftade föreskrifter är de som fanns i 1947 års byggnadsstadga.

ens förslag hotellstadgans byggnadsbestämmelser skall flyttas till den allmänna byggnadslagstiftningen och frågar, varför inte de särskilda bestämmelserna till skydd mot brandfara kan överföras till brandlagstiftningen och bestämmelserna om utlänningskontrollen till utlänningslagstiftningen. Genom en sådan ordning skulle hotellstadgan kanske kunna slopas och tillståndstvånget ersättas med anmälningsförfarande.

Utredningens förslag att byggnadsbestämmelserna rörande hotell skall flyttas till byggnadslagstiftningen tillstyrks av *byggnadsstyrelsen, fjorton länsstyrelser, statens brandinspektion, flera länsarkitekter och länsbrandinspektörer, brandchefen i Stockholm, 1951 års byggnadsutredning och Svenska brandskyddsföreningen.*

Förslaget avstyrks av *överståthållarämbetet*, som anser att det för allmänheten är att föredra, att de föreskrifter som är grundläggande för rätten att driva hotell är samlade i en författning. Förslaget skulle också enligt ämbetets mening medföra en splittring av handläggningen. Liknande synpunkter framför *länsbrandinspektören i Göteborgs och Bohus län.*

I flera yttranden betonas vikten av att de sanitära frågorna får en tillfredsställande lösning. *Hälsovårdsnämnden och andre stadsläkaren i Stockholm* anser, att hälsovårdsnämnd bör kontrollera om rum, som inte godkänts som gästrum, upplåtits för gäster eller om högsta tillåtna antalet gäster överskridits.

Länsstyrelsen i Kristianstads län önskar bestämmelser om kontinuerlig kontroll genom vederbörande provinsialläkare. Enligt *polismyndigheten i Örebro* bör tjänsteläkare närvara vid den förutsatta årliga besiktningen. *Länsstyrelsen och förste provinsialläkaren i Gävleborgs län samt Göteborgs och Bohus läns turisttrafikförening* fäster särskilt uppmärksamheten vid de mindre hotellen och pensionaten, vilka enligt de nämnda länsmyndigheterna har de sämsta sanitära anordningarna. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* framhåller angelägenheten av förbättrade möjligheter att ingripa mot sanitära missförhållanden inom hotell och pensionat.

Departementspromemorian

I promemorian anförs att hotellstadgan innehåller bestämmelser om åtgärder för att skapa trygghet mot brand och sanitär olägenhet samt om kontroll av hotellinnehavarens personliga lämplighet och av hotellgästerna. Både enskilda intressen av trygghet till liv och hälsa och det allmänna intresset av ordning och säkerhet ligger således till grund för hotellstadgan. Kontrollen sker både då hotellbyggnaden kommer till och hotellverksamheten påbörjas — från gästkontrollen bortses då självfallet — och fortlöpande medan verksamheten pågår.

De angivna intressena bör enligt promemorian alltjämt tillgodoses i samband med anordnande och drift av hotell och pensionat. Frågan huruvida

eller i vilken omfattning detta medför behov av en särskild hotellförfattning får bedömas mot bakgrunden av den lagstiftning på byggnads-, brand- och hälsovårdsområdena som genomförts under senare år.

Enligt 54 § byggnadsstadgan fordras byggnadslov inte bara vid nybyggnad och mera omfattande ändringsarbeten utan också bl. a. då byggnad eller del därav tas i anspråk för väsentligen annat ändamål än det, vartill byggnaden förut varit använd eller som finns angivet på godkänd ritning. Sistnämnda bestämmelse förutsätter inte för sin tillämpning att något byggnadsingrepp utförs på byggnad eller byggnadsdel, som skall tas i anspråk för nytt ändamål. I överensstämmelse härmed torde byggnadslov krävas, om t. ex. en bostadslägenhet skall tas i anspråk som hotell även om därvid inte utförs några mera omfattande ändringsarbeten. Enligt 65 § byggnadsstadgan skall föreskrifterna om byggnadslov i vissa fall tillämpas också i områden som inte omfattas av fastställd generalplan, stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser. Detta gäller bl. a. då fråga är om att uppföra eller anordna hotell, för vars drivande fordras myndighets tillstånd, dvs. tillstånd enligt hotellstadgan. Även i dessa områden fordras således byggnadslov för att utan särskilda ändringsåtgärder anordna en byggnad eller del därav som hotell. I fråga om hotell, för vilka fordras myndighets tillstånd, måste alltså inom alla bebyggelseområden — vare sig planbestämmelser finns eller inte — byggnadslov inhämtas om inte lokal för hotellrörelsen redan är inrättad.

Vid prövning av ansökan om byggnadslov skall byggnadsnämnden tillse att det tillämnade företaget inte strider mot bl. a. byggnadslagen, byggnadsstadgan eller med stöd av denna meddelade föreskrifter (56 och 65 §§ byggnadsstadgan). Byggnadsstadgan uppställer krav bl. a. på skydd mot brand och sanitär olägenhet. I de anvisningar till byggnadsstadgan, som byggnadsstyrelsen f. n. utarbetar, kommer att för hotell finnas detaljerade föreskrifter om både brandskydd och skydd mot sanitär olägenhet. Föreskrifterna utgör moderniserade motsvarigheter till de bestämmelser i samma ämnen som nu finns i hotellstadgans avdelning II och är avsedda att ersätta dessa. Byggnadsnämnden skall öva tillsyn över byggnadsföretag, för vilka byggnadslov fordras, och får göra de besiktningar som behövs härför. Byggnadsnämnden är skyldig att samarbeta med övriga myndigheter, vilkas verksamhet berör nämndens arbetsområden eller vilkas bedömanden är av betydelse för nämndens verksamhet. I enlighet härmed står byggnadsnämnden i hotellärenden i kontakt med bl. a. brand- och hälsovårdsmyndigheterna. I slutbesiktning deltar ofta representanter för dem. Genom den nu angivna ordningen har, heter det i promemorian, skapats garantier för att brandskydds- och hälsovårdsintressena behörigen beaktas när byggnadslov beviljas.

Efter det att hotellverksamhet påbörjats kontrolleras brandskydd och hälsovård fortlöpande genom brandsyn respektive besiktning av hälsovårds-

nämnd. Statens brandinspektion har rekommenderat brandcheferna att årligen förrätta regelbunden brandsyn i hotell. Eldstadsbrandsyn sker också i allmänhet årligen. Hälsovårdsstadgan föreskriver att inom hälsovårdstätort hotell skall besiktigas regelbundet. Vid hälsovårdsstadgans tillkomst ansågs (prop. 1958:B 46 s. 316—317, jfr med s. 171) ekonomiska hänsyn och personalbrist hindra en i och för sig önskvärd regelbunden besiktning även utanför hälsovårdstätort. I samband därmed framhölls att hälsovårdsnämnden givetvis är skyldig att öva tillsyn över bostadsbeståndet även utanför hälsovårdstätort och att det ligger i alla hälsovårdsnämnders intresse att förrätta inspektion med en viss planmässighet. Om försummelser konstateras vid kontrollen kan ägare eller innehavare av berörd egendom åläggas att vidta rättelse. På detta sätt kan enligt promemorian de ordnings- och brandskyddsintressen tillgodoses, som ligger till grund för de bestämmelser i hotellstadgans avdelning II vilka inte torde bli ersatta av byggnadsstyrelsens anvisningar, nämligen 8 § andra stycket, 19 § tredje och fjärde styckena, 20 § fjärde, femte och sjätte styckena samt 21, 26, 27 och 28 §§.

Av det anförda framgår enligt promemorian att den nya byggnads-, brand- och hälsovårdslagstiftningen jämte byggnadsstyrelsens anvisningar kan tillgodose behovet av brandskydds- och hälsovårdskontroll inom hotell i samband med hotellverksamhetens början och under verksamhetens gång. Föreskrifter härom i en särskild hotellförfattning behövs därför inte längre. Avdelning II i gällande hotellstadga kan till följd härav utgå helt.

Yttrandena över departementspromemorian

I åtskilliga remissyttranden framhålls att 1917 års hotellstadga är föråldrad och därför behöver ersättas med ny lagstiftning. Representativa för denna uppfattning är *statens brandinspektion*, som anför att gällande hotellstadga genom sin uppställning och de särskilda föreskrifternas innehåll är osedvanligt svår att tolka och tillämpa, samt *länsstyrelsen i Kopparbergs län*, som påpekar att de under senare år genomförda ändringarna i byggnadslagstiftningen medfört att hotellstadgans tillämpning försvårats av många problem av administrativ och teknisk natur. Att den gällande hotellstadgan i flera avseenden blivit föråldrad framhålls särskilt av *Sveriges hotell- och restaurangförbund*, *Svenska turisthotellens riksförbund*, *RESO* och *Sveriges centrala restaurangaktiebolag*.

Den i promemorian uttalade meningen att bestämmelser, främst av byggnadsteknisk art, om brandskydd och sanitära förhållanden inte behövs i en hotellförfattning godtas i princip av så gott som alla remissorgan. Särskilda uttalanden av denna innebörd gör bl. a. *statens brandinspektion*, *medicinalstyrelsen*, *överståthållarämbetet*, *femton länsstyrelser*, *Svenska brandförsvarsföreningen* och *Svenska stadsförbundet*. Avvikande mening

har länsstyrelsen i Kristianstads län, som anser att de betydelsefulla bestämmelserna om skydd mot brandfara, vilka nu finns i hotellstadgan, bör ha bindande verkan, vilket inte blir fallet om de förs över till byggnadsstyrelsens anvisningar. Att dessa anvisningar endast är av rådgivande karaktär framhåller också länsstyrelsen i Västernorrlands län. I några yttranden framförs ett allmänt hållet önskemål om en ordning som innebär att alla bestämmelser om hotell återfinns på ett ställe.

Vissa av de bestämmelser i den nuvarande hotellstadgans avdelning II, vilka inte kommer att ersättas av byggnadsstyrelsens anvisningar, bör alltså finnas i en hotellförfattning, anser statens brandinspektion och brandchefen i Stockholm. De åsyftar främst bestämmelserna i 8, 19 och 20 §§ om förbud mot att i vissa hotellutrymmen förvara lätt antändliga eller vid utrymning hinderliga föremål. Brandchefen i Göteborg anser att ordningsregler av detta slag måste fastslås i någon form och då lämpligen i anvisningar från statens brandinspektion. Polismyndigheten i Malmö reagerar mot förslaget att slopa dessa viktiga säkerhetsbestämmelser, som skall iakttas av hotellägare och hotellföreståndare och som för dem kan medföra ålägganden att vidta rättelse. Erfarenheten från flera års hotellkontroll anses visa att belamring av utrymningsvägar inte sällan förekommer, vilket vid utrymning efter mörkrets inbrott kunnat innebära livsfara för hotellgästerna. Bestämmelserna bör därför behållas på sådant sätt att överträdelse liksom nu kan bestraffas.

Polismyndigheten i Västerås anser att brandstadgan och hälsovårdsstadgan bör tillföras bestämmelser om årlig besiktning. Hotell- och restauranganställdas förbund finner det inte tillfredsställande att hälsovårdsstadgan föreskriver regelbunden besiktning av hotell endast i hälsovårdstätort. Besiktningen bör vara årlig och omfatta alla hotell. Medicinalstyrelsen vitsordar däremot att den nya byggnads- och hälsovårdslagstiftningen jämte byggnadsstyrelsens anvisningar tillgodoser behovet av hälsovårdskontroll i hotell. Medicinalstyrelsen erinrar om att den har under arbete nya anvisningar om bostäder, samlingslokaler och bostadsinspektion, vilka kommer att komplettera befintliga föreskrifter om hälsovårdskontroll även i hotell.

Den nuvarande särskilda kontrollen av elektriska anläggningar i hotell är enligt statens brandinspektion av värde från brandförsvars synpunkt och bör enligt länsstyrelsen och länsbrandinspektören i Kopparbergs län behållas eftersom brandbefälet inte är utbildat för denna uppgift. Samma uppfattning har kommerskollegium. Skulle det, exempelvis med hänsyn till en ny hotellförfattnings allmänna konstruktion, inte befinnas lämpligt att behålla en bestämmelse härom, anser sig kollegiet nödsakat att utfärda särskilda bestämmelser i ämnet, vilket vore mindre lämpligt eftersom det skulle öka splittringen av bestämmelserna om hotell.

Ordning och säkerhet

Turistutredningens förslag och yttrandena däröver

Enligt turistutredningen bör hotellrörelse inte få drivas av annan än den som gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet, råder över sig och sin egendom och i övrigt med hänsyn till rörelsens omfattning kan anses lämplig.

Av turistutredningen hörda länsstyrelser har praktiskt taget enhälligt avstyrkt att ytterligare kvalifikationskrav införs för innehavare av och föreståndare för hotell och pensionat. Samma ståndpunkt har i allmänhet intagits också av de branschsammanlutningar som yttrat sig till utredningen. Som skäl härför har bl. a. anförts att ett sådant krav skulle innebära en betänklig inskränkning i näringsfriheten och att det inte gäller på jämförbara yrkesområden. Den fria konkurrensen anses tillräcklig för att skapa kvalificerade yrkesutövare, eftersom yrkesskickligheten är avgörande för företagets lönsamhet.

Turistutredningen finner de sålunda anförda skälen mot införande av särskilda kvalifikationskrav tungt vägande. Särskilt understryker utredningen att sådana krav skulle innebära en inskränkning i näringsfriheten, som inte kan motiveras av ett verkligt behov. De nuvarande kompetensreglerna synes utredningen i allt väsentligt tillräckliga. Kravet på sökandens lämplighet bör dock inte bindas blott till rörelsens omfattning. Också andra omständigheter, såsom rörelsens art och belägenhet samt resandeklienteletts beskaffenhet, bör beaktas. Ätminstone då det gäller större rörelser av en viss högre standard synes i lämplighetskravet böra läggas in fordran på att den som skall förestå rörelsen har en viss praktisk erfarenhet inom branschen.

Turistutredningen utgår från att bestämmelser om gästkontroll i hotell behövs och finner att skäl saknas att göra skillnad mellan resande — till vilka enligt hotellstadgan utlännning alltid räknas — och andra hotellgäster. Från polisiär synpunkt synes det lika angeläget att vinna kontroll över sådana i orten mantalsskrivna personer, vilka tagit in på hotell eller pensionat, som att kontrollera resande. I praktiken upprätthålls inte heller skillnaden mellan resande och andra gäster. Utredningen föreslår därför, att kontrollbestämmelserna skall avse gäster på hotell eller pensionat oberoende av om de är resande eller inte.

Utredningens förslag om skyldighet för hotellinnehavare att avfordra gäst vissa uppgifter och vidarebefordra dessa till polisen har i huvudsak genomförts i samband med tillkomsten av 1954 års utlänningskungörelse.

Turistutredningens förslag att särskilda kvalifikationskrav för hotellinnehavare och föreståndare inte skall uppställas har godtagits av samtliga remissinstanser som yttrat sig i frågan. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* samt *polismyndigheten i Örebro* understryker dock att cen-

trala riktlinjer behövs angående vad som bör beaktas vid bedömning av sökandes lämplighet.

Förslaget att utsträcka gästkontrollen till att gälla alla gäster oberoende av huruvida de är resande eller ej har inte föranlett något gemäla.

Departementspromemorian

I fråga om kvalifikationskrav för hotellvärdar framhålls i departementspromemorian att god ordning och tillfredsställande skötsel i övrigt är av väsentlig betydelse för hotellets gäster, inte bara för deras trevnad och bekvämlighet utan också för deras trygghet till liv och hälsa. God ordning krävs även i det hänseendet att hotellet inte får bli ett tillhåll för kriminellt belastade eller andra asociala individer. Av den som utövar hotellrörelse måste därför krävas ansvarskänsla, pålitlighet och redbarhet. I överensstämmelse med vad turistutredningen föreslagit och remissinstanserna godtagit anses i promemorian att man inte bör ställa upp fordran på teoretiska insikter av något slag eller viss branscherfarenhet. En föreskrift i ämnet bör lämpligen få en formulering som ansluter sig till rusdrycksförsäljningsförordningens föreskrift beträffande utskänkningsinnehavare (40 § 1 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954, nr 521). Det bör sålunda stadgas, att den som skall förestå hotellrörelse — vare sig han är innehavare av rörelsen eller är särskild föreståndare eller ersättare för sådan — skall ha gjort sig känd för ordentlighet och med hänsyn till personliga egenskaper i övrigt och andra förhållanden finnas lämpligen böra utöva rörelsen. Krav på personlig lämplighet uppställs i åtskilliga andra författningar om näringsutövning, t. ex. beträffande realisation, gårdfarihandel, pantlånerörelse, skrothandel, yrkesmässig automobiltrafik samt utminutering och utskänkning av öl.

Bestämmelser om kvalifikationskrav för hotellvärdar kan enligt promemorian inte lämpligen infogas i någon av de förut berörda författningarna om byggnadsväsendet, hälsovården eller brandförsvaret utan bör som hittills finnas i en särskild hotellförfattning.

I promemorian konstateras, liksom i turistutredningens förslag och yttrandena över det, att bestämmelser om g ä s t k o n t r o l l i hotell inte kan undvaras. Promemorieförslaget innebär att gästkontrollen omfattar alla gäster och i princip utformas i överensstämmelse med nuvarande bestämmelser. Hotellgästerna indelas således i tre kategorier, nämligen svenskar, medborgare i de övriga nordiska länderna och övriga utlänningar. Olika regler gäller för dessa kategorier och reglerna återfinns i både hotellförfattningen och utlänningskungörelsen. I utlänningskungörelsen finns bestämmelser om skyldighet för den som upplåter bostad åt utlänning att avfordra denne vissa uppgifter och hos polismyndigheten anmäla utlänningsansö-

komst och avflyttning m. m. Bestämmelserna gäller inte medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge. I hotellstadgan har intagits föreskrifter om kontroll av resande, som är medborgare i något av dessa länder eller i Sverige. Bestämmelser om kontroll av hotellgäster som är svenska medborgare kan, sägs det i promemorian, inte lämpligen tas in i utlänningskungörelsen utan bör alltså ha sin plats i en författning om hotellverksamhet.

Av det anförda följer enligt promemorian att bestämmelser om gästkontroll, motsvarande dem i gällande hotellstadgas avdelning III, alltså behövs.

Det erinras i promemorian om att behovet av fortlöpande tillsyn över brandförsvaret och de sanitära förhållandena i hotell enligt förslaget helt skall tillgodoses genom brandstadgans och hälsovårdsstadgans föreskrifter. Vidare framhålls att polisens allmänna uppgift att svara för ordning och säkerhet givetvis omfattar övervakning av hotellrörelser. Polismyndighet är på grund härav skyldig att företa erforderliga inspektioner av hotell. En hotellförfattning behöver alltså enligt promemorian inte heller innehålla några särskilda bestämmelser om regelbunden besiktning av polisen. Däremot anses i promemorian en särskild föreskrift om polismyndighetens rätt till tillträde till hotell erforderlig för att det skall vara möjligt för myndigheten att tillse att de bestämmelser iakttas som gäller för hotellrörelse.

Yttrandena över departementspromemorian

Behovet av en särskild hotellförfattning med bestämmelser om utövarns lämplighet, gästkontroll och om vad som i övrigt behövs för att skapa god ordning i hotell har vid remissbehandlingen inte varit föremål för delade meningar.

Promemorieförslaget att som kvalifikationskrav för den som utövar hotellrörelse skall uppställas endast ordentlighet och lämplighet biträds av *kommerskollegium, polismyndigheterna i Kristianstad och Häl-singborg* samt *handelskammaren i Gävle*.

Krav på redbarhet bör uttryckligen ställas, anser *länsstyrelsen i Gotlands län*, som behandlar förslaget att utforma kvalifikationsbestämmelserna i nära överensstämmelse med rusdrycksförsäljningsförordningens motsvarande föreskrifter och anför.

Länsstyrelsen vill i nämnda avseende framhålla, att de krav, som bör ställas på den som driver utskänkning, icke torde helt sammanfalla med kraven på den som driver hotellrörelse. Den senare har, i motsats till den förre, normalt att i sin rörelse mottaga värdefull egendom som tillhör hotellgästerna. Med hänsyn härtill förordar länsstyrelsen, att i författningstexten inskrives ett krav att vederbörande skall ha gjort sig känd även för redbarhet. Nämnda kvalifikationskrav återfinns i lagen om pantlånerörelse och i förordningen angående handel med skrot, lump och begagnat gods.

Även *polismyndigheten i Piteå* förordar krav på redbarhet. *Polismyndigheten i Oskarshamn* föreslår som kvalifikationsvillkor att hotellinnehavare kan bedömas ha ekonomiska förutsättningar att driva hotellrörelse.

Under åberopande av vad som gäller tillstånd till yrkesmässig trafik anser *polismyndigheten i Västerås* det önskvärt med krav på erfarenhet och vederhäftighet för den som utövar hotellrörelse. *Hotell- och restauranganställdas förbund* föreslår att bestämmelser införs om krav på yrkeskunnande och att viss kompetens i form av inhämtade kurser föreskrivs.

I flera yttranden framhålls att de föreslagna bestämmelserna om g ä s t k o n t r o l l är svåröverskådliga. Sålunda anför *överståthållarämbetet* att uppdelningen av hotellgästerna i tre kategorier — svenskar, medborgare i de övriga nordiska länderna och övriga utlänningar — med olika föreskrifter för varje kategori och två tillämpliga författningar, utlänningskungörelsen och hotellstadgan, gör reglerna invecklade.

Olika förslag till reformer förs fram i yttrandena. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* förordar gemensamma bestämmelser för svenskar och medborgare i de övriga nordiska länderna. *Svenska turistföreningen* önskar förenklat anmälningsförfarande i fråga om utlänningar. Förslag som innebär minskad och förenklad gästkontroll framläggs vidare av en del handelskammare och av branschorganisationerna. Den föreslagna skyldigheten för hotellen att lämna uppgifter till polisen medför sålunda enligt *Stockholms handelskammare* betydande arbete och avsevärda kostnader. Handelskammaren önskar en särskild översyn av kontrollreglerna, varvid enhetliga regler för alla de nordiska länderna bör eftersträvas. Liknande synpunkter anför *Östergötlands och Södermanlands handelskammare* samt *handelskammarna i Göteborg, Karlstad och Gävle*. Vad handelskammarna sålunda anfört bör beaktas enligt *kommerskollegium*, som anser att en hotellrörelse inte bör belastas med en mera omfattande gästkontroll än som betingas av polisiära skäl och säkerhetshänsyn. Kollegiet rekommenderar en översyn av de föreslagna reglerna om denna kontroll innan en ny hotellförfattning utfärdas.

Enklare bestämmelser om gästkontrollen förordar även *Svenska resebyråföreningen* och *Motororganisationernas samarbetsdelegation*, som upplyser att berörda branschorganisationer vid flera tillfällen förklarat att uppgiftslämnandet är onödigt omfattande, komplicerat och kostnadskrävande. Delegationen hemställer att kontrollreglerna överarbetas och att därvid enhetlighet inom de nordiska länderna eftersträvas. Sistnämnda önskemål har även *Svenska turisttrafikförbundet*.

Sveriges hotell- och restaurangförbund, *Svenska turisthotellens riksförbund*, *RESO* och *Sveriges centrala restaurangaktiebolag* anser att hotellstadgans och utlänningskungörelsens bestämmelser om kontroll av hotellgäster bör bli föremål för en genomgripande översyn, varvid bestämmelserna bör göras enklare och ett enhetligt nordiskt system eftersträvas. Organisatio-

nerna sätter i fråga, om det nuvarande och det föreslagna komplicerade registreringssystemet verkligen fyller en uppgift som motsvarar arbetet med det, samt anför.

Den utlänningskontroll som vill undandra sig polisens kontroll torde ha alla möjligheter därtill, antingen genom att lämna uppgifter som inte stämmer med verkligheten — exempelvis beträffande varifrån han kommer och vart han avser att resa — eller genom att övernatta på ställen som inte har möjligheter att genomföra en lika fullständig registrering som hotellet. För statistiska ändamål torde hotellregistreringen knappast vara brukbar. Den lämnar i vart fall inte någon tillnärmelsevis fullständig bild av resandeströmmen i Sverige, och de upplysningar som en eventuell statistisk bearbetning skulle kunna ge kan lika väl erhållas från den statistik över exempelvis de resandes nationalitet, längden av deras uppehåll, beläggningen på resp. hotell o. s. v., som redan nu förs genom hotellorganisationernas försorg. Statistiska synpunkter torde för den skull icke böra lägga hinder i vägen för en förenkling av systemet.

Utformningen av registreringsbestämmelserna har under de senaste åren diskuterats ingående inom det Nordiska Hotell- och Restaurangförbundet. De synpunkter som framkommit hade under hand framförts till myndigheterna i resp. länder. De nordiska hotellorganisationerna har varit överens om att registreringsbestämmelserna bör göras enklare och enhetliga över hela Norden. För många utländska resande, särskilt amerikanerna, framstår Norden som ett enhetligt turistområde, särskilt sedan tull- och passkontrollbestämmelserna omarbetades i slutet av 1950-talet. Några bärande skäl för att ha olika registreringsbestämmelser för hotellet kan inte rimligen föreligga. Det bör därför vara möjligt att här åstadkomma nordisk enhetlighet.

Statens utlänningskommission och *utlänningsutredningen* förklarar att promemoriaförslaget inte föranleder någon erinran från de synpunkter de har att beakta.

Förslaget att *polismyndighetens* nuvarande årliga hotellbesiktning skall slopas lämnas utan erinran i de flesta yttranden. Att denna besiktning bör behållas anser emellertid *länsbrandinspektören i Kristianstads län* samt *länsstyrelserna i Västernorrlands och Norrbottens län*. Enligt *polismyndigheten i Stockholm* kan visserligen den nuvarande bestämmelsen om årlig inspektion anses principiellt onödig med hänsyn till polisens allmänna skyldighet att utföra fortlöpande övervakning, men bestämmelsen bör ändå behållas för att inte denna skyldighet i framtiden skall uppfattas som mindre angelägen än hittills. *Polismyndigheten i Umeå* anser att den fortlöpande kontrollen knappast blir tillfredsställande enligt förslaget och anför.

Övervakningen skall utföras av minst tre olika myndigheter, brandchef, hälsovårdsnämnd och polismyndighet, var och en inom sitt område. Enhetlighet och samordning torde vara svår att åstadkomma. En myndighet borde ha ansvaret för kontrollen med biträde av övriga myndigheter. Periodiciteten borde också fastställas. Med de föreslagna bestämmelserna kan gränsdragningen mellan myndigheternas kompetensområden bli svår. Vari

skall polismyndighetens »övervakning av hotellrörelsen» bestå? Gäller denna övervakning endast ordningen inom hotellet, kontrollen över resande och förande av resandeliggare synes det vara mest ändamålsenligt att hälsovårdsnämnd eller brandchef har huvudansvaret för de fortlöpande besiktningarna. Polismyndighetens övervakningsskyldighet bör närmare preciseras.

Länsstyrelsen i Jämtlands län önskar en uttrycklig bestämmelse som ger länsstyrelsen rätt att inspektera hotell på landet. Länsstyrelsen skulle härigenom få en möjlighet att direkt ingripa när uppenbara missförhållanden föreligger.

Den föreslagna bestämmelsen om tillträdesrätt för polismyndigheten torde enligt *polismyndigheten i Jönköping* få väsentligt större värde än den nuvarande besiktningsskyldigheten. Polisens kontroll över hotellrörelsers skötsel från ordningssynpunkt kan genom en sådan bestämmelse anses ha blivit tillgodosedd. *Sveriges hotell- och restaurangförbund, Svenska turisthotellens riksförbund, RESO* och *Sveriges centrala restaurangaktiebolag* räknar däremot med att en sådan tillträdesrätt föreligger enligt polisinstruktionen.

Klassificering av hotellrörelser, prövning av hotellnamn och begränsning i rätten att använda beteckningen hotell

Turistutredningens förslag

En uppdelning av hotell och pensionat i olika klasser med hänsyn till såväl storlek som standard och skötsel skulle enligt turistutredningen i och för sig vara till nytta för turistväsendet. Man kunde också räkna med att innehavare av hotell och pensionat skulle söka att genom förbättringar få företaget placerat i högre klass.

Emellertid finner utredningen ogörligt att i en författning ange standardkraven för olika klasser. Inte bara storleken av ett företag och förhandenvaron av vissa objektivet fastställbara anordningar spelar in utan också en mångfald andra faktorer såsom företagets allmänna skötsel, betjäningens kvalitet o. d. En prövning härav genom lokala myndigheter skulle bli oenhetlig. Annan möjlighet torde inte stå till buds än att inrätta ett centralt organ. Eftersom standarden snabbt kan ändras, bl. a. genom byte av ägare, skulle det vidare vara nödvändigt med kontinuerlig tillsyn. Utredningen kan inte tillstyrka att ett så omfattande och dyrbart kontrollsystem genomförs men anser det önskvärt, att en tillförlitlig klassificering görs av vederhörande branschorganisationer och turisttrafikförbundet.

En viss kontroll anser utredningen kunna vinnas genom att beteckningen hotell förbehålls företag med minst åtta rum som är avsedda för minst tio gäster samt genom att namnen på hotell och pensionat prövas av tillståndsmyndigheten. Utredningen framhåller, att namn på hotell och pensionat kan vara i hög grad missvisande. Namn som »Stora hotellet» eller »Grand

hotell» missbrukas ofta och inger då en felaktig föreställning om företagets storlek och standard. Särskilt allvarligt synes missbruk av internationellt välkända hotellnamn vara. Enligt utredningen bör därför tillståndsmyndigheten pröva namnen på hotell och pensionat och bör företag förbjudas att använda annat än godkänt namn. Till ledning vid namnprövningen bör upprättas en förteckning över vissa mera vanliga namn, som anses böra förbehållas företag av viss storlek och standard. Detta bör ankomma på berörda branschers huvudorganisationer.

Införandet av en viss standardprövning i detta sammanhang anser utredningen inte böra möta samma betänkligheter som genomförandet av en mera vittsyftande standardbedömning. För rörelser, som inte kräver tillstånd, skulle namnprövning inte ske.

Yttrandena över turistutredningens förslag

Turistutredningens förslag att officiell klassificering inte skall införas tillstyrks av flertalet av de remissinstanser, som yttrat sig i denna fråga, nämligen *kommerskollegium, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Blekinge, Kristianstads, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Västmanlands, Kopparbergs, Västernorrlands och Norrbottens län, polismyndigheten i Stockholm, polismyndigheten i Malmö, handelskamrarna i Stockholm och Malmö, Svenska turisthotellens riksförbund samt Skånes, Hallands och Göteborgs och Bohus läns turisttrafikföreningar.*

Sveriges hotell- och restaurangförbund omtalar, att förbundet tillsammans med Svenska turisttrafikförbundet och Sveriges centrala restaurangaktiebolag utger en årlig förteckning på tre språk över hotell och restauranger i Sverige. Av denna förteckning framgår för varje företag antalet rum med och utan bad, priser, ev. utskänkningsrättigheter, garage m. m. Publikationer utges också av Svenska turistföreningen och Motormännens riksförbund. Att härutöver ge ut en officiell hotellista förefaller att innebära en viss överorganisation.

Östergötlands turisttrafikförening, Gotlands turistförening och Aktiebolaget nordisk resebureau förordar, att en klassificering genomförs. Övervakning kan enligt Östergötlands turisttrafikförening ske genom det turistiska länsorganet och enligt Nordisk resebureau genom Sveriges hotell- och restaurangförbund.

Att skydd för beteckningen hotell införs i huvudsaklig överensstämmelse med utredningens förslag tillstyrker *länsstyrelserna i Östergötlands, Kristianstads, Hallands, Göteborgs och Bohus, Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län, magistraten i Norrköping, polismyndigheten i Malmö, handelskamrarna i Malmö och Gävle samt Östergötlands, Skånes, Hallands och Dalarnas turisttrafikföreningar. Länsstyrelsen i Norrbottens län* ifrågasätter dock, om inte länsstyrelse borde få befogenhet att i undan-

tagsfall medge beteckningen hotell för mindre företag. Det kan vara av visst intresse, att små rörelser i avlägsna orter får kallas hotell om de sköts ordentligt samt är inrymda i moderna och bekväma lokaler.

Sveriges hotell- och restaurangförbund, Svenska turisthotellens riksförbund samt *Göteborgs och Bohus läns turisttrafikförening* tillstyrker också skydd för beteckningen hotell men anser att gränsen bör sättas väsentligt högre än enligt utredningens förslag. Den sistnämnda organisationen vill ha en gräns vid 20 rum med högst två ordinarie bäddar i varje samt anger också vissa kvalitetskrav för hotell; dispens skulle kunna ges mindre företag. En gräns vid 20 rum förordas även av *Svenska turisthotellens riksförbund*, som föreslår skydd också för beteckningen pensionat, vilken bör reserveras för företag som erbjuder helpension.

Länsstyrelsen i Blekinge län avstyrker utredningens förslag. En klassindelning av hotell och pensionat skulle visserligen vara till nytta för allmänheten men bör inte ske genom offentlig myndighet. En sådan indelning enbart med hänsyn till storleken är inte heller tillfredsställande. Den föreslagna gränsen synes för övrigt väl låg.

Utredningens förslag, att tillståndsmyndighet skall pröva hotell- och pensionatnamn samt att företag inte skall få använda annat än godkänt namn, tillstyrks eller lämnas utan erinran av *järnvägsstyrelsen, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Östergötlands, Kristianstads, Göteborgs och Bohus, Västernorrlands och Norrbottens län, magistraten i Norrköping, polismyndigheten i Malmö, handelskamrarna i Malmö och Gävle* samt *Sveriges hotell- och restaurangförbund*. Järnvägsstyrelsen framhåller som angeläget, att prefixet »järnväg» inte nyttjas i ett hotellnamn om inte järnvägen har ett avgörande inflytande på hotellets skötsel.

Hallands turisttrafikförening — vars yttrande återopas av *länsstyrelsen i Hallands län* — tillstyrker det skydd för vissa internationellt kända hotellnamn, som utredningen rekommenderar, samt föreslår, att auktorisation av hotellnamn skall ske endast genom Svenska turisttrafikförbundet. *Göteborgs och Bohus läns turisttrafikförening* anser auktorisation av hotellnamn genom näringsorganisation nödvändig.

Namnprövning avstyrks av *kommerskollegium*. Några nämnvärda olägenheter torde knappast vara förknippade med användning av namn enligt utredningens exemplifiering. Genom namnprövning kommer man för övrigt in på en vansklig standardbedömning. Vidare kan standarden snabbt ändras, t. ex. genom ombyte av ägare, och det vore knappast lämpligt att företag skulle behöva växla namn med stigande eller sjunkande standard.

Länsstyrelsen i Södermanlands län anser att allmänheten blir relativt väl skyddad, om benämningen hotell inte tillåts för mindre rörelser och om tillika en tillförlitlig förteckning över samtliga hotell och pensionat med viss klassificering upprättas. Länsstyrelsen ifrågasätter därför, om inte de föreslagna bestämmelserna om namnprövning kan utgå. *Länsstyrelsen i Ble-*

kinge län avstyrker förslaget om namnprövning med hänvisning till att också detta förslag innebär en klassificering genom offentlig myndighets försorg. Namnprövning torde därjämte ha mycket begränsad betydelse från turistsynpunkt och kunde få obilliga verkningar för innehavare av äldre hotell och pensionat, vilka skulle förbjudas att använda nuvarande namn. Liknande synpunkter anför *länsstyrelserna i Kronobergs, Värmlands och Jämtlands län*. Det framhålls tillika, att om bestämmelser meddelas måste närmare direktiv ges rörande tillämpningen.

Departementspromemorian

Vad som anförts i turistutredningens förslag och yttrandena däröver angående svårigheten att i författning precisera de faktorer som bör ligga till grund för en klassificering visar enligt promemorian klart olämpligheten av ett statligt ansvar för hotellstandarden. Mot klassificering talar också den oenhetlighet i värderingen som kan befaras om prövningen sprids ut på flera organ samt den vidlyftiga administrationsapparat särskilt för kontrolländamål som skulle fordras vid förslagets genomförande.

De nyssnämnda skälen talar emellertid, sägs det vidare i promemorian, också mot en klassificering i den form utredningen föreslagit, nämligen genom namnprövning i samband med tillståndsgivning. Antalet granskade fall skulle bli lägre men vanskligheterna vid granskningen desamma. För äldre företag, vilkas namn skulle omprövas efter en viss övergångstid, kunde ett vägrat godkännande av det förut använda namnet vålla avbräck beträffande såväl anseende som inkomster. Till detta kommer att näringsorganisationernas publikationer med uppgifter om faktiska förhållanden av olika slag måste anses vara en vida bättre upplysningskälla för en resenär än ett godkänt namn. Namnprövningen förefaller därför att vara både överflödigt och mindre lämpligt.

Förslaget att endast företag av viss storlek skulle få använda beteckningen hotell innebär enligt promemorian att vid karakterisering av ifrågavarande rörelser hänsyn skulle tas blott till en enda faktor som därjämte i och för sig inte innehåller något kvalitetsmoment. I promemorian erinras om att en remissinstans vill ha vissa kvalitativa moment tillagda för att beteckningen hotell skall få användas (värme och rinnande vatten i varje rum, wc och badrum i ansluten korridor samt dygnetruntbetjäning) samt att andra remissinstanser, som anslutit sig till turistutredningens förslag, samtidigt förordat att dispenser skulle kunna meddelas beträffande hotellbeteckningens användning. Dispenser bör emellertid enligt promemorian av naturliga skäl få förekomma endast i begränsad utsträckning. Ojämnheten i värderingen av företagets kvalitet skulle alltjämt i stort sett bestå. Kvalitetsbedömningen i dispensärendena skulle därjämte vara förbunden

med de vanskligheter, som angivits i det föregående. Det påpekas vidare i promemorian att remissinstanserna inte är helt ense om var gränsen i storlekshänseende bör dras mellan hotell och övriga företag. Gränsen behöver inte sammanfalla med den som läggs till grund för kravet på tillståndsprovning. Spörsmålet kompliceras ytterligare om vandrarhemmen inordnas under hotellförfattningen. De torde ofta ha ett stort antal sovplatser och kan tänkas ha ett inte obetydligt antal rum, medan anordningarna i övrigt i en del fall inte torde motsvara sedvanliga krav på hotellmässighet. Vad som förut med avseende på namnprovningen anförts om de svårigheter, inför vilka äldre företag kan ställas, och om de bättre upplysningar, som kan hämtas ur näringsorganisationernas publikationer, är tillämpligt på frågan om hotellbeteckningens användning. Turistutredningens förslag i denna fråga bör med hänsyn till det anförda inte genomföras.

Om i hotellförfattningen inte införs bestämmelser om namnprovning eller beteckningen hotell eller annan klassificering av hotellrörelser, behöver däri inte göras skillnad mellan olika slag av rörelser såsom hotell, motell, pensionat, vandrarhem, resanderum, natthärbärgen m. m. Att ange hur de olika slagen av rörelser bör skiljas från varandra är f. ö. svårt. I enlighet härmed föreslås i promemorian att i en ny författning hotellrörelse blir det gemensamma namnet för alla rörelser med ändamål att yrkesmässigt tillhandahålla tillfällig möblerad bostad.

Yttrandena över departementspromemorian

Den i promemorian intagna ståndpunkten att någon officiell klassificering av hotell inte bör införas biträds av *kommerskollegium*, *länsstyrelsen i Uppsala län*, *polismyndigheterna i Hälsingborg* och *Piteå, handelskammaren i Göteborg* samt *Motororganisationernas samarbetsdelegation*. *Svenska turisttrafikförbundet* anför att det f. n. inte föreligger förutsättningar för att genomföra en fullständig hotellklassificering. Att en officiell klassificering av hotell skulle vara mycket svår att genomföra och inte fylla något ändamål från konsumentupplysningssynpunkt uttalar *Sveriges hotell- och restaurangförbund*, *Svenska turisthotellens riksförbund*, *RESO* och *Sveriges centrala restaurangaktiebolag*. *Svenska turistföreningen* säger också att en klassificering är svår att genomföra men anser att den skulle vara av visst värde som konsumentupplysning. Som exempel på klassificering anför föreningen den gruppindelning av hotell och pensionat m. m. som gjorts i publikationen *Svenska vägbooken*, där priset för enkelrum valts som utgångspunkt vid indelning i fyra grupper. *Svenska resebyråföreningen* finner, att »en sådan konsumentupplysande detalj som hotellklassificering» inte kan rymmas i hotellförfattningen, men framhåller ändå att sådan klassificering är ett intresse främst med hänsyn till utländska resebyråer och resenärer. *Värmlands turisttrafikförbund* anser att hotellklassificering

skulle vara till stor fördel i den alltmer ökade kampanjen i utlandet för resor till Sverige.

Promemorieförslagen att inte föreskriva namnprövning av hotell och att beteckningen hotell skall omfatta alla hithörande rörelser biträds av *kommerskollegium, länsstyrelsen i Uppsala län, polismyndigheterna i Hälsingborg och Piteå* samt *handelskammaren i Göteborg*. *Skånes handelskammare* har sympati för namnprövning men vill inte uttala någon bestämd mening härom eftersom firmalagstiftningen är föremål för utredning. För namnprövning uttalar sig endast *Värmlands turisttrafikförbund*.

Beteckningen hotell bör enligt *handelskamrarna i Göteborg och Gävle, Sveriges hotell- och restaurangförbund, Svenska turisthotellens riksförbund, RESO, Sveriges centrala restaurangaktiebolag* och *Motororganisationernas samarbetsdelegation* förbehållas de rörelser för vilka tillstånd krävs. Skälet är att det från praktisk och språklig synpunkt anses otillfredsställande att så vitt skilda företeelser som exempelvis hotell, pensionat och vandrarhem förs samman under benämningen hotell. *Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare* vill som hotell beteckna endast vissa större rörelser, exempelvis dem med minst 20 bäddar och viss rumsstandard. En sådan gränsdragning kan lätt åstadkommas vid den tillståndsgivning som fordras för hotell av viss storlek genom att med tillstånd följer rätten att använda hotellbeteckningen i firmanamnet. Kontrollen behöver inte medföra ökat arbete för myndigheterna och konkurrensen i branschen kommer dessutom att leda till automatisk kontroll av hur beteckningen hotell används.

Värmlands turisttrafikförbund önskar skydd för beteckningen hotell och anser att den ovillkorligen bör förbehållas rörelser som är så stora att de inte lämpligen kan falla under benämningen resanderum samt dessutom erbjuder sådan service som brukar förknippas med begreppet hotell. En liknande uppfattning har *Svenska turisttrafikförbundet*, som anför.

Även om lagstiftningen på området väsentligen är av tekniskt-administrativ natur bör den dock definitionsmässigt kunna utformas så att den ger konsumenten viss vägledning och vissa garantier när det gäller för branschen typiska faktorer av kvalitativ art, t. ex. i fråga om service och anordningar av typen bad, dusch, wc etc. Från denna utgångspunkt finner förbundet att lagstiftarens definition av begreppet hotellrörelse är alltför vidsträckt och att det därför vore angeläget att skapa fastare kriterier för begreppen hotell, motell och pensionat.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län erinrar att rörelser, som omfattar endast ett eller ett fåtal rum, enligt förslaget betecknas som hotell. Länsstyrelsen anser detta inte lämpligt och fortsätter.

På flera håll i utlandet har en omfattande uppdelning av hotell och pensionat i olika kategorier genomförts till vägledning icke minst för turisterna från andra länder. Tiden är måhända ännu icke mogen för införande i Sverige av en klassificering av hotellen genom bl. a. en namnprövning och erforderliga resurser för ändamålet torde jämväl saknas. Emellertid torde

enligt länsstyrelsens mening — trots de svårigheter som anförts såsom skäl mot en klassificering av hotellrörelser — en sådan komma att visa sig påkallad inom en icke allt för avlägsen framtid. Från denna utgångspunkt framstår promemorieförslaget som ett steg tillbaka.

Föredraganden

Inledning

Den gällande hotellstadgan kom till år 1917 och ändrades genomgripande år 1932. Behov av nya bestämmelser om hotell förelåg redan när 1948 års turistutredning tillsattes. Utredningen föreslog i sitt betänkande år 1951 en helt ny hotellförfattning men någon sådan har inte kommit till stånd. Reformbehovet har blivit än mer framträdande efter tillkomsten av en ny hälsovårdsstadga år 1958, ny byggnadsstadga år 1959 samt ny brandlag och brandstadga år 1962. I byggnadsstyrelsen pågår sedan en tid arbete med särskilda, på byggnadsstadgan grundade anvisningar för hotell. Anvisningarna beräknas bli färdiga under år 1966, och en översyn av hotellstadgan har därför nu bedömts nödvändig. Mot denna bakgrund har i inrikesdepartementet upprättats en promemoria angående ny lagstiftning om hotell och pensionat. Promemorian, som är dagtecknad den 4 januari 1965, har remissbehandlats. I yttranden över promemorian har från både myndigheter och branschorganisationer vitsordats behovet av ny lagstiftning på detta område. Jag ansluter mig till denna uppfattning och anser att det nu bör förutsättningslöst prövas vilka särskilda författningsbestämmelser som behövs i fråga om hotell och hotellrörelse. Jag vill förutskicka att denna prövning måste innefatta författningstekniska överväganden samt att det därför blir nödvändigt att i viss utsträckning gemensamt behandla frågor om behovet av bestämmelser i skilda ämnen och om dessa bestämmelsers lämpligaste placering i författningsmaterialet.

1917 års hotellstadga kan sägas ha i huvudsak fyra olika ändamål, nämligen att skydda hotellgästerna och hotellpersonalen mot brandfara, att skydda dem mot sanitär olägenhet, att sörja för god ordning i hotell samt att underlätta polisens spaningsarbete. De tre förstnämnda ändamålen tillgodoses enligt hotellstadgan i samband med att hotellrörelsen påbörjas genom att myndigheterna kontrollerar byggnaden eller lokalen och den som ämnar driva rörelsen. Under rörelsens gång kontrolleras enligt hotellstadgan brandskyddet. För att tillgodose spaningsintresset finns i stadgan föreskrifter som gör det möjligt för polisen att få kännedom om hotellgästerna.

Skydd mot brand och sanitär olägenhet

Huvuddelen av den gällande hotellstadgan består av bestämmelser om brandskydd. De är av övervägande byggnadsteknisk art. I fråga om skyddet mot sanitär olägenhet saknas däremot helt byggnadstekniska bestämmelser

i hotellstadgan. Den föreskriver härom bara att de sanitära förhållandena skall vara tillfredsställande. Något utförligare bestämmelser i detta ämne finns i hälsovårdsstadgan, men den upptar inte uttömmande byggnadstekniska bestämmelser om skydd mot sanitär olägenhet i hotell.

Byggnadstekniska bestämmelser, som avser skydd mot brandfara och sanitär olägenhet i byggnad i allmänhet, finns i byggnadsstadgan. De omfattar även byggnader och lokaler som är avsedda för hotell eller pensionat. Vid tillkomsten av 1959 års byggnadsstadga ansågs huvudparten av de byggnadsbestämmelser som avser brandförsvar och hälsovård vara av så utpräglat teknisk karaktär och byggnadstekniken på detta område underkastad så snabba förändringar med hänsyn till utvecklingen att bestämmelserna borde få sin plats i byggnadsstyrelsens anvisningar i stället för i författning. I 1960 års anvisningar från byggnadsstyrelsen finns i enlighet härmed utförliga sådana bestämmelser, vilka avser även hotellbyggnader. Härtill kommer de blivande särskilda hotellanvisningarna.

Turistutredningen föreslog att alla erforderliga byggnadstekniska bestämmelser om hotell skulle föras över till byggnadsstadgan och byggnadsstyrelsens anvisningar. Detta tillstyrktes av ett stort antal remissinstanser, däribland byggnadsstyrelsen och 1951 års byggnadsutredning vars förslag ligger till grund för 1959 års byggnadsstadga. Samma ståndpunkt intas i departementspromemorian och biträds i så gott som alla yttrandena över den.

Överförandet av hotellstadgans byggnadstekniska bestämmelser till byggnadsstyrelsens anvisningar är ett led i de strävanden att förenkla byggnadslagstiftningen som påbörjades i och med 1959 års byggnadsstadga och som bl. a. innebär att byggnadsbestämmelser efter hand skall utmönstras ur olika författningar i den mån det är möjligt. Byggnadsstyrelsens arbete med särskilda anvisningar om hotell är en följd av de principer som ligger till grund för byggnadsstadgan och har påbörjats oberoende av arbetet med en ny hotellförfattning. Redan 1960 års anvisningar till byggnadsstadgan innehåller åtskilligt som inte stämmer överens med hotellstadgans bestämmelser eftersom dessa blivit föråldrade. Bl. a. gäller detta den brandtekniska klassindelningen, som byggnadsstyrelsen behandlat i sin framställning år 1960.

Byggnadsstyrelsens nämnda hotellanvisningar föreligger nu i utkast. Enligt vad jag inhämtat täcker de, tillsammans med byggnadsstadgans och hälsovårdsstadgans bestämmelser, med några få undantag, som jag återkommer till, allt det som f. n. föreskrivs i hotellstadgan om hur byggnad och lokal för hotell skall vara beskaffade. Något hinder föreligger inte att i anvisningar från byggnadsstyrelsen behandla även ämnen som reglerats på annat ställe än i de egentliga byggförfattningarna (prop. 1959:168 s. 270). I enlighet härmed innehåller det nämnda utkastet även motsvarigheter till hotellstadgans bestämmelser om belysning samt alarm- och brandsläckningsanordningar.

Som framgår av departementspromemorian gäller bestämmelserna i byggnadsstadgan — och därmed anvisningarna till den — uppförande och anordnande av hotell oavsett om några planbestämmelser fastställts för området. Det förutsätts dock att tillstånd för hotellrörelsen enligt hotellstadgan fordras. I praktiken innebär detta att byggnadslov krävs och att byggnadsbestämmelserna gäller för alla hotellbyggnader eller hotelllokaler med mer än fyra gästrum. Från denna synpunkt är det således inte något hinder mot att flytta hotellstadgans byggnadsbestämmelser till byggnadsstyrelsens anvisningar. I några remissyttranden påpekas emellertid att dessa anvisningar, till skillnad mot hotellstadgans brandskyddsbestämmelser, inte har bindande karaktär. Jag vill med anledning härav framhålla att de grundläggande byggnadsbestämmelserna i 43 och 44 §§ byggnadsstadgan är bindande för de myndigheter som beviljar byggnadslov och för de byggande. Vidare uttalades vid byggnadsstadgans tillkomst (prop. 1959:168 s. 168) att huvudparten av de regler som anses böra gälla för byggandet kunde utformas som råd och anvisningar. Några andra bindande byggnadsföreskrifter om brandskydd än de som finns i byggnadsstadgans nyssnämnda paragrafer har inte heller utfärdats. För andra byggnader än hotell, exempelvis samlingslokaler och varuhus, där brandskyddet har väl så stor betydelse, har 1960 års anvisningar till byggnadsstadgan, vilka inte är bindande, kunnat tillämpas utan olägenhet. På samma sätt regleras redan f. n. vad som med hänsyn till hälsovården i hotell behövs i byggnadshänseende genom de icke bindande anvisningarna från år 1960. I dessa anvisningar har byggnadsstyrelsen f. ö. uttalat att de bör tillämpas så ensartat som möjligt och inte frångås utan särskilda skäl. Skulle det visa sig att anvisningarna frångås på ett sådant sätt att den enhetlighet som är önskvärd för ett rationellt byggande äventyras, kommer styrelsen att föreslå Kungl. Maj:t att utnyttja sin befogenhet enligt byggnadsstadgan att fastställa bindande föreskrifter.

Jag anser på grund av det anförda att möjligheterna att bevaka att brandskydd och hälsovård i hotell tillgodoses i samband med att sådant byggs eller anordnas inte minskas om hotellstadgans byggnadsbestämmelser förs över till byggnadsstyrelsens anvisningar, även om dessa inte är bindande. En sådan reform utgör ett led i arbetet på att förenkla byggnadslagstiftningen och gör det lättare att anpassa byggnadsåtgärderna efter den tekniska utvecklingen. De särskilda anvisningar för hotell som nu utarbetas i byggnadsstyrelsen avses inte fullständigt reglera hotell utan kommer att innehålla hänvisningar till styrelsens övriga anvisningar vilka är tillämpliga även på andra byggnader. Ett vid remissbehandlingen framfört önskemål om samling av alla hotellbestämmelser på ett ställe kan därför inte tillgodoses utan dubbling av de byggnadstekniska bestämmelserna, något som synes mindre lämpligt.

Några föreskrifter om fortlöpande besiktning av hotellrörelse från hälsovårdssynpunkt finns inte i hotellstadgan. Tillsyn av de sanitära förhållan-

dena sker enligt hälsovårdsstadgan. Sedan hotellrörelse tagits i bruk kontrolleras enligt hotellstadgan brandskyddet en gång om året genom dels besiktning av polismyndigheten, ofta med biträde av brandmyndigheten, dels särskild sakkunnigbesiktning av elektriska ledningar med tillhörande anordningar. Till brandskyddskontrollen kan också hänföras hotellstadgans bestämmelser om sotning.

Jag anser att hälsovårdskontrollen som hittills bör ske under hälsovårdsnämndens ansvar. Det synes mig angeläget att med tillämpning på hotellen understryka vad som anfördes vid hälsovårdsstadgans tillkomst om att hälsovårdsnämnd är skyldig att öva tillsyn även utanför hälsovårdstötort. Allteftersom hälsovårdsinspektörer anställs i kommunerna — något som kommunblockssamarbetet och tillkomsten av större kommuner kommer att underlätta — kommer möjligheterna till sådan tillsyn att förbättras. Några särskilda bestämmelser i en hotellförfattning om den fortlöpande hälsovårdskontrollen anser jag således inte behövas.

I departementspromemorian föreslås att den fortlöpande tillsynen av brandskyddet skall ske enligt brandlagstiftningens bestämmelser om brandsyn och sotning. Förslaget lämnas utan erinran i de flesta remissyttrandena. Jag vill till en början slå fast att det i fortsättningen inte bör ankomma på polisen att fortlöpande kontrollera brandskyddet. I fråga om brandskyddet är det utan vidare klart att hotellstadgans bestämmelser om sotning, som är föråldrade, helt kan ersättas av brandstadgans och de kommunala brandordningarnas bestämmelser, vilka redan f. n. gäller för hotell. Brandsyn sker f. n. till följd av brandstadgan och statens brandinspektions anvisningar en gång om året i alla hotell. Den brandsyn som förrättas av brandchefer eller andra brandbefäl inbegriper viss kontroll av elektriska installationer. I några yttranden hävdas emellertid att hotellstadgans bestämmelse om särskild sakkunnigbesiktning av elektriska anläggningar bör behållas. Av yttrandena drar jag slutsatsen att sådan besiktning inte kan undvaras. Kontrollen av elektriska anläggningar i hotell avser också att skydda hotellgästerna och personalen mot olyckshändelser till följd av bristfällig isolering, kortslutning o. d. På grund härav anser jag det nödvändigt att behålla den ifrågavarande bestämmelsen i en hotellförfattning, även om denna i övrigt inte innehåller några brandskyddsbestämmelser.

I några yttranden, bl. a. statens brandinspektions, anses vissa i 8, 19 och 20 §§ hotellstadgan upptagna brandskyddsbestämmelser böra behållas i en hotellförfattning. Förbuden i 8 § andra stycket, 19 § tredje stycket och 20 § fjärde stycket mot förvaring av lättantändliga eller vid utrymning hinderliga föremål på vissa platser gäller enligt brandlagen och brandstadgan i alla byggnader. Överträdelse av sådana förbud medför i allmänhet inte straff utan rättelse genom brandsyneföreläggande. Att i fråga om hotell frångå denna ordning anser jag inte motiverat. Det i 20 § femte stycket givna förbudet mot att handha vissa apparater så att brandfara uppkom-

mer gäller redan enligt brandlagen och behövs därför inte heller i en hotellförfattning. Bestämmelser om förvaring av brandfarliga vätskor finns numera i förordningen den 1 december 1961 (nr 568) om brandfarliga varor och någon motsvarighet till 20 § sjätte stycket hotellstadgan behöver därför inte behållas.

Jag anser således att föreskrifter i en särskild hotellförfattning inte behövs i fråga om brandskydds- och hälsovårdskontroll i hotell i samband med hotellverksamhetens början eller under verksamhetens gång utom i fråga om besiktning av elektriska anläggningar.

Ordning och säkerhet

Den nuvarande hotellstadgan kräver att den som vill driva hotellrörelse gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet samt i övrigt är lämplig. I turistutredningens förslag och departementspromemorian samt i remissyttrandena anses krav av denna art alltjämt böra uppställas.

God ordning i hotell har som framhålls i departementspromemorian betydelse för bl. a. hotellgästernas trygghet till liv och hälsa. Åtskilliga ordningsföreskrifter som behövs för hotell har i själva verket till syfte att främja brandskydd och hälsovård. I dessa hänseenden bör ordningsintressena enligt min mening tillgodoses enligt brand- och hälsovårdslagstiftningen, på de sätt som jag redogjort för i det föregående. Fullständig garanti för att bestämmelserna i denna lagstiftning efterlevs i den mån det ankommer på hotellinnehavaren eller hotellföreståndare kan självfallet inte vinnas. Väsentlig säkerhet härvidlag kan dock uppnås med en ordning som innebär att hotellverksamhet får utövas endast av ansvarskännande och ordentliga personer.

God ordning fordras även i det hänseendet att hotell inte får bli tillhåll för kriminellt belastade eller andra asociala individer. Det är ett samhällsintresse att hotell inte drivs på ett sätt som underlättar för sådana element att leva i anonymitet. God ordning i hotell måste upprätthållas också som ett medel att förhindra prostitution. Det hör således av den som driver eller förestår hotell fordras att han utövar viss kontroll över gästerna. Även av nu anförda skäl måste enligt min mening fordras ansvarskänsla och ordentlighet av den som driver eller förestår hotellrörelse.

För hotellverksamhet är kännetecknande att gästrummen är tillgängliga för hotellvärderna och dennes personal. Med hänsyn härtill är det, som anlytts i några remissyttrandena, ett ordnings- och säkerhetsintresse att det finns möjlighet att hindra personer som kan antas vara mindre nogräknade från att driva eller förestå hotellrörelse. För den oförvittlige hotellvärderna torde det inte vara någon allvarlig olägenhet att underkasta sig den kontroll som är nödvändig från dessa synpunkter.

Jag finner således att intresset av ordning och säkerhet i hotell medför att vissa krav fortfarande måste ställas på hotellvärdens person. Som anförs i departementspromemorian har bestämmelser härom sin plats i en särskild hotellförfattning. Vid utformningen av bestämmelserna bör beaktas att de inte verkar konkurrenshindrande.

Gästkontroll

Jag övergår nu till att behandla den gästkontroll som innebär att hotellvärderna avfordrar gästerna vissa personuppgifter vilka på olika sätt hålls tillgängliga för polisen. Överensstämmande föreskrifter i hotellstadgan och utlänningskungörelsen innebär att hotellgäster avfordras uppgift om namn, yrke eller titel, födelsetid och hemort. Utlänningskungörelsens bestämmelser är självfallet inte tillämpliga på svensk medborgare men inte heller på utlänning som är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge. Är hotellgästen utlänning, skall han avfordras uppgift om medborgarskap, den ort där han senast uppehållit sig och vid avresa vart han närmast ämnar bege sig. Detta föreskrivs för medborgare i de nordiska länderna i hotellstadgan och för övriga utlänningar i utlänningskungörelsen. Utlänningskungörelsens bestämmelser, som avser inte bara hotell utan all bostadsupplåtelse, har till syfte att underlätta den s. k. inre utlänningskontrollen. Till följd härav skall andra utlänningar än medborgare i de nordiska länderna avfordras uppgifter också om inresedag och om tillstånd att vistas i Sverige, Danmark, Finland eller Norge. Utlänningskontrollen innebär också att bostadsupplåtaren, i detta sammanhang hotellvärderna, inom ett dygn skall till polisen anmäla utlänningens ankomst och överlämna de uppgifter som avfordrats denne. I fråga om svensk samt dansk, finsk, isländsk eller norsk hotellgäst regleras motsvarande anmälningsskyldighet för hotellvärd i hotellstadgan. Skyldigheten inträder först efter särskilt förordnande av länsstyrelsen beträffande hotell på viss ort eller visst eller vissa hotell.

Departementspromemorian utgår från att de nuvarande bestämmelserna om gästkontrollen skall bestå i huvudsak oförändrade. Eftersom utlänningskungörelsen inte kan reglera kontrollen av svenska hotellgäster anses behov av en särskild hotellförfattning föreligga även i detta hänseende.

Polisens behov av att kunna utöva gästkontroll var ett av skälen för tillkomsten av 1917 års hotellstadga och har vid promemorians remissbehandling inte varit föremål för delade meningar. Jag anser att det i framtiden liksom hittills är av stor betydelse för polisens spaningsverksamhet att uppgifter finns att tillgå om vilka personer som vid en viss tidpunkt bor eller bott på ett hotell. Från denna synpunkt bör gästkontrollen omfatta alla gäster, oavsett om de är resande eller ej och oavsett nationalitet. Det är därför nödvändigt att ålägga hotellvärdarna att avfordra gästerna sådana uppgifter om deras identitet m. m. som behövs för spaningsändamål. Vidare behövs föreskrifter som ger polisen tillgång till uppgifterna.

I en del remissyttranden över promemorian framställs önskemål om förenkling av anmälningsförfarandet. Härmed avses skyldigheten enligt utlänningskungörelsen för bostadsupplåtare, även hotellvärdar, att lämna polisen uppgifter om utomnordiska personer. Denna uppgiftsskyldighet är som jag nämnt tidigare avsedd att underlätta den inre utlänningskontrollen i allmänhet men tillgodoser också polisens spaningsintresse. Önskemålet om förenkling måste i detta avseende enligt min mening därför prövas i samband med utlänningskontrollen. Den övervägs f. n. av utlänningsutredningen, och jag är därför inte beredd att i detta sammanhang föreslå någon ändring i fråga om den hotellgästkontroll som sker enligt utlänningskungörelsens bestämmelser om bostadsupplåtares skyldigheter. Inte heller det vid remissbehandlingen framkomna önskemålet om enhetliga nordiska regler för gästkontrollen bör prövas förrän utlänningsutredningens förslag framlagts.

Jag kan instämma i den vid remissbehandlingen uttalade uppfattningen att de nuvarande svenska bestämmelserna om gästkontrollen är svåröverskådliga. En viss förenkling kan enligt min mening ske genom att bestämmelserna för svenska hotellgäster blir desamma som för hotellgäster från de övriga nordiska länderna. Vidare bör dessa kategorier inte avfordras andra gästuppgifter än sådana som enligt utlänningskungörelsen skall avfordras även utlänningar från utomnordiska länder. Dessa förenklingar kan ske genom att i nuvarande bestämmelser görs några smärre ändringar som inte i nämnvärd mån minskar polisens möjligheter att utnyttja gästkontrollen för spaningsändamål.

Eftersom vissa av de bestämmelser som enligt den föregående framställningen behövs för gästkontrollen skall gälla även svenska medborgare, kan denna inte regleras uteslutande i utlänningskungörelsen utan måste tas upp också i en särskild hotellförfattning. I denna kan bestämmelserna om gästkontroll göras tillämpliga på alla hotellgäster samt i fråga om ytterligare bestämmelser för utomnordiska utlänningar hänvisas till utlänningskungörelsen.

Polisens hotellbesiktning

Bestämmelsen i 30 § i gällande hotellstadga om årlig besiktning genom polismyndigheten avser endast kontroll av brandskyddet i hotell. Paragrafen kan således inte läggas till grund för kontroll av ordningen i hotell med avseende på hotellvärdens person eller gästerna. En befogenhet för polisen att kontrollera hotell kan möjligen grundas på vissa bestämmelser i hotellstadgans avdelning IV. Enligt 38 § är det sålunda straffbart att driva hotellrörelse utan tillstånd. Den som driver tillståndsrörelse kan enligt 46 § skiljas från rörelsens fortsatta utövande om han finnes inte vidare vara lämplig. Om det är nödvändigt för att upprätthålla allmän ordning, säkerhet eller

sedlighet kan förbud att utöva rörelsen meddelas. Det kan därför vara nödvändigt att kontrollera att villkoren för tillstånd följs, dvs. hur många gästrum som finns samt hur många och vilka gäster som tas emot.

Bestämmelser av nämnd art, som avser förseelser vid utövande av hotellrörelse, i förening med polisens allmänna skyldighet enligt polisinstruktionen att upprätthålla allmän ordning och säkerhet får anses innebära rätt och plikt för polisen att företa erforderliga inspektioner av hotell ehuru med de inskränkningar som följer av lagbestämmelser om husrannsakan, vilka jag återkommer till. I några remissyttranden anses att en hotellförfattning bör innehålla en särskild föreskrift om nämnda inspektioner. Jag vill framhålla att en fortlöpande kontroll genom polisen — en kontroll som enligt vad jag nämnt förut inte bör omfatta brandskydd och hälsovård — inte behövs i fråga om alla hotell. Välskötta rörelser synes sålunda inte behöva kontrolleras av polisen annat än på förekommen anledning och alltså inte fortlöpande. Polisens resurser bör i stället koncentreras på de hotell där det finns anledning anta att ordningen är bristfällig. Jag anser av dessa skäl inte lämpligt med en särskild föreskrift om regelbunden hotellbesiktning av polisen.

Den som utövar hälsovårds kontroll äger enligt 82 § hälsovårdsstadgan tillträde till bostad och lokal. Enligt 25 § brandstadgan äger brandsynförrättare på samma sätt tillträde. I båda fallen gäller att tillsyn skall utföras på sådant sätt att minsta möjliga olägenhet vållas allmänheten. För hotell torde detta i allmänhet få anses innebära att hälsovårds kontroll och brandsyn i gästrum bör ske när hotellgästen inte störs därav. En hotellgästs vägran att omedelbart ställa rummet till förfogande för sådan tillsyn får därför oftast respekteras.

Den kontroll av ordningen som enligt det förut anförda ankommer på polisen torde i de flesta fall avse att anträffa hotellgästerna. Kontrollen måste därför ske vid en tid, ofta på natten, när de kan väntas befinna sig i det förhyrda rummet, samt omedelbart för att hindra att en gäst avlägsnar sig och undandrar sig kontroll. Vägrar hotellgäst att i sådana fall öppna för polisen, får tillträde f. n. beredas endast enligt reglerna om husrannsakan i 28 kap. rättegångsbalken och 18 § lagen den 30 juni 1960 (nr 418) om straff för varusmuggling. Såvitt avser hotell innebär dessa regler i huvudsak följande. För utredning om brott förövats får husrannsakan företas om fängelse kan följa på brottet. Är brottet ringare får husrannsakan för samma ändamål ske endast i hotellrum, som brukar utgöra tillhåll för förbrytare eller samhällsfarliga asociala personer. För eftersökande av den som skall gripas, anhållas eller häktas eller hämtas till förhör eller till inställelse vid domstol får husrannsakan företas oberoende av brottets svårhetsgrad. Sådan husrannsakan får beslutas av polisman. Övrig husrannsakan skall beslutas av undersökningsledare, åklagare eller domstol. Är fara i dröjsmål får dock polisman besluta även i sådant fall.

De sålunda gällande bestämmelserna synes mig tillräckliga för de allra flesta fall då polisen kan behöva omedelbart tillträde till hotelllokaler. Det bör inte komma i fråga att utvidga tillämpningsområdet för reglerna om husrannsakan så att den får företas i hotell för utredning om alla brott även av ringa svårhetsgrad. I den mån särskilda villkor ställs upp för rätten att driva hotellrörelse bör emellertid sörjas för att myndigheterna kan kontrollera att dessa villkor uppfylls. Att uraktlåtenhet härvidlag utgör ett brott, som kan medföra endast bötesstraff och för vars utredande husrannsakan inte får ske, bör inte utgöra något hinder. Polisen bör således genom en särskild föreskrift tillförsäkras tillträdesrätt exempelvis för att kontrollera antalet gästrum eller gäster eller att hotellvärden fullgör sina skyldigheter med avseende på gästkontrollen. En sådan föreskrift har sin rätta plats i en särskild hotellförfattning.

Klassificering av hotellrörelser m. m.

Någon av offentlig myndighet företagen klassificering av hotell efter storlek eller standard förekommer inte i vårt land. Även en verksamhet som avser att i endast ett eller några få rum tillhandahålla bostad mot betalning betecknas i gällande stadga som hotell- eller pensionatrörelse. Och varje sådan rörelse får drivas under vilket namn som helst. Både turistutredningen och departementspromemorian tar avstånd från en officiell klassificering av hotellen efter standard. De flesta remissinstanser, både myndigheter och branschorganisationer, har anslutit sig till denna uppfattning. Som skäl anförs dels svårigheterna att i författning precisera de faktorer som skulle ligga till grund för klassificering, dels den omfattande kontroll som skulle behövas. Av yttrandena från en del branschorganisationer framgår att deras egna åtgärder för att sprida kännedom om standarden i olika hotell är tillräckliga från konsumentupplysningssynpunkt.

I frågorna om rätten att använda beteckningen hotell och om namnprövning är meningarna mera delade. Turistutredningen ansåg att beteckningen hotell borde förbehållas de rörelser för vilka tillstånd fordras och att namnprövning borde införas samt fick stöd av flertalet remissinstanser som yttrade sig i dessa frågor. I departementspromemorian anförs emellertid att turistutredningens förslag inte bör genomföras. I yttrandena över promemorian är meningarna mera delade i fråga om rätten att använda beteckningen hotell. Branschorganisationerna och en länsstyrelse delar turistutredningens mening, kommerskollegium, en länsstyrelse och ytterligare några remissinstanser följer promemorian medan flertalet inte yttrar sig. Namnprövningen har endast en förespråkare.

Jag anser att samhället bör öva inflytande på hotellens standard i den mån det behövs med hänsyn till trygghet för liv, hälsa och egendom och till vissa grundläggande krav på god ordning. Av min föregående framställning fram-

går hur jag i stort anser att samhället bör fullgöra dessa uppgifter och vilka slags bestämmelser som behövs härför.

Även om de fordringar samhället sålunda ställer på hotell är uppfyllda, kan självfallet skötseln och standarden i övrigt växla högst avsevärt mellan olika hotell. Önskemålen hos skilda kategorier hotellgäster i fråga om standard och rumspriser måste uppenbarligen tillgodoses. Jag anser emellertid, i likhet med den i stort sett samstämmiga meningen i denna fråga under dess hittillsvarande behandling, inte lämpligt att samhället tar på sig ansvar gentemot hotellgästerna när det gäller standarden i denna mening. Här liksom på andra områden av näringslivet bör i stället konsumenternas intressen tillgodoses genom en sund konkurrens. Någon officiell klassificering av hotell bör således inte införas. På de skäl som anförs i departementspromemorian vill jag inte heller föreslå någon sådan officiell klassificering, som skulle bli en följd av prövning och godkännande av olika namn på hotell, eller någon reglering av rätten att använda beteckningen hotell.

Tillämpningsområdet för en hotellförfattning

Turistutredningens förslag och yttrandena däröver

Begreppet hotell- och pensionatrörelse bör enligt turistutredningen alltjämt innefatta att möblerad bostad tillhandahålls med eller utan förplägnad. Vandrarhem tillhandahåller sina gäster endast en säng eller brits i en större sovsal och kan enligt utredningen därför inte anses upplåta möblerad bostad. Vidare bör den möblerade bostaden vara avsedd att upplåtas åt allmänheten. Härigenom utmärks att exempelvis semesterhem för industriföretag eller sammanslutning inte är hotell eller pensionat. Slutligen bör det vara fråga om yrkesmässig verksamhet, varmed utredningen menar att verksamheten drivs affärsmässigt. Konvalescenthem blir i enlighet härmed hotell. Sådana inrättningar som barnhem, ålderdomshem, sjukhus, sjukhem, kuranstalter och internat bör inte inordnas under en hotellförfattning. Önskemål härom har grundats främst på behovet av brandskyddskontroll, men det bör enligt utredningen tillgodoses enligt byggnadslagstiftningen.

Vid remissbehandlingen anför *länsstyrelsen i Norrbottens län* att barnhem, ålderdomshem och liknande inrättningar samt vandrarhem bör falla utanför en hotellförfattning. *Brandchefen i Stockholm* anser, att det visserligen från brandsynpunkt skulle ha varit av värde att i den nya författningen få detaljerade säkerhetsbestämmelser för rörelser som är närbesläktade med hotell- och pensionatrörelse, men framhåller att genom den föreslagna begränsningen föreskrifterna om tillstånd, kontroll och ansvar vinner i enhetlighet och klarhet.

Mot utredningens uppfattning vänder sig bl. a. *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, som inte kan finna att utredningen anfört bärande skäl för att ställa vandrarhem, internat m. m. utanför författningens tillämpningsområde. Också *polismyndigheten, hälsovårdsnämnden* och *andre stadsläkaren i Stockholm* är kritiska. Härvid framhålls, att — ehuru gästantalet på vandrarhem och liknande härbärgen ofta är stort — anordningarna beträffande ordning och säkerhet vanligen inte är lika väl genomförda som i vanliga hotell och pensionat. Från hygienisk och epidemiologisk synpunkt är det synnerligen viktigt, att hälsovårdsnämnden får yttra sig över högsta tillåtna beläggningssiffra med ledning av golvyta, luftkub, antal wc och tvättmöjligheter. Även golvbeläggning, belysning, möjligheter till renhållning m. m. kräver hygieniskt bedömande.

Kravet på att rörelse skall utövas yrkesmässigt har gjort *länsstyrelsen i Västmanlands län* tveksam. Härigenom skulle man från kontroll helt undanta alla de pensionat på landsbygden, vilka i inte ringa omfattning bedrivs cabart på sommaren vid sidan av ett lantbruk.

Departementspromemorian

Till begreppet hotellrörelse hör enligt promemorian att verksamheten avser bostadsupplåtelse. Upplåtelsen bör äsyfta ett tillfälligt nyttjande av möblerat utrymme. Uthyrning för längre tid av möblerade rum utesluts härigenom. För att ett utrymme skall anses som möblerat torde inte böra fordras mera omfattande utrustning. Kraven på att betryggande skydd ges mot brand och sanitär olägenhet samt att den allmänna ordningens och säkerhetens intressen iakttas vid härbärgerande av gäster gör sig gällande oavsett möbleringen och dess beskaffenhet. Det bör vara tillräckligt att sovanordningar står till förfogande, även om de är enkla. Omfattar en uthyrningsverksamhet både möblerade och omöblerade rum bör i fall då antalet rum har betydelse i gränsdragningsfrågor — t. ex. vid avgörande av om tillstånd måste inhämtas och vid tillämpning av 44 § byggnadsstadgan — de omöblerade rummen inte medräknas.

För att hotellrörelse skall föreligga bör enligt promemorian ytterligare fordras att verksamheten utövas yrkesmässigt. Semesterhem som anordnas av t. ex. en industri för dess anställda kommer därmed inte att likställas med hotell. Utanför hotellförfattningen kommer också att falla bostadsupplåtelser vilka sker bara vid enstaka tillfällen. En tillämpning av hotellreglerna kan däremot vara motiverad vid säsongmässig bostadsuthyrning även om verksamheten inte utgör huvudsysselsättning för bostadsupplåtaren. Ett exempel är sommarpensionatrörelse vid ett lantbruk. Tolkningen av vad som i detta hänseende och i övrigt är att hänföra till yrkesmässighet torde emellertid få överlätas åt rättspraxis.

Med de nu angivna bestämningarna kommer under begreppet hotellrörelse att ingå bl. a. vandrarhem och liknande lokaler. Något sakligt skäl för att undanta dem från hotellregleringen torde inte kunna anföras, heter det i promemorian. Däri erinras om att hälsovårdsstadgan (24 §) såsom en grupp sammanhåller hotell, pensionat, resanderum, vandrarhem och annan dylik lokal, vari tillfällig bostad tillhandahålls allmänheten.

I promemorian anses att under hotellförfattningen inte bör falla bostadsupplåtelse som utgör endast ett moment i annan verksamhet vilken framstår som den väsentliga. Sådan verksamhet kan innefatta vård, tillsyn, utbildning eller uppfostran. Härigenom utesluts bl. a. sjukhem, ålderdomshem, ungdomsvårdsskolor och elevhem vid internatskolor. Vad beträffar s. k. konvalescenthem erinras om att i prop. 1960: 63 med förslag till stadga angående enskilda sjukhem m. m. chefen för inrikesdepartementet yttrade, att hem för konvalescentvård av sådan karaktär att den kunde betraktas som sjukvård givetvis borde anses omfattad av föreslagen definition på sjukhem. Någon legal definition på konvalescenthem eller konvalescentvård borde inte lämpligen ges i den nya författningen. Till ledning borde emel-

lertid tjäna sjukhuslagstiftningskommitténs uttalande att hem, där intagning regelmässigt skedde på läkarremiss eller där någon form av patientbehandling meddelades rutinmässigt, borde föras till sjukvårdssidan. Någon avgörande betydelse kunde däremot inte fästas vid den benämning man gav hemmet. De synpunkter, som sålunda framförts beträffande konvalescenthemmen, kan enligt promemorian tillämpas också på exempelvis kuranstalter.

Yttrandena över departementspromemorian

Det föreslagna villkoret att bostadsupplåtelse skall avse ett tillfälligt nyttjande för att anses som hotellrörelse är svårtolkat enligt rikspolisstyrelsen, som anför att exempel inte saknas på kringgående av gällande bestämmelser genom yrkesmässig uthyrning av möblerade rum på ett sätt som rätteligen innebär drivande av hotellrörelse. Styrelsen önskar en klar gräns mellan hotellrörelse och sådan rumsuthyrning som skall anses falla utanför den föreslagna hotellförfattningen. Svårigheter att tolka uttrycket »tillfälligt» påtalas också av överståthållarämbetet, länsbrandinspektören i Jämtlands län samt polismyndigheterna i Malmö, Örebro, Västerås, Gävle och Göteborg, vilken sistnämnda dock anser förslaget mera klarläggande än nuvarande bestämmelser. Polismyndigheten i Malmö väcker tanken att till hotellrörelse hänföra endast upplåtelser för kortare tid än en månad. I några av dessa yttranden frågas hur de rumsuthyrningar skall bedömas, som i anslutning till kurser vid polisskolor och militära skolor m. m. avser nyttjandetider från 2 veckor till hela terminer. Polismyndigheten i Gävle anser det inte nödvändigt att hänföra sådan uthyrning till hotellrörelse och knappast möjligt att hos allmänheten vinna förståelse för en sådan bestämmelse.

Genom att förslaget uttryckligen framhåller att bostadsupplåtelsen skall vara av tillfällig natur samt utesluter beteckningen pensionat, får begreppet hotellrörelse enligt överståthållarämbetets tolkning en med hänsyn till upplåtelse tiden väsentligt mera inskränkt betydelse än vad som är fallet enligt gällande hotell- och pensionatstadga.

Polismästaren i Kiruna fäster uppmärksamheten på sådan säsongmässig bostadsuthyrning, som under sommaren sker i lokaler vilka under övriga delen av året är elevhem o. dyl., och anser att den bör hänföras till hotellrörelse. Möjligen kan tillfälliga hotelltillstånd tänkas i dessa fall. Länsstyrelsen i Jämtlands län nämner att förläggningar för skolungdom under fjällresor inte ansetts kräva hotelltillstånd men anser att dessa anläggningar, trots att de används endast under en kort tid av året, till följd av den intensiva beläggningen behöver bli föremål för särskilda säkerhetsåtgärder i fråga om brandskydd och hälsovård.

I detta sammanhang behandlar några remissmyndigheter möjligheten att kringgå hyresregleringslagen genom att söka och få hotelltillstånd för en verksamhet som innebär stadigvarande uthyrning av möblerade rum. *Polismyndigheten i Stockholm* anser att den föreslagna bestämningen av begreppet hotellrörelse undanröjer denna möjlighet, som finns f. n. *Överståthållarämbetet* yttrar härom, att polismyndigheten i allmänhet inte ansett sig äga vägra lämna privata fastighetsägare och lägenhetsinnehavare sökta tillstånd till hotell- eller pensionatrörelse även om det varit mer eller mindre tydligt att ansökningen uteslutande förestavats av att få uthyrningen undantagen från hyresregleringen. Polismyndigheten har därvid ansett det ligga utanför dess befogenhet att utreda hur det närmare förhåller sig härmed. Även om det, enligt den lydelse 26 § hyresregleringslagen har, torde ankomma på hyresregleringsmyndigheterna att på invändning av hyresgäst ingå i prövning om en uthyrningsrörelse, beträffande vilken föreligger hotell- eller pensionattillstånd, är av beskaffenhet att den lagligen inte fordrat sådant tillstånd lär det, fortsätter ämbetet, vara svårt för hyresgästen att i detta fall vinna gehör för sitt påstående. Genom den föreslagna uttryckliga inskränkningen av begreppet hotellrörelse till att omfatta endast tillfällig upplåtelse ökas otvivelaktigt förutsättningarna i avsevärd grad för att komma till rätta med sådana camouflerade hotellansökningar, även om olägenheterna inte kan väntas bli helt undanröjda. Om polismyndigheten vid prövning av en hotellansökning finner utrett att bostadsupplåtelseerna är avsedda att ske för längre perioder bör sålunda enligt ämbetet ansökningen avslås.

Statens hyresråd föreslår bestämmelser som klargör att normala bostadsupplåtelse inte avses med hotellstadgan och anför.

Det förhållandet att hyresregleringslagen icke är tillämplig på bostadsupplåtelse i hotell- och pensionatrörelse för vilken fordras myndighets tillstånd har i vissa fall utnyttjats för att vid långtidsuthyrningar av vanliga bostadslägenheter undgå hyreskontrollen. Vid de hyresreglerande myndigheternas prövning jämlikt 6 § hyresregleringslagen av ansökningar om nedsättning av hyra för möblerade bostadslägenheter har sålunda i flera fall kunnat konstateras att upplåtaren sökt omskapa normala uthyrningar av möblerade lägenheter till upplåtelse i hotellrörelse. Målen har i vissa fall måst avskrivras från vidare handläggning på grund av upplåtarens invändning att hyresregleringslagen icke var tillämplig på upplåtelsen som ingick i hotell- eller pensionatrörelse.

I promemorian framhålles att en till hotellrörelse hänförlig upplåtelse bör avse ett tillfälligt nyttjande av möblerat utrymme. Detta har även kommit till uttryck i 1 § i förslaget till ny hotellstadga. Förslaget medför också en viss utvidgning av de hyresreglerande myndigheternas kompetens såtillvida att tillstånd till hotellrörelse skall erfordras först när rörelsen är avsedd att samtidigt mottaga minst tio gäster eller omfattar minst åtta gästrum. Dessa förändringar i förhållande till den nuvarande stadgan torde lock icke vara tillräckliga för att eliminera möjligheten att med stöd av hotellstadgan undandraga normala upplåtelse av bostadslägenheter från

rådande hyreskontroll. Enligt hyresrådets mening bör man därför genom ett tillägg till stadgan eller eventuellt i tillämpningsföreskrifter till densamma klargöra att stadgan icke har avseende å dylika upplåtelser. Hyresrådet vill därvid erinra om att begreppet hotell- och pensionärrelse torde avse icke blott uthyrning av rum utan även att uthyrningen är förknippad med tillhandahållandet av vissa tjänster och nyttigheter, t. ex. sänglinne och städning. Något krav på tillhandahållande av dylika prestationer för att hotellrelse skall anses föreligga har icke uppställts i förslaget. Ett dylikt krav skulle kunna införas i stadgan, till exempel genom en omredigering av första meningen av 1 § enligt följande: »Med hotellrelse förstås i denna stadga yrkesmässig verksamhet med ändamål att i förening med tillhandahållande av vissa tjänster och nyttigheter upplåta rum i möblerat skick för tillfälligt nyttjande som bostad.»

Vad som avses med *möblerad bostad* är inte alltid klart enligt *polismyndigheten i Malmö*. Ibland kan man inte tala om möblering i gängse mening, exempelvis när bostaden rymmer endast ett mer eller mindre primitivt sovunderlag placerat direkt på golvet. Av gästerna har detta accepterats som enda alternativ till total logibrist nattetid. De sanitära förhållandena och brandskyddet har i dessa fall ibland varit eländiga men det har, anför polismyndigheten, visat sig svårt, ibland omöjligt, för myndigheterna att inskrida effektivt.

Även begreppet *yrkesmässig verksamhet* anses i en del yttranden kunna ge anledning till tolkningssvårigheter. Enligt *länsstyrelserna i Uppsala och Gävleborgs län* samt *polismyndigheten i Örebro* är det inte tillfredsställande att överlåta tolkningen åt rättspraxis. Polismyndigheten föreslår att central myndighet får i uppdrag att på begäran lämna bindande förhandsbesked huruvida hotellrelse i visst fall skall anses föreligga; som förebild hänvisas till arbetarskyddsstyrelsens förhandsbesked enligt butikstängningslagen.

Medicinalstyrelsen erinrar om att s. k. patienthotell, som vid större sjukhus drivs av sjukhusets huvudman eller ideella organisationer såsom Svenska röda korset, med den föreslagna lydelsen inte omfattas av hotellbestämmelserna. Styrelsen vill inte tillstyrka detta och anser att det nuvarande villkoret »mot betalning» erbjuder en rationellare gränsdragning när det gäller att säkerställa möjligheter för en enhetlig behandling av sådana former av rumsupplåtelse. Härför talar enligt styrelsen också föreliggande erfarenheter av att ordet »yrkesmässig» i 24 § hälsovårdsstadgan ofta orsakat avsevärda praktiska svårigheter.

Länsstyrelsen i Hallands län vill, med hänsyn till pensionat på landsbygden vilka sommartid i inte ringa omfattning drivs vid sidan av lantbruk, ha en kompletterande föreskrift av innebörd att yrkesmässighet skall anses föreligga även i de fall då verksamheten inte utgör huvudsysselsättning för bostadsupplåtaren.

Den omfattande privatrumsuthyrning som särskilt sommartid förekommer i vissa delar av landet måste otvivelaktigt betraktas som yrkesmässig,

anser *Sveriges hotell- och restaurangförbund*, *Svenska turisthotellens riksförbund*, *RESO* och *Sveriges centrala restaurangaktiebolag*. Denna form av rumsuthyrning till turister bör enligt organisationernas mening underlättas genom att undantas från hotellbestämmelserna. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* anser oklart om sådan uthyrning är hotellrörelse och anför.

I turistkommuner är det ganska vanligt, att enskilda personer i sina hem hyr ut enstaka rum till gäster, som i övrigt vistas samt intar sina måltider på något av hotellen eller pensionaten i orten. Denna rumsuthyrning sker ofta genom vederbörande hotellinnehavares förmedling. Om dessa upplåtelse av möblerade rum faller under benämningen hotellrörelse måste givetvis upplåtaren göra anmälan hos polismyndigheten innan rörelsen börjar utövas. Denna oklarhet kommer att vålla svårigheter vid avgörande av frågan, huruvida anmälningsskyldighet föreligger. Det kan ifrågasättas om denna form av uthyrning av enstaka rum bör falla under benämningen hotellrörelse och sålunda omfattas av anmälningsskyldighet. Klarhet härutinnan är av särskild betydelse eftersom enligt föreslagna ansvarsbestämmelser den som underlåter att göra anmälan enligt förslaget kan dömas till dagsböter.

Polismyndigheten i Kristianstad förutsätter att bostadsuthyrning, som förmedlats av rumscentral eller liknande organ, hänförs till hotellrörelse. *Polismyndigheten i Gävle* anser, att den privatperson som av en rumscentral anvisas en gäst varje veckoslut i och för sig skulle kunna sägas driva yrkesmässig verksamhet, men polismyndigheten finner det inte rimligt att till hotell hänföra ett enda uthyrningsrum.

Polismyndigheten i Kalmar framhåller, att rumsuthyrning vid sidan av annan verksamhet kan komma att ske på sådant sätt att verksamheten undantas från hotellbestämmelserna, och föreslår därför att kravet på yrkesmässighet slopas. Enligt *polismyndigheten i Malmö* förekommer försök att kringgå hotellstadgan genom att göra avgiften »frivillig».

Med yrkesmässig verksamhet bör enligt *Hotell- och restauranganställdas förbund* avses all verksamhet som har till ändamål att tillhandahålla tillfällig möblerad bostad, även om inkomst av sådan verksamhet saknar betydelse för utövarens utkomst. Det väsentliga är att verksamheten är kontinuerlig och inte avser att enbart tillgodose tillfälliga rumsbehov som kan uppstå vid speciella arrangemang i en ort.

Särskilda former av bostadsupplåtelse utöver de förut nämnda behandlas i olika yttranden. Sålunda framhåller *polismyndigheten i Norrtälje* att privata vårdhem, benämnda vilohem, konvalescenthem o. dyl., inte alltid kunnat godkännas som sjukhem och därför, i brist på andra bestämmelser, hänförts till pensionat med krav på tillstånd enligt hotellstadgan. Enligt förslaget kan dessa vårdhem inte hänföras till hotellrörelse, och särskilda bestämmelser behövs i så fall. Till polismyndighetens uppfattning ansluter sig *länsstyrelsen i Stockholms län*.

Enligt promemorian föreligger inte hotellrörelse när tillhandahållande av bostad ingår i verksamhet för att bereda vård, tillsyn, utbildning eller upp-

fostran. *Länsbrandinspektören i Östergötlands län* påpekar att till följd härav brunnsanläggningar, sommarkolonier för ungdomsorganisationer samt vilo- och semesterhem inte omfattas av den föreslagna stadgan, en begränsning som han anser mindre lycklig och omotiverad då vandrarhem inbegrips. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* förklarar däremot att den inte har någon erinran mot att semesterhem, sjukhem, elevhem vid internatskolor o. dyl undantas, samt delar den i promemorian framförda uppfattningen att behovet av kontroll av dessa anläggningar kan tillgodoses inom ramen för gällande lagstiftning inom respektive specialområde.

Förslaget att vandrarhem skall räknas till hotellrörelse tillstyrks av *medicinalstyrelsen, kommerskollegium, länsstyrelsen i Kopparbergs län, polismyndigheterna i Oskarshamn, Hälsingborg och Piteå, Sveriges administrativa läkares förening, förste stadsläkaren i Malmö och handelskammaren i Gävle. Svenska turistföreningen*, som driver omkring 240 vandrarhem, anser tveksamt om de kan och bör anses som hotellrörelser. Vandrarhemmen uppvisar ett mycket stort antal förläggningstyper såsom skolor, skolhem, småstugor, privathem och hembygdsgårdar. De flesta av dessa anläggningar är öppna endast sommartid och är avsedda att bereda turister — såväl svenskar som utlänningar — tillfälle till prisbillig övernattnings i intressant och god miljö.

Föredraganden

Enligt den gällande hotellstadgan är hotell- eller pensionatrörelse sådan verksamhet som avser att åt resande eller andra mot betalning tillhandahålla möblerad bostad, vare sig ensamt eller i förening med förplägnad. Även den minsta rörelse som uppfyller dessa förutsättningar utgör hotell eller pensionat. Hotellstadgans flesta bestämmelser är dock inte tillämpliga på de minsta rörelserna. Turistutredningen föreslår i huvudsak samma kriterier på hotell- eller pensionatrörelse som de nu gällande, och i yttrandena över dess förslag diskuteras bara några smärre utvidgningar. I departementspromemorian behålls det nuvarande och av turistutredningen föreslagna kriteriet att bostaden skall vara möblerad. Vidare föreslås i likhet med utredningen att verksamheten skall vara yrkesmässig. Nytt i promemrieförslaget är det även i 24 § hälsovårdsstadgan upptagna kriteriet att bostaden är tillfällig. Vid remissbehandlingen har anförts att den sålunda föreslagna definitionen på hotell är svårtolkad. Ett stort antal exempel på tolkningssvårigheter anförts i yttrandena.

Avgörande för de här behandlade frågorna är enligt min uppfattning de särskilda intressen som skall tillgodoses med en lagstiftning på förevarande område.

Till en början vill jag då erinra om att intresset av brandskydd i hotell
4 — *Bihang till riksdagens protokoll 1966. 1 saml. Nr 124*

som jag föreslagit tidigare inte bör tillgodoses i en särskild hotellförfattning utan i annan lagstiftning. Som jag nämnt i redogörelsen för gällande bestämmelser anknyter emellertid vissa brandskyddsbestämmelser i byggnadsstadgan, byggnadsstyrelsens anvisningar till denna och statens brandinspektions anvisningar angående brandsyn till begreppet hotell eller pensionat. Framför allt är det betydelsefullt att byggnadsbestämmelserna gäller utanför planlagt område i fråga om vissa hotell. En utvidgning eller minskning av vad som innefattas i begreppet hotell eller pensionat kan således återverka bl. a. på skyldigheten att söka byggnadslov. Eftersom emellertid brandskyddet inte skall tillgodoses enligt hotellförfattningen anser jag att det inte finns anledning att i detta hänseende utforma den med hänsyn till önskemål om att göra byggnadsbestämmelserna tillämpliga i ökad utsträckning.

I fråga om hälsovårdsintresset saknar frågan om hotellförfattningens tillämpningsområde betydelse, eftersom bestämmelserna i 24 § hälsovårdsstadgan avser inte bara hotell och pensionat utan också resanderum, vandrarhem och annan dylik lokal, vari tillfällig bostad yrkesmässigt tillhandahålls allmänheten.

Rent allmänt gäller att den som ämnar hyra bostad själv får ta reda på vad han önskar veta om hyresvärden och om eventuella grannar och medhyresgäster. Det är inte en samhällsuppgift att utöva någon auktorisation i dessa hänseenden. För tillfälliga bostäder som det i regel är fråga om i hotell gör sig speciella synpunkter gällande. Hyresgästen kan i allmänhet inte i förväg förvissa sig om förhållandena i hotellet. Han är tvärtom enligt sakens natur oftast nödsakad att beställa rum genom överenskommelse per telefon eller post eller genom rumsförmedling. På grund härav bör han tillförsäkras en möjlighet att räkna med att åtminstone vissa elementära krav på ordning och säkerhet är uppfyllda.

Intresset att underlätta polisens spaningsverksamhet avser i detta sammanhang framför allt gäster, som inte bor länge på samma hotell.

De intressen som skall tillgodoses föranleder mig på grund av det anförda att i likhet med departementspromemorian förorda att endast verksamhet med ändamål att tillhandahålla tillfällig bostad regleras i en särskild hotellförfattning. I några remissyttranden har befarats svårigheter att avgöra vad som är tillfällig bostad. Jag vill härtill framhålla att samma uttryck förekommer i 24 § hälsovårdsstadgan för att ge uttryck åt det särskilda behovet av sanitära åtgärder i bostäder som byter inneboende ofta. Som tillfälliga bör enligt min mening inte anses t. ex. upplåtelser till studerande per termin. I tveksamma fall bör till hotell- eller pensionatrörelse inte hänföras upplåtelser för tid som är längre än de längsta normalt förekommande semestertiderna, dvs. i stort sett upplåtelser för längre tid än en månad. Avgörande bör vara den art av upplåtelser som rörelsen med hänsyn till omständigheterna får anses huvudsakligen vara avsedd för.

Hyresregleringslagen gäller inte bostadsupplåtelse i sådan hotell- eller pen-

sionatrörelse för vilken fordras myndighets tillstånd. I några remissyttrandena nämns att hotellstadgan ibland används av hyresvärdar som vill undandra sig hyreskontroll. Detta har varit möjligt bl. a. därför att stadgan inte är begränsad till att avse tillfälliga bostadsupplåtelser. I den mån tillstånd fordras för rätten att driva hotellrörelse — en fråga som jag behandlar i det följande — åligger det självfallet tillståndsmyndigheten att i tillståndsärendet pröva om det verkligen är fråga om sådan rörelse. Även i ärende hos hyresregleringsmyndigheterna torde enligt vad som framhålls i yttrandena en sådan prövning kunna ske i viss utsträckning. Har tillstånd för rörelsen grundats på uppgifter om att den varit avsedd för tillfälliga rumsupplåtelser, torde man inte vara bunden härav om det t. ex. i ärende om hyresreglering visas att rörelsen faktiskt bedrivs så att rum hyrs ut för mera stadigvarande bosättning. Den av mig föreslagna begränsningen till upplåtelse av tillfällig bostad synes sålunda ägnad att avsevärt öka möjligheterna att komma till rätta med obehöriga försök att undandra bostäder från hyreskontroll.

Både i gällande hotellstadga och i de föreliggande förslagen förutsätts att den bostad som upplåts skall vara möblerad. Kravet på möblering har emellertid i promemoriaförslaget satts lägre än i gällande stadga så som den tolkats. Innebörden härav blir framför allt att det stora antalet vandrarhem som finns i vårt land blir att anse som hotellrörelser. I denna del har förslaget tillstyrkts eller lämnats utan erinran av alla remissinstanser utom Svenska turistföreningen, som driver de flesta vandrarhemmen.

För tillgodoseende av ordningsintressena i samband med den bostadsupplåtelse det här är fråga om saknar det enligt min mening i och för sig betydelse om bostaden är möblerad eller inte. Så som begreppet möblerad uttunnats i promemoriaförslaget skulle det lika gärna kunna slopas helt. Det upptas f. ö. inte i 24 § hälsovårdsstadgan. Det synes mig emellertid angeläget att inte avlägsna sig från de kriterier som i verkligheten gäller för det alldeles övervägande antalet rörelser som det här är fråga om. Eftersom det inte möter hinder att behålla kriteriet möblerad med den i promemorian rekommenderade vidsträckta innebörden anser jag mig inte böra förorda någon ändring på denna punkt.

Frågan om vandrarhemmens ställning bör självfallet inte lösas med utgångspunkt i möbleringen. Som Svenska turistföreningen anfört är vandrarhemmen av många olika typer. Redan i föreningens huvudmannaskap får anses ligga en viss garanti för ordentlig skötsel. Jag anser emellertid att de i många fall har sådan likhet med sedvanlig hotellrörelse att de inte bör undantas från en hotellförfattnings tillämplighet. Att de flesta vandrarhem är öppna endast sommartid utgör inte i och för sig skäl till annan bedömning. I vad mån storleken får betydelse för tillämpligheten behandlar jag i det följande för alla typer av hotellrörelser.

Det nuvarande kriteriet att bostad upplåts mot betalning utbyts i de före-

liggande förslagen mot att upplåtelsen skall vara yrkesmässig. Syftet med denna ändring är att från hotellbestämmelserna undanta dels verksamhet som inte drivs affärsmässigt, dels enstaka bostadsupplåtelser och upplåtelser för vissa kategorier, t. ex. anställda i visst företag.

De bestämmelser som avser att tillgodose ordningsintressena bör enligt min mening inte göras tillämpliga på enstaka upplåtelser av tillfällig bostad mot betalning. Exempel härpå är att privatpersoner i en ort vid särskilda tillfällen, t. ex. kongresser, hyr ut rum i sina bostäder. Inte heller gör de angivna ordningsintressena sig gällande i samband med semesterhem och liknande anläggningar som ett företag driver för sina anställda eller sommarkolonier som drivs av ungdomsorganisationer. Först när uthyrningen sker mera planmässigt och vid flera tillfällen till olika hyresgäster behövs den nämnda ordningskontrollen. Exempel härpå är uthyrning av s. k. resanderum. Från ordningssynpunkt saknar det däremot betydelse om verksamheten utgör bostadsupplåtarens huvudsysselsättning eller får anses som en bisyssla. I och för sig saknar det också betydelse att verksamheten bedrivs endast vissa delar av året, t. ex. under sommarsäsongen. Hyrs privatrum ut genom förmedling av ett hotell eller av särskild turist- eller rumsförmedling, är det likväl i allmänhet rummets hyresvärd som svarar för ordningen där. Det är hans sätt att utöva verksamheten som bör avgöra rörelsens art.

Den verksamhet som således bör omfattas av ordningsbestämmelserna beskrivs lämpligen med uttrycket yrkesmässig. De tolkningssvårigheter som anförts vid remissbehandlingen torde med hänsyn till vad jag anfört inte behöva bli alltför stora.

En verksamhet av det slag som jag nu har beskrivit kan drivas med bara ett eller några få rum. Även den minsta rörelse blir således hotell- eller pensionatrörelse, liksom i den gällande hotellstadgan. Frågan om i vilken utsträckning författningsbestämmelser på förevarande område framdeles också bör gälla för de minsta rörelserna hänger nära samman med frågan om tillståndstvång för rätten att driva hotell- eller pensionatrörelse. Denna fråga återkommer jag till senare.

Bostadsupplåtelse som utgör endast ett moment i sådan verksamhet som vård, tillsyn, utbildning eller uppfostran omfattas f. n. inte av begreppet hotell- och pensionatrörelse. Någon ändring härvidlag föreslås inte i departementspromemorian. I många fall gäller det verksamheter som kontrolleras av statlig eller kommunal myndighet, t. ex. sjukhem, elevhem, ungdomsvårdsskolor. För dem behövs självfallet inte dessutom den kontroll som en hotellförfattning skall möjliggöra. Vid remissbehandlingen har anmärkts att vissa inrättningar av denna art i praktiken inte kunnat hänföras till någon av de angivna typerna. Exempel härpå är vilohem och konvalescenthem. S. k. patienthotell i anslutning till sjukhus kan också räknas hit. Även om bostadsupplåtelsen i dessa fall är tillfällig och yrkesmässig synes de ordningsintressena som motiverar särskilda hotellbestämmelser inte vara

särskilt framträdande. Ju närmare anknytningen är till den vårdande eller undervisande delen i verksamheten, desto mindre skäl finns att anse denna som hotell- eller pensionatrörelse. Om rörelsen inte blir underkastad tillsyn av de myndigheter som utövar tillsyn på sjukvårdens område, bör den hänföras till hotellrörelse, när villkoren i övrigt härför är uppfyllda. Vad som anförs i departementspromemorian om konvalescenthem synes mig här kunna tjäna till ledning vid bedömningen av gränsfall.

Tillståndsvång för hotellrörelse

Turistutredningens förslag och yttrandena däröver

Turistutredningen förordar att endast större företag skall räknas som hotell- och pensionatrörelser och få betecknas som hotell. För dem skall fordras tillstånd. Gränsen bör dras så, att till större rörelser hänförs sådana som avser att samtidigt ta emot minst tio gäster eller som oavsett antalet gäster har minst åtta gästrum. Särskilt med hänsyn till att tillstånd på detta sätt blir avgörande för rätten att använda beteckningen hotell finner utredningen den mildring av tillståndskravet som detta innebär lämplig. För frågan om indelning av rörelserna med hänsyn till brandskydd och gästkontroll är mildringen enligt utredningen betydelselös.

Beträffande mindre rörelser — som inte hänförs till hotell eller pensionat och för vilka inte skall krävas tillstånd — föreslår utredningen, att anmälan skall göras hos polismyndigheten innan rörelsen börjas. Vad utredningen föreslår rörande kontroll av gäster skall gälla också de mindre rörelserna i vad avser utländska gäster.

Turistutredningens förslag om storleken av de rörelser för vilka tillstånd skall fordras godtas av *överståthållarämbetet, länsstyrelsen i Kopparbergs län* och *brandchefen i Stockholm*.

Länsstyrelsen i Kronobergs län uttalar tveksamhet beträffande den föreslagna gränsdragningen. Eftersom det torde vara av visst värde att benämningen hotell förbehålls rörelser av ej för obetydlig omfattning anser sig länsstyrelsen dock kunna godta förslaget. Också *polismyndigheten i Stockholm* accepterar förslaget under förutsättning att skärpta bestämmelser ges om anmälningsrörelser: anmälningsskyldighet vid utthyrningsverksamhetens början och slut samt möjlighet till kontroll från ordnings- och hälsovårds-synpunkt. *Landsfogden i Göteborgs och Bohus län* framhåller, att på mindre pensionat och rum för resande m. m. ofta tillhandahålls rum åt ett klientel, som önskar undandra sig kontroll, särskilt från polisens sida. Enligt *polismyndigheten i Örebro* kan en anmälningsrörelse misskötas i mycket stor omfattning innan sådana skäl föreligger, att rörelsen kan stoppas. Finns risk härför överlåts kanske rörelsen pro forma till ny innehavare. Vidare förekommer, att i samma byggnad inrättas flera anmälningsrörelser, som formellt anmälts av olika innehavare men reellt drivs gemensamt. Frågan kan möjligen lösas genom fordran på ett tillstånd, som inte är så omfattande som för de större företagen. En kritisk ställning intar också *länsbrandinspektören i Göteborgs och Bohus län*.

Ändringen avstyrks av *länsstyrelserna i Blekinge och Västmanlands län*, vilka understryker behovet av kontroll över säkerhetsanordningar och hygien

samt över rörelseinnehavarens lämplighet. Nu gällande bestämmelser före-
dras även av *landsfogden i Kronobergs län*. *Länsstyrelsen* och *förste pro-
vinsialläkaren i Gävleborgs län* vill under begreppet hotell och pensionat få
in verksamhet, som avser att motta minst fem gäster eller som har minst
tre gästrum, medan *hälsovårdsnämnden* och *andre stadsläkaren i Stockholm*
anser, att man helst borde gå ned till två rum och fyra bäddar. De sistnämnda
myndigheterna betonar särskilt de sanitära bristerna vid de mindre uthyr-
ningsställena. Vidare framhålls att nuvarande bestämmelser ibland kring-
gås genom att endast vissa rum hyrs ut möblerade medan ytterligare ett eller
flera rum hyrs ut i omöblerat skick.

Kommerskollegium finner det tveksamt om något verkligt behov föreligger
av att inskränka begreppet hotell- och pensionatrörelse till rörelser av viss
minsta omfattning.

Departementspromemorian

Med hänsyn till att myndigheternas inspektioner av hotellrörelser, även
om de är periodiska, i allmänhet kan företas endast med relativt långa tids-
mellanrum och eftersom en prövning i förväg av utövarens personliga lämp-
lighet torde ge bättre garanti för rörelsens behöriga skötsel än ingripanden
i efterhand, förordas i promemorian att tillstånd alltjämt, åtminstone i viss
utsträckning, skall fordras för rätten att driva hotellrörelse. Därigenom blir
förhandsprövningen av den personliga lämpligheten möjlig. Önskemålet om
förprövning av hotellinnehavarens personliga lämplighet talar för att till-
stånd bör fordras även för små rörelser. Självfallet kan dock bristfällig
skötsel ofta få mera vittgående följder i ett stort hotell än i ett litet.

Besiktning av hotell enligt hälsovårdsstadgan samt brandsyn i hotell en-
ligt brandstadgan och statens brandinspektions anvisningar sker oberoende
av hotellets storlek. För de intressen som skall tillgodoses genom dessa för-
rättningar saknar det enligt promemorian således betydelse vilka hotell-
rörelser som fordrar tillstånd. Avgörande för kontrollen blir här endast
vilka verksamheter som omfattas av begreppet hotell.

Byggnadsbestämmelserna för hotell utanför planlagda områden gäller
enligt 65 § byggnadsstadgan endast under förutsättning att tillstånd för
hotellet fordras enligt hotellstadgan. De anvisningar till byggnadsstadgan
som byggnadsstyrelsen nu utarbetar för hotell avses enligt vad som fram-
hålls i promemorian bli anpassade efter och gälla endast för sådana hotell
för vilka behövs tillstånd. De byggnadstekniska anvisningarna kan enligt
promemorian inte lämpligen och behöver inte göras tillämpliga på de små
hotellen. Den i 1917 års hotellstadga angivna gränsen för tillståndsskyldig-
hetens inträde anses i promemorian ligga så lågt att en måttlig höjning är
tillräddig för att anvisningarna skall få lämplig räckvidd. Det är enkelt och
praktiskt om den gräns, som är lämplig med hänsyn till byggnadsbestäm-

melserna, kan sammanfalla med den gräns där tillståndsskyldigheten inträder.

I promemorian erinras om att den gällande hotellstadgans bestämmelser om resandekontrollen — skyldighet för hotellinnehavare och hotellföreståndare att avfordra resande vissa uppgifter m. m. (34 §) och att, efter länsstyrelsens förordnande, göra anmälan till polismyndighet (35 §) — i första hand gäller tillståndsrörelserna. Länsstyrelses förordnande om anmälningskyldighet gäller inte mindre rörelser om inte detta särskilt angivits i förordnandet. Dessa bestämmelser, som infördes åren 1954 och 1958, stämmer nära överens med turistutredningens förslag. Mot detta restes starka invändningar från åtskilliga remissinstanser, vilka betonade den försvagning av kontrollen som skulle följa av förslaget. Vid förevarande översyn av hotellagstiftningen bör dock enligt promemorian den ordning, som numera kommit till stånd, inte ändras i något väsentligt avseende. Skilda regler bör alltså fortfarande gälla för större och för mindre hotellrörelser. En höjning av gränsen mellan större och mindre rörelser i enlighet med turistutredningens förslag synes emellertid inte böra väcka betänkligheter från polisiär synpunkt, särskilt om tillståndsmyndigheten som hittills får möjlighet att förordna om skyldighet att anmäla hotellgäster i rörelse, som anses böra sättas under särskild kontroll.

Bland författningar, i vilka såvitt angår hotell skillnad görs mellan rörelser med och rörelser utan tillståndsskyldighet, nämns i promemorian vidare bokförings-, hyresreglerings- och allmänna prisregleringslagarna. En mindre justering av gränsen mellan dessa rörelser anses i promemorian sakna praktisk betydelse för de nämnda författningarnas del.

Ett starkt skäl för att inskränka kretsen av de hotellrörelser, för vilka tillstånd skall fordras, är enligt promemorian att härigenom skulle vinnas lättnad för både tillståndsmyndigheterna och hotellnäringen, vilket givetvis i och för sig är eftersträfvansvärt.

För att de mindre hotellrörelserna inte skall kunna undandra sig den kontroll, som enligt gällande författningar förutsätts skola ske, föreslås att alla sådana rörelser skall förhandsanmälas hos polismyndigheten.

På grund av det anförda anses i promemorian hinder inte möta att genomföra turistutredningens förslag om ändrad gräns för tillståndsskyldighetens inträde. Det innebär krav på tillstånd för hotellrörelse som är avsedd att samtidigt motta minst tio gäster eller som — oavsett antalet gäster — omfattar minst åtta gästrum samt skyldighet att hos polismyndigheten anmäla mindre hotellrörelse innan den påbörjas.

Yttrandena över departementspromemorian

I fråga om behovet av ett system med tillståndstvång för rätten att driva hotellrörelse uttalar några remissinstanser tveksamhet. Sälunda anför *kommerskollegium*.

Kollegium har i skilda sammanhang hävdat att i princip fria förhållanden böra råda inom näringslivet och att statlig reglering av näringslivet bör komma i fråga endast när starka allmänna intressen påkalla ingripanden. Därest en reglering är erforderlig inom viss näringsgren är det angeläget att den icke ges vidsträcktare innehåll än som krävs för att tillgodose dylika intressen. Från denna utgångspunkt vill kollegium ifrågasätta huruvida tillräckliga skäl finnes att uppställa krav på tillstånd av polismyndighet för rätten att driva hotellrörelse och att vara föreståndare för sådan rörelse. Såsom i promemorian påpekas finnes lämplighetsprövning inom vissa andra områden, t. ex. ifråga om realisation, gårdfarihandel, pantlånerörelse, utskänkning av rusdrycker etc. Dessa fall där tillstånd sålunda krävs för att få utöva näring måste emellertid betraktas som undantagsfall, som tillkommit för att tillgodose särskilda intressen av betydande styrka. Kollegium har svårt att bedöma huruvida krav på tillstånd bör upprätthållas när det gäller hotellrörelse för att tillgodose ordningssynpunkter och gästernas krav på trygghet. Det kan ifrågasättas om icke en sådan anmälningskyldighet, som föreslås för mindre hotell i förening med en befogenhet för polismyndighet att förbjuda hotell som icke sköts tillfredsställande, ur angivna synpunkter skulle vara tillfyllest även ifråga om större hotell.

Svenska stadsförbundet är inte övertygat om att det vid sidan av den hotellkontroll som byggnadsnämnd, brandmyndigheter och hälsovårdsnämnd utövar skall behövas särskilt tillstånd baserat på en prövning av de personliga egenskaperna hos den som driver eller förestår en hotellinrättning samt av dennas läge och beskaffenhet från allmän ordningssynpunkt. Det säger sig självt att en sådan prövning måste bli tämligen schablonmässig och det torde knappast vara möjligt att på den vägen vinna garantier för att en hotellrörelse kommer att skötas på ett från allmän ordningssynpunkt oklanderligt sätt. I vart fall torde de fördelar som eventuellt står att vinna med ett dylikt förfarande inte ha sådan tyngd att de bör föranleda avsteg från den allmänna näringsfrihetens grundsatser, varvid är att märka att den tillståndsprövning som sker f. n. väsentligen torde vara inriktad på kontroll av att föreskrivna säkerhetsbestämmelser om brand iakttas. Stadsförbundet anser därför att tillståndstvånget bör slopas.

I övrigt görs i remissyttrandena inte någon erinran mot förslaget att behålla systemet med tillståndstvång.

I frågan om vilka hotellrörelser som inte bör få drivas utan tillstånd framkommer olika meningar. Längst går de remissinstanser som förordar tillståndstvång för även de minsta hotellrörelser och för vilka följande yttrande av *polismyndigheten i Kristianstad* är representativt.

För att polisens arbete med utlänningskontroll, övervakning av kriminella och andra asociala element och tillsyn över allmän ordning och säkerhet i allmänhet skall kunna bli effektivt fordras att viss insyn erhålls i hotellrörelsernas bedrivande. I detta hänseende kan någon skillnad icke göras mellan större och mindre hotell. Det torde snarast vara mera angeläget, att det på de små hotellen förekommer en effektiv polisiär övervakning än på de stora, bland annat av den anledningen, att personer, som vill undandra sig polisens uppmärksamhet, sannolikt söker sig till mindre, i skymundan

belägna hotell. En uppdelning av hotellen i stora och små rörelser skulle också medföra vissa olägenheter för tillståndsmyndighetens del.

Polismyndigheten i Uppsala anser promemorieförslaget innebära att »skumraskhotell» gynnas, vilket stämmer illa överens med den rådande uppfattningen att polisen skall kunna medverka vid förebyggande av brott. Från ungdomsvårdande synpunkt är förslaget olyckligt enligt polismyndighetens mening. Administrativt vinnas ingen arbetslättning genom anmälningstvång som förutsätter visst registreringsarbete samt utredning och vitesföreläggande i efterhand beträffande påtalade missförhållanden vilka kunnat förutses. Inte heller får vitesföreläggande i allmänhet någon effekt i dessa fall, eftersom vitet sällan kan tas ut.

De övriga remissinstanser som förordar generellt tillståndstvång är *länsläkaren i Göteborgs och Bohus län, polismyndigheterna i Hässleholm, Trelleborg, Uddevalla och Umeå samt Hotell- och restauranganställdas förbund*. Tillståndsskyldighet redan vid tre gästrum eller fem gäster förordas av *polismyndigheten i Ängelholm*.

Likaledes med motivering att kontroll bäst behövs i de små hotellrörelserna avstyrker flera remissinstanser förslaget att ändra gränsen för tillståndsskyldighetens inträde och vill behålla nuvarande ordning. Denna uppfattning har *länsstyrelserna i Uppsala, Kristianstads, Malmöhus, Kopparbergs och Västernorrlands län, länsläkaren i Jämtlands län, länsbrandinspektören i Kopparbergs län*, som anför att överbeläggning med därav följande risker förekommer i stor utsträckning i de mindre hotellen, *länsbrandinspektörerna i Kristianstads och Västernorrlands län samt polismyndigheterna i Kalmar, Hälsingborg, Västerås och Söderhamn*. I några av dessa yttranden framhålls att en omsorgsfull förhandsprövning på längre sikt medför mindre besvär än upprepade kontroller hos och påpekanden till en rörelseinnehavare som på grund av sina personliga egenskaper inte skulle ha godkänts vid förhandsprövning.

Den i promemorian föreslagna gränsen för tillståndsskyldighetens inträde — åtta gästrum eller tio gäster — tillstyrks uttryckligen av *länsstyrelserna i Östergötlands, Kronobergs, Värmlands och Västerbottens län, förste stadsläkaren i Malmö, brandchefen i Stockholm, länsbrandinspektören i Hallands län, polismyndigheten i Boden samt Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare*.

Förslaget att återinföra anmälningsskyldighet för mindre hotellrörelser hälsas med tillfredsställelse av *polismyndigheterna i Västervik, Vimmerby, Bollnäs och Karlstad*. Den sistnämnda uttalar att 1954 års ändring, varigenom anmälningsskyldigheten avskaffades, från polisiära synpunkter visat sig otillfredsställande, inte minst i fråga om utlänningskontrollen.

I övrigt har förslaget om anmälningsskyldighet behandlats endast av några remissinstanser som anser att de minsta hotellrörelserna bör undantas. Sälun-

da påpekar *länsstyrelsen i Södermanlands län* att förslaget innebär en mycket långt gående anmälningsskyldighet, exempelvis för rörelser där ett rum hyrs ut under badsäsongen. Risk finns för att personer, som hyr ut rum i mycket blygsam omfattning, försummar att göra föreskriven anmälan och, ofta omedvetet, ådrager sig straff. En så omfattande anmälningsskyldighet skulle medföra betydande pappersexercis utan att någon däremot svarande nytta kan påvisas. *Länsstyrelsen* vill därför begränsa anmälningsskyldigheten till rörelse som omfattar minst fem gästrum. Också *länsstyrelsen i Värmlands län* avstyrker anmälningsskyldighet för de minsta rörelserna och anför.

Vad gäller kontrollen av dessa rörelser ur hälsovårds-, brand- och byggnadssynpunkt synes ej finnas anledning att göra skillnad mellan uthyrning av tillfällig möblerad bostad och annan bostadsuthyrning. Behovet av tillsyn i fråga om t. ex. stadigvarande uthyrda rum måste vara lika betydelsefullt. Den av hälsovårds- och andra liknande synpunkter föranledda kontrollen som alltså inte betingas av ordningssynpunkter bör ej föras samman med den polisiära kontroll som hotellförfattningen är avsedd att garantera. Den bör helt regleras i respektive specialförfattningar.

Vad angår de polisiära synpunkterna torde polismyndigheterna oberoende av anmälningsskyldighet kunna skaffa sig erforderlig kännedom om mindre hotell. Anmälningsskyldighet synes ej heller vara någon ovillkorlig förutsättning för den föreslagna befogenheten för polismyndighet att i vissa fall ålägga hotellinnehavare att lämna uppgifter angående sina gäster. *Länsstyrelsen* anser sig emellertid böra understryka att sådan uppgiftsskyldighet bör ifrågakomma endast i undantagsfall. Ett polisiärt betingat önskemål att erhålla en mer eller mindre fullständig kontroll över alla hotellgäster i landet måste nämligen vägas mot de betydande olägenheter som en sådan kontrollapparat medför. Den blir betungande för rörelsen, besvärande för gästerna och kan knappast motiveras av ett mera betydande behov. I promemorian göres ej gällande att det kontrollsystem som nu finnes medfört några särskilda olägenheter. En effektiv polismakt bör därför ha möjlighet att lösa sina uppgifter utan en omfattande kontrollapparat för hotellgäster.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län anser det böra övervägas att från anmälningsskyldigheten undanta rörelser med högst tre rum eller fem gäster och ansluter sig därvid till *polismyndigheten i Rättvik*, som framhåller att efterlevnaden av en långtgående anmälningsskyldighet inte kan övervakas effektivt.

Föredraganden

I det föregående har jag föreslagit att brandskydd och hälsovård i hotell skall tillgodoses bl. a. genom byggnadslagstiftningen. Det innebär att kontroll av hotellbyggnader och hotelllokaler sker genom den förprövning som sker i ärende om byggnadslov. Till denna del av hotellkontrollen återkommer jag.

En särskild hotellförfattning bör som jag nämnt förut innehålla de bestämmelser som behövs för att tillgodose vissa krav på ordning och säkerhet i hotell. Den kontroll som fordras härför avser främst den person som driver hotellrörelse samt hotellgästerna. Även i vissa andra hänseenden har jag funnit en kontroll behövlig. Kontrollen kan i princip ordnas på skilda sätt. När det gäller hotellvärden kan den ske innan rörelsen påbörjas. Man får då en ordning med tillståndstvång. Kontrollen kan också begränsas till övervakning, regelbunden eller sporadisk, av de rörelser som drivs. För att kontrollmyndigheten skall få kännedom om rörelserna blir det i så fall nödvändigt med anmälningsskyldighet. En kombination av de olika kontrollsystemen kan också tänkas.

Kontrollen av hotellgästerna kan självfallet endast ske fortlöpande. Hur den bör anordnas har jag redogjort för tidigare. Till därmed sammanhängande frågor om hotelliggare återkommer jag i samband med detaljerna i en hotellförfattning. Den kontroll som bör ske genom besiktning av polisen har jag också behandlat förut. I fortsättningen av detta avsnitt ämnar jag behandla endast frågorna om tillstånd och anmälan.

Enligt 1917 års hotellstadga fordras tillstånd för rätten att driva hotell- eller pensionatrörelse, som har minst fem gästrum eller är avsedd att ta emot minst nio gäster samtidigt. En tidigare gällande skyldighet att anmäla igångsättning av mindre hotell- och pensionatrörelser till polisen upphävdes år 1954 i samband med tillkomsten av den nya utlänningslagstiftningen. Även de små rörelserna, för vilka inte behövs tillstånd, utgör enligt hotellstadgan hotell- eller pensionatrörelser. Detta har emellertid inte någon större praktisk betydelse, eftersom flertalet bestämmelser i stadgan inte är tillämpliga på dem. Bestämmelserna i 4 och 34 §§ om utländsk resande samt i 46 § andra stycket om vitesförbud mot utövande av rörelse omfattar dock även de små rörelserna.

Både i turistutredningens förslag och i departementspromemorian föreslås att systemet med tillståndstvång skall bestå för de större rörelserna. I båda förordas också skyldighet att anmäla igångsättning av de små rörelserna. Turistutredningen anser vidare att endast tillståndsrörelserna bör hänföras till hotell- eller pensionatrörelse, medan promemorian i detta avseende behåller rådande ordning. I promemorian anförs som skäl för tillståndstvång i huvudsak endast de ordnings- och säkerhetsintressen som påkallar förhandsprövning av den som ämnar driva hotellrörelse. Vid remissbehandlingen av promemorian har erinran mot systemet med tillståndstvång gjorts endast av kommerskollegium och Svenska stadsförbundet.

Jag har i ett tidigare avsnitt av min framställning kommit fram till att i den allmänna ordningens och säkerhetens intresse vissa särskilda krav måste ställas på den som driver eller förestår hotellrörelse. De allmänna och enskilda intressen som motiverar dessa krav har enligt min mening betydande styrka. Det synes mig därför tveksamt om det är tillräckligt med ett

kontrollsystem som innebär endast att samhället genom sina myndigheter i efterhand kan ingripa mot bristfälligt skötta hotellrörelser. Som framhålls i något yttrande är det betydligt svårare att komma till rätta med missförhållanden sedan en hotellrörelse väl börjat drivas.

Redan vid hotellstadgans tillkomst (se prop. 1917: 80 s. 25) stod det klart att tillståndstvång skulle innebära en väsentlig inskränkning i näringsfriheten. Föredragande departementschefen framhöll emellertid att avsikten inte var att på något sätt hindra välfrejdade och laglydiga personer att försörja sig genom att driva hotellrörelse utan endast att utestänga dem vilkas verksamhet på detta område kunde sägas utgöra en fara för allmän ordning, säkerhet och sedlighet. Allmän enighet rådde om behovet av tillståndstvång. Departementschefen fann att en inskränkning i näringsfriheten här var påkallad och skulle medföra fördelar, under det att några olägenheter därav knappast behövde befaras för lojala näringsidkare. Med hänsyn till vad jag nyss anfört anser jag, i enlighet med föreliggande utredningsförslag som de flesta remissinstanserna godtagit, att övervägande skäl alltjämt talar för att tillståndstvånget behålls.

Vid tillkomsten av 1917 års hotellstadga stod det klart att tillstånd inte kunde fordras för de minsta rörelserna. Samma inställning ligger till grund för de båda föreliggande utredningsförslagen. Vid remissbehandlingen av departementspromemorian har endast några få remissinstanser förordat tillståndstvång för alla hotellrörelser.

Frågan om storleken av de hotellrörelser för vilka tillstånd skall fordras hänger nära samman med promemorieförslaget om att återinföra anmälningsskyldighet för de rörelser som inte omfattas av tillståndstvånget. Detta förslag har behandlats endast av några få remissinstanser. De tre länsstyrelser som yttrat sig häröver har avstyrkt en anmälningsskyldighet för de minsta rörelserna. I detta hänseende är jag ense med dessa länsstyrelser. Den i några yttranden föreslagna lösningen med tillståndstvång för vissa rörelser, anmälningsskyldighet för andra och frihet för de minsta innebär att två storleksgränser behöver dras. Av remissyttrandena framgår att följden härav skulle bli så många gränsdragningsproblem att systemet skulle bli alldeles för invecklat och medföra rättsosäkerhet. Jag förordar därför att det nuvarande systemet behålls, dvs. tillståndstvång för vissa rörelser men ingen anmälningsskyldighet.

Kraven på hotellvärdens person bör vara lika stränga i stora och små rörelser. Detta behöver emellertid inte nödvändigt innebära att kontrollen utformas så att tillstånd fordras för dem alla. De skäl som anförts mot anmälningsskyldighet för de små rörelserna utgör i än högre grad skäl mot tillståndstvång för dem. Jag anser därför att det inte är anledning att sänka gränsen för tillståndstvångets inträde från den nuvarande med fem rum eller nio gäster till exempelvis tre rum eller fem gäster. Å andra sidan finner jag det inte motiverat att höja gränsen till åtta rum eller tio gäster så som före-

slagits i promemorian. Dess förslag hänger nämligen samman med förslaget om anmälningsskyldighet för de mindre rörelserna, vilket jag inte anslutit mig till. Vid den avvägning som mot denna bakgrund kan göras saknas det enligt min mening skäl att gå ifrån den nuvarande gränsen för tillståndstvångets inträde, när gränsen skall sättas med hänsyn till det här behandlade ordningsintresset.

Tillståndskravet har betydelse för tillämpligheten i vissa fall av byggnadsstadgan och byggnadsstyrelsens anvisningar. Från byggnadsstyrelsen har jag inhämtat att byggnadsanvisningarna för hotell inte lämpligen kan avse mindre hotellrörelser än dem som har fem rum samt att anvisningarna måste göras utförligare för hotell med mer än åtta rum. Redan enligt 32 § i den nuvarande hotellstadgan görs en liknande skillnad mellan hotell av olika storlek, och från byggnadsstyrelsen har upplysts att det inte medför någon olägenhet med en motsvarande uppdelning i byggnadsanvisningarna för hotell. Jag finner på grund härav att det med hänsyn till förhållandet mellan byggnadslagstiftningen och en ny hotellförfattning inte möter något hinder att behålla den nuvarande gränsen för tillstånd, dvs. fem rum eller nio gäster.

På grund av det anförda föreslår jag att den gällande gränsen för tillståndsskyldighetens inträde behålls.

Skyldigheten att avfordra gäster personuppgifter och anteckna dem på sådant sätt att de kan hållas tillgängliga för polisen bör inte åligga de minsta rörelserna om det inte förordnas för speciella fall. Skyldigheten bör som hittills gälla endast för tillståndsrörelserna. Bestämmelser om polismyndighetens tillträdesrätt och om förbud att driva rörelse bör omfatta även rörelser som är så små att de inte fordrar tillstånd.

Mitt förslag innebär sålunda att även de minsta rörelserna som hittills i författningen betecknas som hotell- eller pensionatrörelser samt att författningsbestämmelserna inte görs tillämpliga i samma mån på större och mindre rörelser.

Tillståndsmyndighet

Tidigare utredningar och yttranden

Turistutredningens förslag innebär att de byggnadstekniska frågor som angår hotell och pensionat skall prövas av byggnadsnämnden i samband med byggnadslov för lokal eller byggnad som är avsedd att tas i anspråk för hotellrörelse. Tillstånd att driva rörelsen skall däremot beviljas av länsstyrelsen eller sådan poliskammare som fanns i vissa städer vid den tid då turistutredningen lade fram sitt förslag. Någon erinran mot förslaget om tillståndsmyndighet görs inte i yttrandena. En del remissinstanser, som inte har något att invända mot att hotellstadgans byggnadsföreskrifter förs över till byggnadslagstiftningen, anser likväl att byggnadsnämnd inte skall godkänna hotell- eller pensionatsbyggnad. Enligt *länsstyrelsen i Kristianstads län* bör prövningen av lokalerna alltjämt verkställas av länsstyrelserna, eftersom byggnadsnämnderna inte är kompetenta för dessa ofta komplicerade avgöranden. *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* framhåller att byggnadsnämnderna i många landskommuner inte har tillräckliga kvalifikationer för att pröva hotellbyggnad eller hotellägenhet. Befogenhet att godkänna byggnadsföretagen bör därför förbehållas byggnadsnämnder med stadsarkitekt, som tillstyrkt förslaget, medan i andra fall länsstyrelsen bör godkänna. Liknande uttalanden görs av bl. a. *länsstyrelserna i Västmanlands, Väster-norrlands och Jämtlands län, länsarkitekten och länsbrandinspektören i Västernorrlands län, länsbrandinspektören i Göteborgs och Bohus län samt landsfiskalen i Karlskoga landsfiskalsdistrikt.*

Domstolskommittén framhåller i sitt betänkande (stencilerat, 1963) om avveckling av magistrats- och kommunalborgmästarinstitutionerna att polisdistrikten i den nya polisorganisationen i allmänhet kommer att omfatta både städer och landsbygd samt att valet nu synes böra ske mellan polischef och länsstyrelse som tillståndsmyndighet. Kommittén erinrar om att polischefen redan f. n. har att på tillståndsmyndighetens föranstaltande undersöka beskaffenheten av den lägenhet, där hotellrörelsen skall drivas, samt att göra årlig besiktning. Vidare avgörs inte ett tillståndsärende förrän polismyndigheten fått tillfälle att yttra sig om lägenhetens beskaffenhet och sökandens lämplighet och detta yttrande torde enligt kommittén ha avgörande betydelse vid ärendets prövning. Polischeferna kommer i framtiden att få en starkare ställning än de har f. n. och vara väl skickade att handlägga även mera svårbedömbara ärenden. Det är i allmänhet en fördel att beslut fattas av den myndighet som inhämtar upplysningar om de förhållanden som inverkar på ärendets avgörande. Domstolskommittén föreslår därför att polismyndigheten blir tillståndsmyndighet. I yttrande över domstolskommitténs förslag förklarar *polisberedningen* att den inte har någon erinran

mot att tillståndsgivningen nu decentraliseras till polismyndigheterna även i de mindre städerna och på landet.

Departementspromemorian

I departementspromemorian erinras om att länsstyrelsen var tillståndsmyndighet enligt 1917 års hotellstadgas ursprungliga lydelse. För stad med minst 20.000 invånare blev år 1937 magistraten eller, om sådan inte fanns, kommunalborgmästaren tillståndsmyndighet. Denna ändring var ett led i strävandena att begränsa länsstyrelsernas arbetsbörda. Decentraliseringen hade även den fördelen att de lokala förhållandena kunde beaktas bättre och att tillståndsmyndigheten blev lättare tillgänglig för allmänheten.

Efter magistraternas och kommunalborgmästarinstitutionens upphörande den 1 januari 1965 är länsstyrelsen tillståndsmyndighet även för de större städerna utom Stockholm (SFS 1964: 675). Denna ordning är, framhålls det i promemorian, ett provisorium i avbidan på en ny hotellförfattning, och frågan om lämpligaste tillståndsmyndighet kan nu avgöras förutsättningslöst.

Den decentralisering av hotellärendena som påbörjades redan 1937 och som förordats av domstolskommittén och polisberedningen bör enligt promemorian fullföljas. Länsstyrelsen bör därför inte vidare vara tillståndsmyndighet.

Då det ofta torde vara så att den som önskar hotelltillstånd också skall anordna hotelllokalen eller vidta annan åtgärd som fordrar byggnadslov, övervägs i promemorian att låta byggnadsnämnden besluta även i fråga om tillståndet att driva själva hotellrörelsen. Därvid nämns att byggnadsnämnden är tillståndsmyndighet enligt förordningen den 1 december 1961 (nr 568) om brandfarliga varor. Såsom framgår av vad som anförts tidigare blir, sägs det emellertid vidare i promemorian, prövningen av en ansökan om tillstånd att driva hotellrörelse helt inriktad på sökandens personliga lämplighet samt lokalens läge och beskaffenhet från ordningssynpunkt, dvs. främst polisiära bedömanden. Om beslutanderätten tillkommer byggnadsnämnden skulle det i allt fall vara nödvändigt att inhämta polismyndighetens yttrande, och detta yttrande borde rimligen få avgörande betydelse för beslutet. På polismyndighet skulle också under alla förhållanden ankomma att för bevakning av den allmänna ordningens och säkerhetens intressen fortlöpande kontrollera hotellrörelsen. Byggnadsnämnden bör enligt promemorian därför inte göras till tillståndsmyndighet.

På grund av det anförda föreslås i promemorian att polismyndigheten generellt blir tillståndsmyndighet för hotellrörelser. Polismyndighetens befogenhet bör därvid omfatta inte bara att meddela tillstånd utan också att återkalla tillstånd, förordna om skyldighet att göra anmälan om hotellgäster och utfärda förbud för mindre rörelser att fortsätta sin verksamhet samt att fullgöra övriga uppgifter som nu ankommer på länsstyrelsen.

I promemorian framhålls att den föreslagna ordningen liksom den nuvarande innebär att den som avser att utöva hotellrörelse kan behöva göra ansökan hos två myndigheter, nämligen polismyndigheten och, om byggnadslov fordras, byggnadsnämnden. När byggnadslov fordras synes det lämpligt att sökanden först begär hotelltillstånd och avvaktar beslut i detta ärende, så att kostnader för lokalplanering inte kommer att nedläggas i onödan.

Yttrandena över departementspromemorian

Promemorieförslaget att förlägga prövningen av hotellbyggnad och hotelllokal i samband med anordnande av hotell helt till ärendet om byggnadslov möter invändningar i flera yttranden. Därvid anförts från många håll att byggnadsnämnderna och de kommunala befattningshavare, som de kan anlita, i många kommuner inte är kompetenta att avgöra frågor om brandskydd och hälsovård i hotell. Olika förslag om remisskyldighet och prövningsmyndighet lämnas i yttrandena. Frågan om kontrollen av hotellbyggnader får till följd av de remissyttranden, som avses här, ett nära samband med frågan om vilken myndighet som skall ge tillstånd att driva hotellrörelse.

Belysande för dessa frågor är följande uttalande av *länsstyrelsen i Kopparbergs län*.

Enligt nu gällande regler har den som ämnar driva hotell- eller pensionatrörelse, med undantag av icke tillståndspliktig rörelse inom vissa icke planlagda områden, att i de fall där byggnaden eller lägenheten icke tidigare godkänts för ändamålet först söka byggnadslov till byggnadens uppförande eller ianspråktagande för hotell- eller pensionatändamål. Sedan byggnaden eller lägenheten helt iordningställt kan tillstånd sökas att driva hotell- eller pensionatrörelse där. I många fall förekommer — särskilt då fråga är om ianspråktagande för hotelländamål av redan för annat ändamål uppförd byggnad — att byggnadslov icke sökes. Allmänheten känner vanligtvis icke till, att byggnadslov fordras då fråga är om endast ett ianspråktagande för hotell- eller pensionatändamål av en redan för annat ändamål uppförd byggnad.

Sedan ansökning om tillstånd att driva hotell- eller pensionatrörelse ingivits till länsstyrelsen skall sökanden rätteligen vänta med att taga den redan iordningställda byggnaden i anspråk för hotelländamål till dess länsstyrelsen meddelat vederbörligt tillstånd härtill. Denna olägenhet är särskilt framträdande på grund av att handläggningen av hotellärenden ofta tar lång tid. I många fall beror dröjsmålet på att omfattande åtgärder — såvida dispens ej anses kunna meddelas — måste vidtagas för att byggnaden skall uppfylla föreskrifterna i hotell- och pensionatstadgan och sökt tillstånd sålunda kunna meddelas. Olägenheterna torde emellertid om förslaget genomföres komma att i stort sett undanröjas genom att byggnaden utan ytterligare prövning kan tagas i anspråk för hotelländamål sedan den blivit efter vederbörligt byggnadslov uppförd och besiktigad. I detta sammanhang kan även nämnas, att länsstyrelsen vid prövning av hotell- och pensionatärenden många gånger ställts inför fall, där kostnadskrävande åtgärder vidtagits på

5 — *Bihang till riksdagens protokoll 1966. 1 saml. Nr 124*

ett sätt som icke stått i överensstämmelse med föreskrifterna i hotell- och pensionatstadgan och byggnadsstadgan. I flera av dessa har byggnadslov till åtgärderna meddelats.

På grund av det sagda framstår det som synnerligen angeläget att samordna byggnadsstadgans och nu gällande hotell- och pensionatstadgas föreskrifter om beskaffenheten av den byggnad, vari hotell- eller pensionatrörelse skall bedrivas, och att undanröja de olägenheter som är förenade med det förhållandet att såväl byggnadsnämnd som länsstyrelse skall pröva byggnads lämplighet för hotell- eller pensionatrörelse.

Svaghet i kontrollen från vissa byggnadsnämnders sida påtalas av *länsstyrelserna i Östergötlands, Kronobergs, Jämtlands och Västerbottens län, länsarkitekten i Kronobergs län, länsbrandinspektörerna i Kopparbergs och Västernorrlands län, länsläkaren i Jämtlands län, polismyndigheterna i Norrtälje, Hälsingborg, Mora, Vilhelmina och Boden samt byggnadsnämnden och stadsarkitekten i Ljungby*. Sålunda anför *länsstyrelsen i Kronobergs län*.

Den nuvarande ordningen för kontroll av att hotell är anordnat i överensstämmelse med gällande bestämmelser är icke tillfredsställande. Den besiktning, länsstyrelsen har att låta ombesörja beträffande nya eller ändrade hotell och som utföres av polismyndigheten i samråd med länsarkitekt och länsbrandinspektör, kommer i regel icke till stånd förrän lokalerna står i beredskap att tagas i bruk. Otillräcklig kunskap om gällande hotellstadgas detaljrika föreskrifter på byggnads- och brandskyddsområdet och kanske alltför optimistisk förtröstan till dispensmöjligheter hos anlitate arkitekter har ofta resulterat i hotellbyggnader, som vid länsstyrelsens besiktning varit behäftade med allvarliga brister och försummelser, vilkas avhjälpande åsamkat vederbörande betydande kostnader.

Det har också visat sig att byggnadsnämnderna och särskilt sådana, som sakna fullgod teknisk expertis, icke varit i stånd att vid granskning av byggnadslovsritningar till hotell upptäcka bristfälligheter i anordningarna och i vart fall underlåtit att hävda kravet på efterrättelse av hotellstadgans bestämmelser.

Det måste befaras, att denna svaghet i kontrollen från byggnadsnämndernas sida kommer att bestå under avsevärd tid framåt.

Länsstyrelsen i Jämtlands län menar att frågan om hur erforderligt brandskydd och fullgoda sanitära förhållanden i hotell skall kunna erhållas inte tillräckligt har beaktats i promemorian. I länet finns exempel på flera små kommuner, som var och en har 20—30 fjällhotell och pensionat och där nyetableringstakten är hög. Varken brandchefen eller ledamöterna i byggnadsnämnden i sådana kommuner har i allmänhet den utbildning och sakkunskap som behövs för att kunna utöva effektiv kontroll. Det gäller här inte bara att granska ritningar och byggnadsbeskrivningar och bedöma dem från brandskyddssynpunkt utan också fortlöpande kontroll av att föreskrivna åtgärder verkligen genomförs. Motsvarande förhållanden gör sig enligt *länsstyrelsen* gällande på hälsovårdens område.

En sakkunnig prövning av ärenden om byggnadslov bör enligt *länsstyrelserna i Östergötlands, Kronobergs och Jämtlands län samt länsarkitekten i Kronobergs län* säkerställas genom skyldighet för byggnadsnämnd, som

inte har tillgång till fackkunnig personal, att inhämta yttrande från länsbrandinspektören, länsarkitekten eller annan sakkunskap. *Statens brandinspektion*, som inte uttalat sig om byggnadsnämnderna, anser det vara av stor vikt att länsorganens, t. ex. länsbrandinspektörens, sakkunskap kan tas i anspråk, i varje fall när det gäller hotellanläggningar av större omfattning. Inspektionen anser det sannolikt att ett sådant samråd kan komma till stånd utan särskild författningsföreskrift.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län föreslår att byggnadsnämnds beslut om byggnadslov för hotell underställs länsstyrelsen för godkännande med rätt för länsstyrelsen att befria från underställningsskyldighet i de kommuner där resurser för sakkunnig prövning finns. Länsstyrelsen framhåller att underställning är särskilt påkallad eftersom många av de största hotellen uppförs just i de kommuner, där de kommunala organen saknar sådana resurser. Länsstyrelsen är medveten om att dess förslag innebär en särställning för ärenden om byggnadslov för hotellbyggnader men anser på grund av vunna erfarenheter på området att en sådan ordning är nödvändig för att skapa garantier för att dessa byggnader blir tillfredsställande anordnade från brand- och livräddningssynpunkt och i sanitärt hänseende. Allt eftersom kommunernas resurser växer kan prövningen av byggnadslov för hotell helt överlämnas till de lokala organen.

Andra bland de remissorgan som enligt vad som nämnts förut anser vissa byggnadsnämnder sakna möjlighet att tillfredsställande handlägga byggnadslovsärenden i fråga om hotell, nämligen *länsbrandinspektören i Kopparbergs län*, *länsläkaren i Jämtlands län*, *polismyndigheterna i Norrtälje* och *Hälsingborg* samt *byggnadsnämnden* och *stadsarkitekten i Ljungby*, föreslår att länsstyrelsen blir tillståndsmyndighet när det gäller anordnande av hotellbyggnader.

En avvikande uppfattning i den här behandlade frågan om byggnadsnämnderna har *länsbrandinspektören i Jämtlands län*, som anför i huvudsak följande. Om byggnadsnämnd beviljar byggnadslov utan att tillräckligt beakta hotellstadgans bestämmelser, kan det f. n. inträffa att länsstyrelsen med hänsyn till brandsäkerheten vid sin tillståndsgivning måste ändra byggnadsnämndens byggnadslov. Denna eventualitet är dock inte tillräckligt skäl för att länsstyrelsen skall vara tillståndsmyndighet i fråga om hotellbyggnader eftersom kontrollen av att byggnadsnämnden fullgör sina skyldigheter bör kunna ordnas på annat sätt. Ju större ansvar byggnadsnämnden får desto större skäl synes föreligga för nämnden att vid behov anställa sakkunnig personal.

I några yttranden förordas av andra skäl än dem som avser byggnadsnämndernas sakkunskap att länsstyrelsen blir tillståndsmyndighet i fråga om hotellbyggnader. Sålunda anför *länsstyrelsen i Västernorrlands län* att det är fråga om en för många byggnadsnämnder sällan förekommande uppgift och att byggnadsstyrelsens anvisningar inte är bindande. *Polismyndig-*

heten i Boden framhåller att kommunerna på senare år engagerat sig i hotellbyggnader i allt större omfattning och anser att däri kan ligga en fara för att ganska omfattande dispenser från gällande hotellbestämmelser lämnas av byggnadsnämnderna. Det synes därför lämpligast att hotellbyggnader prövas av en myndighet vars objektivitet inte kan sättas i fråga.

Om någon form av tillståndsprovning anses nödvändig innebär det enligt Svenska stadsförbundets mening en överbetoning av de polisiära aspekterna på frågan att låta denna provning fullgöras av polismyndigheten. Den provning som anges i promemorian kan nämligen inte vara av annan art än att den kan utföras av allmänt betrodda medborgare överhuvudtaget. För stadsförbundet framstår det som en i och för sig naturlig lösning att tillståndsprovningen omhänderhas av ett kommunalt organ varvid kommunens styrelse synes mest lämpad för uppgiften. Självfallet bör polismyndigheten höras men själva avgörandet bör ligga hos kommunens styrelse vars ledamöter torde ha i vart fall lika god lokal- och personkännedom som polismyndigheten.

Svenska kommunförbundet anser att tillstånd att driva hotellrörelse skall meddelas av byggnadsnämnden, efter hörande av polismyndigheten.

De remissorgan som enligt den lämnade redogörelsen menar att länsstyrelsen bör vara tillståndsmyndighet i fråga om hotellbyggnader anser att länsstyrelsen bör ge tillstånd även till utövande av hotellrörelsen. Samma uppfattning har länsstyrelsen i Kopparbergs län som dock förutsätter en rätt för länsstyrelsen att delegera denna tillståndsgivning i de polisdistrikt där det är lämpligt. Svenska stadsförbundet och Svenska kommunförbundet anser att, om hotellrörelsetillstånden inte skall meddelas av kommunala organ, länsstyrelserna är att föredra framför polismyndigheterna som tillståndsmyndigheter. Stadsförbundet anför följande som skäl för sin ståndpunkt.

Visserligen är det tänkt att ett avgörande av polismyndigheten alltid skall kunna överklagas men denna ordning kan självfallet inte ersätta fördelen av att provningen redan från början sker på en så att säga högre nivå. Det är ju här fråga om avgöranden av väsentlig betydelse för enskildas ekonomiska förhållanden. I vissa fall kan även kommuner indirekt bli berörda särskilt på platser där det föreligger svårigheter att erhålla en person som är villig att taga på sig de ekonomiska risker som kan vara förbundna med att driva ett hotell. Det är därför angeläget att eventuellt erforderlig tillståndsprovning ur administrativ synpunkt sker i tryggast möjliga former. Enligt stadsförbundet måste ur denna synpunkt en provning av länsstyrelsen — detta gäller även kommunens styrelse — vara att föredraga framför en enmansprovning av polischefen.

I övrigt tillstyrker remissorganen eller lämnar utan erinran förslaget att decentralisera denna tillståndsgivning till polismyndigheterna. Länsstyrelsen i Jönköpings län framhåller att polismyndigheten redan f. n. deltar i handläggningen av hotellärendena på ett för tillståndet i praktiken avgörande sätt genom besiktning och utfärdande av intyg om sökandens lämplighet.

Det förefaller därför naturligt och lämpligt att även själva tillståndsprovningen flyttas över på polismyndigheten.

Under hänvisning till promemorians uttalanden om den polisiära provningen av hotell från ordningssynpunkt och föreskriften i 4 § hotellstadgeförslaget, att hotell skall vara så beläget och inrättat som hänsyn till allmän ordning och säkerhet kräver, efterlyser flera remissorgan klarare kompetensgränser mellan tillståndsmyndigheterna byggnadsnämnd och polismyndighet. Medan sålunda *statens brandinspektion* tolkar förslaget så att provning av brandsäkerhet inte skall ankomma på polismyndigheten, finner *länsbrandinspektören i Kopparbergs län* att säkerhet här avser bl. a. om hotellet är så beläget och inrättat att gästerna har betryggande utrymningsmöjligheter och att brand- och livräddningsredskap lätt kan framföras dit. *Länsbrandinspektören* anser att polismyndigheten inte bör bedöma dessa frågor. Att polismyndigheten inte bör pröva hotellbyggnadens beskaffenhet anser även *länsbrandinspektören i Göteborgs och Bohus län*, *brandchefen i Göteborg* och *polismästaren i Boden*. *Byggnadsstyrelsen* påtalar också den oklara kompetensgränsen i förslaget och anför att en grundprincip i detta är att beviljat byggnadslov skall ha klarlagt om en byggnad eller lokal får användas för hotellrörelse. Förslaget synes emellertid ge polismyndigheten formell möjlighet att i efterhand vägra tillstånd till hotellrörelse i byggnad som godkänts av byggnadsnämnden.

Risken för oförenliga beslut av de båda myndigheterna föranleder *länsbrandinspektören i Kronobergs län* att föreslå skyldighet för polismyndighet att inhämta yttrande från brandchef, byggnadsnämnd och hälsovårdsnämnd innan hotellrörelsetillstånd meddelas. Samma förslag ställer *länsläkarna i Blekinge* samt *Göteborgs och Bohus län*, *förste stadsläkaren i Malmö* samt *länsbrandinspektören i Hallands län* som åberopar det fallet att ett fel i en hotellbyggnad bör rättas till i samband med ägarbyte som i och för sig inte föranleder något byggnadsärende.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län anser det principiellt felaktigt att hotellrörelsetillstånd skulle kunna ges innan det är klarlagt att byggnadsnämnden godkänt den byggnad eller lokal där hotellrörelsen skall drivas. En föreskrift härom finner länsstyrelsen nödvändig. Samma uppfattning har *polismyndigheten i Kiruna* medan däremot *polismyndigheten i Mora* menar att sökandens personliga lämplighet och hotellrörelsens belägenhet regelmässigt bör prövas från allmän ordningssynpunkt före handläggning av byggnadsfrågan.

Föredraganden

För att anordna hotell eller pensionat fordras f. n. i allmänhet dels byggnadsnämndens lov i fråga om byggnaden eller lokalen, dels länsstyrelsens

tillstånd att däri driva hotell- eller pensionatrörelse. Länsstyrelsens prövning omfattar inte bara sökandens person utan även byggnadens eller lokalens beskaffenhet. I sistnämnda hänseende utgör länsstyrelseprövningen således en överprövning av byggnadslovet. Denna ordning är en följd bl. a. av att byggnadstekniska bestämmelser om hotell och pensionat från början varit upptagna i hotellstadgan.

För att på detta område fullfölja arbetet med att förenkla byggnadslagstiftningen har i departementspromemorian föreslagits att alla byggnadsbestämmelser om hotell inryms i byggnadslagstiftningen och byggnadsstyrelsens anvisningar till byggnadsstadgan. Detta förslag har jag biträtt. I promemorian föreslås vidare att den byggnadstekniska prövningen skall utslutande göras enligt byggnadslagstiftningen och byggnadsanvisningarna, dvs. av byggnadsnämnden i ärende om byggnadslov. Den tillståndsprövning som behövs med hänsyn till ordningsintressena skall enligt promemorian handhas av polismyndigheten. Vid remissbehandlingen har förslaget att helt förlägga prövningen av hotellbyggnadens beskaffenhet till byggnadsnämnden tilldragit sig huvudintresset. Ett betydande antal remissinstanser anför att byggnadsnämnderna och de kommunala befattningshavare, som de kan anlita, i många kommuner inte är kompetenta att avgöra de byggnadstekniska frågor som angår brandskydd och hälsovård i hotell. I dessa remissyttranden föreslås därför olika åtgärder för att säkerställa en sakkunnig prövning, nämligen skyldighet för byggnadsnämnden att i byggnadslovsärendet inhämta yttrande från olika statliga länsorgan, skyldighet att underställa byggnadslovsbeslutet länsstyrelsens prövning samt behållande av länsstyrelsen som tillståndsmyndighet i fråga om hotellbyggnadens eller hotellokals beskaffenhet.

De nämnda farhågorna är inte helt ogrundade. I en del kommuner saknar byggnadsnämnderna tillgång till den tekniska sakkunskap som behövs. Detta är emellertid en olägenhet som gäller inte bara de byggnadsärenden som avser hotellbyggnader utan också ärenden angående andra byggnader. Den mindre tillfredsställande prövning av ärenden om byggnadslov för hotell som omvittnas i en del remissyttranden kan sannolikt delvis förklaras av att byggnadsnämnderna i dessa fall ansett sig inte behöva vidta särskilda åtgärder för att skaffa sig tillgång till teknisk sakkunskap eftersom länsstyrelsen i vart fall haft att pröva även de byggnadstekniska frågorna i ärendet om hotellrörelsetillstånd. Som framhålls i ett yttrande finns det emellertid anledning att räkna med att byggnadsnämnderna gör vad de kan för att förse sig med erforderlig sakkunskap om deras ansvar ökas. Möjligheterna härtill blir större i samma mån som samarbetet i kommunblock byggs ut och större kommuner bildas.

Även utanför byggnadsnämnden finns befattningshavare som skall anlitas som sakkunniga i byggnadsärenden, nämligen brandchef och hälsovårdsinspektör. Som påpekas i en del remissyttranden saknar dessa befattnings-

havare på sina håll den tekniska sakkunskap som behövs. Den nya brandlagstiftningen och det ökade interkommunala samarbetet har emellertid medfört att brandchefer heltidsanställts i avsevärd utsträckning. Sådana brandchefer besitter tillräcklig sakkunskap för att kunna biträda byggnadsnämnderna i hotellbyggnadsärenden. Reformen på brandförsvarets område innebär också förbättrad utbildning av de deltidsanställda brandcheferna. På hälsovårdens område medför det kommunala samarbetet och tillkomsten av större kommuner på liknande sätt att allt flera kvalificerade hälsovårdsinspektörer anställs.

För att byggnadsnämnderna rätt skall kunna fullgöra sina uppgifter fordras emellertid också att de verkligen utnyttjar den sakkunskap som finns inom kommunen. Att nämnden anlitar sina egna befattningshavare är självfallet, men det är också viktigt att brand- och hälsovårdsmyndigheterna bereds tillfälle att medverka på ett tidigt stadium. Det är anledning att något behandla samrådet mellan de kommunala myndigheterna innan den vid remissbehandlingen väckta frågan om skyldighet att inhämta yttrande av länsorgan tas upp.

Redan i samband med tillkomsten av 1958 års hälsovårdsstadga (prop. 1958: B 46 s. 112—113) framhölls vikten av att byggnadsnämnden så tidigt som möjligt i ett byggnadsärende inhämtar hälsovårdsnämndens yttrande. Inte minst från allmänhetens synpunkt ansågs det bättre att hälsovårdsnämnden bereds möjlighet att förebygga förhållanden som kan orsaka sanitär olägenhet än att nämnden i efterhand skall söka komma till rätta med olägenheten. Enligt 1 § byggnadsstadgan åligger det byggnadsnämnden att samarbeta med övriga myndigheter vilkas verksamhet berör nämndens arbetsområden eller vilkas bedömanden är av betydelse för nämndens verksamhet. Av förarbetena till denna bestämmelse (SOU 1957: 21 s. 202, prop. 1959: 168 s. 163, 184, 196, 302) kan utläsas att det ansetts ofrånkomligt att vederbörande föredragande i byggnadsnämnden ser till att nämnden får kännedom om bl. a. brandchefens och hälsovårdstjänstemannens synpunkter på frågor inom deras verksamhetsområden. Vid tillkomsten av 1962 års brandlagstiftning anfördes härom (prop. 1962: 12 s. 142) att det visserligen kunde inträffa att brandchefen saknade byggnadsteknisk utbildning men att detta inte borde utgöra anledning för byggnadsnämnden att underlåta samråd med brandchefen. En sådan brandchef har nämligen möjlighet att vända sig till högre brandteknisk sakkunskap.

Jag vill här tillägga att byggnadsnämnd i ärende om byggnadslov för hotell eller pensionat bör bereda polismyndigheten tillfälle att yttra sig, exempelvis om den tilltänkta rörelsens belägenhet från ordningssynpunkt.

Vid byggnadsstadgans tillkomst (prop. 1959: 168 s. 196) ansågs att författningsbestämmelser om byggnadsnämnds samråd med de länsmyndigheter, som har med byggnadsväsendet att skaffa, t. ex. länsarkitekt, inte skulle få någon större betydelse i praktiken. Föredragande departements-

chefen utgick nämligen från att byggnadsnämnden alltid skulle komma att tillmötesgå önskemål från sådana myndigheter att få framlägga sina synpunkter för nämnden. På detta sätt kan således det i några remissyttranden framställda önskemålet om utnyttjande av länsorganens sakkunskap tillgodoses utan författningsbestämmelser om remisskyldighet, vilka skulle stå i strid mot byggnadsstadgans bestämmelser om byggnadsnämndens verksamhet.

Jag vill i enlighet med vad som anfördes vid hälsovårdsstadgans tillkomst (prop. 1958: B 46 s. 114), men med mera generell giltighet på förevarande område, understryka vikten av att byggnadsnämnden inte ger dispens från bestämmelser och anvisningar om hotell utan samråd med de sakkunniga organen.

Att sådant samråd som jag här har beskrivit verkligen kommer till stånd är enligt min mening en avgörande förutsättning för att byggnadsfrågorna angående hotell skall föras över till handläggning av endast byggnadsnämnderna. Beslut om beviljat byggnadslov för ett hotell kan inte överklagas av företrädare för brand- och hälsovårdsintressena. Skulle byggnadsnämnden åsidosätta eller försumma dessa intressen — vilket flera remissinstanser befarar — kan brand- och hälsovårdsmyndigheterna emellertid ingripa med förelägganden i efterhand enligt brandlagen och hälsovårdsstadgan. Med hänsyn till den byggandes rättssäkerhet gäller den principen att ett av byggnadsnämnd godkänt byggnadssätt inte bör ändras genom sådana förelägganden. Såvitt gäller brandsyneförelägganden har emellertid ansetts (prop. 1962: 12 s. 142) att principens tillämpning förutsätter att brandteknisk sakkunskap beretts tillfälle att i samband med byggnadsnämndens granskning särskilt ta till vara brandsäkerhetsintresset. Byggnadsnämnden bör således inte försätta den byggande i den situationen att han efter byggnadslovet kan bli ålagd att utföra dyrbara ändringsåtgärder som kunde ha förebyggts genom tidigt samråd med sakkunskap på brand- eller hälsovårdsområdet.

Farhågor beträffande byggnadsnämndernas kompetens yppades vid tillkomsten av förordningen den 1 december 1961 (nr 568) om brandfarliga varor (se prop. 1961: 173 s. 59, 63). Dessa farhågor ansågs emellertid överdrivna och hindrade inte att byggnadsnämnderna gjordes till tillståndsmyndigheter i ärenden om bl. a. förvaring, hantering och försäljning av olja och andra brandfarliga varor.

Det förhållandet att bestämmelser om hotellbyggnader och hotelllokaler finns både i hotellstadgan och i byggnadsstadgan jämte anvisningarna till denna har sannolikt i någon mån bidragit till sådan mindre tillfredsställande handläggning av hotellbyggnadsärenden som nämnts vid remissbehandlingen. Om som jag föreslår alla byggnadstekniska bestämmelser om hotell samlas i byggnadsstyrelsens anvisningar — till yttermera visso i moderniserad form — och sålunda införlivas med det komplex av bestämmelser som ständigt tillämpas inom byggnadsverksamhetens alla områden, kan man

säkerligen räkna med att byggnadsnämndernas arbete med hotellärendena kommer att underlättas. Föreskrifter och anvisningar om hotell kommer inte att uppfattas som en genom speciallagstiftning föreskriven skärpning på en del av byggnadsnämndens verksamhetsområde.

Det anförda har lett mig till uppfattningen att det för framtiden finns tillräckliga förutsättningar att i enlighet med promemorieförslaget överlåta den byggnadstekniska prövningen av hotellbyggnader och hotelllokaler på byggnadsnämnderna.

Härefter återstår frågan vilken myndighet som bör meddela tillstånd att driva hotellrörelse. Prövningen skall enligt promemorieförslaget avse ordning och säkerhet och främst inriktas på sökandens personliga lämplighet. Förslaget innebär att det nuvarande provisoriet med länsstyrelsen som tillståndsmyndighet ersätts med den även av domstolskommittén och polisberedningen förordade ordningen att polismyndigheten beviljar tillstånd. Vid remissbehandlingen har kommunförbunden uttalat sig för att någon kommunal myndighet blir tillståndsmyndighet. I några yttranden anses att länsstyrelsen bör ha denna funktion. De flesta remissinstanserna tillstyrker eller lämnar utan erinran förslaget att polismyndigheten blir tillståndsmyndighet.

Rätten att driva hotellrörelse skall inte vara beroende av någon behovsprövning. Endast sökandens person skall prövas. I dessa hänseenden föreligger överensstämmelse med vad som gäller om rätten att utöva vissa andra slag av näringar där sökandens personliga förhållanden har betydelse. För att utröna sökandens personliga förhållanden behövs tillgång bl. a. till polisens register. På grund av det anförda och vad som nämnts i promemorian anser jag inte nödvändigt eller lämpligt att byggnadsnämnden eller annat kommunalt organ blir tillståndsmyndighet. I valet mellan polismyndighet och länsstyrelse förordar jag polismyndigheten. Polischefernas kvalifikationer och besvärsrätten borgar för fullgod rättssäkerhet.

Med anledning av vad som anförts i vissa remissyttranden om kompetensgränser mellan byggnadsnämnden och polismyndigheten vill jag framhålla att det inte bör ankomma på polismyndigheten att pröva om hotell är så beläget och inrättat att utrymnings- och brandsläckningsanordningarna är betryggande. Har genom byggnadslov fastslagits att en byggnad eller lokal får användas som hotell, bör polismyndigheten inte med åberopande av dess läge eller beskaffenhet kunna hindra att byggnaden eller lokalen används för nämnda ändamål. En annan sak är att det ankommer på polismyndigheten att pröva om en viss person på grund av olämplighet bör vägras eller förbjudas att driva hotellrörelse i byggnaden eller lokalen.

Mot denna bakgrund synes den enskilde själv böra avgöra om han vill söka byggnadslov före hotellrörelsetillstånd eller tvärtom. Polismyndigheten bör som en serviceåtgärd underrätta sökande om att han kan vara skyldig att söka byggnadslov.

Besiktningstkostnad

Gällande bestämmelser

Om kostnad för besiktning föreskrivs i 1917 års hotellstadga 2 och 30 §§ att kostnad för undersökning och förslag i anledning av tillståndsansökan samt kostnad för erforderlig resa och gottgörelse till sakkunnig vid årlig besiktning skall betalas av sökanden respektive hotellets eller pensionatets innehavare eller föreståndare med belopp som länsstyrelsen bestämmer. I förordningen den 1 december 1961 (nr 568) om brandfarliga varor är bestämt, att taxa för avgifter i anledning av avsyning utfärdas av länsstyrelsen på begäran av kommunen; avgift erläggs till byggnadsnämnden av den på vars begäran avsyning äger rum. Förordningen den 10 juni 1949 (i lydelse enligt SFS 1963: 185) om explosiva varor har regler om avsyningar och besiktningar verkställda av sprängämnesinspektionen, polismyndigheten och brandchefen. Kostnaden för avsyning eller besiktning skall bestridas av sökanden enligt närmare bestämmelser av kommerskollegium. Enligt byggnadsstadgan kan länsstyrelsen på framställning av kommun utfärda taxa för avgifter att erläggas av den som hos byggnadsnämnden påkallar åtgärd vilken föranleder ritningsgranskning, besiktning eller annan tids- eller kostnadskrävande förrättning. Brandstadgan saknar bestämmelser om skyldighet för enskild att ersätta kostnad för förrättning av brandbefäl. Hälsovårdsstadgan har inga bestämmelser om förrättningskostnader. En tidigare bestämmelse angående skyldighet för innehavare av lokal, där rusdrycker utskänks, att ersätta kostnad för besiktning har upphävts i samband med tillkomsten av 1954 års rusdrycksförsäljningsförordning.

Riksdagens justitieombudsmans skrivelse den 2 juni 1961 angående kostnader för vissa förrättningar

Justitieombudsmannen erinrar om skyldigheten för enskilda att ersätta kostnader för vissa förrättningar enligt 1917 års hotellstadga samt förordningarna den 7 oktober 1921 (nr 876) angående eldfarliga oljor¹ och den 10 juni 1949 (nr 341) om explosiva varor samt anför att han, eftersom tillämpningen av föreskrifterna syntes oenhetlig, under år 1960 lät inhämta närmare upplysningar härom från överståthållarämbetet och länsstyrelserna.

Justitieombudsmannen anför sammanfattningsvis följande.

De nämnda föreskrifterna tillämpas på ett i hög grad oenhetligt sätt. I

¹ Denna förordning har numera ersatts av förordningen den 1 december 1961 (nr 568) om brandfarliga varor.

stor utsträckning tas inte ersättningar ut, och praxis växlar härvidlag även inom samma län. Praxis skiftar också i frågan om ersättningarna skall tillfalla förrättningsmannen, statsverket eller kommunen. Särskilt med avseende på förrättningar enligt hotellstadgan råder oenhetlighet beträffande ersättningarnas storlek. Elva länsstyrelser har regelmässigt bestämt ersättningar enligt hotellstadgan, medan nio länsstyrelser bestämt ersättning blott i vissa fall och fyra länsstyrelser inte alls bestämt ersättning. Taxa för ersättningar har fastställts i åtta län. I övriga län har uttagna ersättningar bestämts till belopp som i de särskilda fallen ansetts skäliga, varierande mellan 10 och 100 kronor och i de flesta fall uppgående till 15 à 20 kronor. De arvoden som uttagits för kommunalavlönad personal har merendels tillgodoförts tjänstemännen personligen. Av statliga befattningshavare har länsbrandinspektörerna personligen uppburit utgående arvoden.

I samband med omorganisationen av landsfiskals- och stadsfiskalsbefattningarna föreskrevs i en kungörelse den 30 augusti 1941 (nr 737), att arvode, som enligt föreskrifter i särskilda författningar utgår för avsyning eller besiktning, skall, då förrättningen verkställs av landsfiskal, tillfalla statsverket. För polisman är det ett tjänsteåliggande att medverka vid förrättningar, som nu är i fråga. Polisman äger inte själv behålla utgående ersättning, utan sådan skall i regel inlevereras till statsverket.

Det framstår för justitieombudsmannen såsom betänkligt, att ersättningar för hithörande förrättningar tas ut på vissa håll och inte på andra. Vidare måste det anses i hög grad otillfredsställande att vissa förrättningsmän utan att vara berättigade därtill själva tillgodogör sig ersättningar.

Den åtgärd för att skapa bättre ordning, vilken kan synas ligga närmast till hands, är enligt justitieombudsmannen att upphäva skyldigheten för sakägare att betala förrättningskostnad. Härför talar framför allt den omständigheten att förrättningar i de allra flesta fall utförs och kan utföras av befattningshavare, i vilkas åligganden det ingår att verkställa förrättningar av hithörande slag, och att förrättningar därför utförs i tjänsten. Det synes också rimligt att betrakta förrättningar som ett slags service som det allmänna kostnadsfritt tillhandahåller enskilda. Å andra sidan kan det naturligtvis sägas att det inte är orimligt att rörelse, varom här är fråga, belastas med kostnaderna för kontroll av att rörelsen kan utövas utan större risk för allmänheten. Förrättningskostnaderna synes emellertid för stat och kommun vara av fullständigt oväsentlig betydelse. Justitieombudsmannen finner för sin del starka skäl föreligga att upphäva ifrågavarande bestämmelser. En sådan åtgärd framstår på intet sätt såsom anmärkningsvärd. Såsom exempel erinras om att i samband med tillkomsten av 1954 års rusdrycksförsäljningsförordning upphävdes den skyldighet att betala kostnad för besiktning av lokal för utskänkning av rusdrycker, som tidigare ålegat innehavare av sådan lokal.

Om skyldigheten för sakägare att betala förrättningskostnad, om vilken

nu är fråga, likväl anses böra behållas av finansiella skäl, finner justitieombudsmannen erforderligt, att ett cirkulär med erinran om innebörden av gällande bestämmelser utfärdas. Beträffande ersättningar för avsyning av hotell och pensionat bör fastställas taxa på samma sätt som skett enligt förordningarna om eldfarliga oljor och om explosiva varor.

Departementspromemorian och yttrandena däröver

I departementspromemorian uttalas att justitieombudsmannen i sin framställning anfört starka skäl för att skyldigheten för sakägare att betala förrättningskostnad avskaffas. Vidare påpekas att om de föreslagna ändringarna i hotellagstiftningen genomförs, det nuvarande tillämpningsrådet för ersättningsbestämmelser kommer att inskränkas. Ansökan om tillstånd att driva hotellrörelse skall enligt den föreslagna ordningen prövas endast från polisiära synpunkter. De årliga besiktningar genom polismyndighet, som föreskrivs i den gällande hotellstadgan och vilka avser kontroll av att brandtekniska säkerhetsföreskrifter iakttas, kommer att slopas. Gottgörelse till särskilda sakkunniga kan då inte längre komma i fråga. De besiktningar, som polisen kan behöva göra för kontroll av allmän ordning och säkerhet i samband med tillståndsgivning eller därefter, bör enligt promemorian inte bekostas av rörelseinnehavarna.

Promemorieförslaget att skyldigheten för hotellägare att betala besiktningens kostnad skall avskaffas behandlas endast av *länsstyrelserna i Uppsala* och *Västerbottens län* samt *Skånes handelskammare*, vilka alla tillstyrker förslaget.

Föredraganden

Med den ordning jag föreslagit i fråga om anordnande och drift av hotellrörelse kommer en viss besiktning att utövas av byggnadsnämnden. Kostnadsfrågorna bör därvid behandlas enligt bestämmelserna i byggnadslagstiftningen. Brandsyn och hälsovårdskontroll sker utan kostnad för den enskilde. Detsamma gäller den kontroll som polisen har att utöva i fråga om hotellrörelser. I det föregående har jag funnit det nödvändigt att behålla den nuvarande regelbundet återkommande besiktningen av elektriska anläggningar i hotell. Vad jag anfört därvid ger vid handen att besiktningarna skall utföras av särskild sakkunnig på detta område. Ifrågavarande fackmän är enskilda företagare och ersättning måste således utges till dem för varje särskild förrättning. För sådan ersättning bör alltjämt den svara som driver hotellrörelsen.

Specialmotivering

Såväl i turistutredningens förslag som i departementspromemorian förordas att 1917 års stadga angående hotell- och pensionatrörelse ersätts med en ny författning. Jag har i det föregående föreslagit att byggnadstekniska föreskrifter, motsvarande dem som finns i den gällande stadgans avdelning II, inte vidare skall tas upp i en särskild hotellförfattning samt att bestämmelserna i avdelning I om tillstånd, avdelning III om gästkontroll och avdelning IV om ansvar m. m. skall ändras väsentligt. Jag ansluter mig därför till uppfattningen att en helt ny författning nu bör utfärdas.

Den gällande stadgan är utfärdad efter riksdagens hörande. Som skäl härför anfördes (prop. 1917: 80 s. 50) att stadgan innebar en inskränkning i näringsfriheten och ålade rörelseidkarna inte oväsentliga kostnader. Kungl. Maj:t har sedermera vid flera tillfällen beslutat ändringar i stadgan utan riksdagens hörande. Under senare tid har riksdagens yttrande inhämtats över huvuddragen i författningar, som inneburit inskränkningar i näringsfriheten i syfte att säkerställa allmänna intressen. Exempel härpå utgör förordningen den 29 december 1949 (nr 732) angående handel med skrot, lump och begagnat gods, stadgan den 22 april 1960 (nr 114) angående enskilda sjukhem m. m. samt förordningen den 1 december 1961 (nr 568) om brandfarliga varor. Av samma orsak bör riksdagens yttrande inhämtas över förslag till en ny författning om hotell- och pensionatrörelse. Kungl. Maj:t bör emellertid äga vid behov utan riksdagens hörande vidta mindre ändringar som inte berör författningens huvudgrunder. Författningen bör benämnas förordning.

I enlighet med det anförda har inom inrikesdepartementet utarbetats *förslag till hotellförordning*. Jag övergår nu till att behandla de särskilda bestämmelserna i förslaget.

Inledande bestämmelse

1 §.

Paragrafen, som motsvarar 1 § i 1917 års stadga och 1 § i promemoriaförslaget, definierar de rörelser på vilka förordningen är tillämplig.

Angående de rörelser som avses i förordningen hänvisas till den föregående framställningen. Förordningen är, om förutsättningarna i denna paragraf föreligger, tillämplig på, förutom verksamhet som drivs under beteckningen hotell eller pensionat, exempelvis motell, resandevåningar, resanderum, natt-härbärgen, vandrarhem och vissa småstugor. Antalet rum som tillhandahålls inverkar inte i och för sig på frågan om rörelsen skall hänföras till rörelse,

som avses i förordningen. Denna är tillämplig vare sig bostad tillhandahålls resande eller i orten bosatta eller mantalsskrivna personer.

Tillstånd m. m.

2 §.

Paragrafen, som motsvarar delar av 2 och 4 §§ i 1917 års stadga samt 2 och 3 §§ i promemorieförslaget, anger för vilka rörelser tillstånd fordras och villkoren för tillstånd.

Departementspromemorian. Som gästrum bör enligt promemorian räknas båda rummen i ett som dubblett betecknat utrymme, om det ena rummet, som inte i första hand skall tas i anspråk som sovrum, likväl vid behov skall få användas för sådant ändamål eller om i praktiken båda rummen utnyttjas på sådant sätt. Tillstånd skall fordras för rörelse med tillståndskrävande antal gästrum även om de är belägna i olika byggnader eller delar av byggnad. Omöblerade rum bör enligt promemorian inte medräknas när tillståndsfrågan prövas. Slutligen nämns i promemorian det fallet att flera personer, t. ex. familjemedlemmar eller grannar, var för sig driver hotellrörelser, av vilka inte någon ensam kräver tillstånd. Drivs dessa rörelser på sådant sätt, exempelvis i samma byggnad, med delvis samma personal eller med gemensamma anordningar, att de i själva verket måste anses utgöra en enda rörelse, bör tillstånd fordras om minsta sammanlagda antalet gästrum eller gäster är det för tillståndstvång föreskrivna.

Remissyttrandena. Möjligheterna att kringgå de bestämmelser som hänger samman med antal rum och gäster behandlas i några yttranden. *Polismyndigheten i Malmö* ställer frågan, om sängantal kan läggas till grund för bedömningen av det antal gäster rörelsen är avsedd för, och påpekar att ett utrymme med endast en säng enligt gängse begrepp får anses avsett för en gäst men att ytterligare bäddmöjligheter lätt kan anordnas på golvet. *Polismyndigheten i Varberg* föreslår att denna fråga löses så att varje rum i ett hotell anses kunna hysa två gäster. *Polismyndigheten i Skellefteå* anför att vissa hotell har sängplatser eller möjlighet att ordna sådana för flera gäster än tillståndet medger och att det med gällande bestämmelser visat sig ogörligt att utöva kontroll.

Enligt *länsstyrelsen i Stockholms län* och *polismästaren i Norrtälje* bör det inte vara möjligt att kringgå tillståndskravet genom att hyra ut vissa rum till fasta gäster i stället för tillfälligt. *Länsbrandinspektören i Jämtlands län* önskar klara bestämmelser för det fall att skolungdom under fjällresa förläggs på vind i byggnad där gäster i hotellstadgans mening också bor. Det måste avgöras om antalet gäster därigenom anses ökat.

Det i promemorian gjorda uttalandet att omöblerade rum inte skall medräknas, när tillståndsskyldighet prövas, är enligt *polismyndigheten i Malmö* en tydlig anvisning om möjligheterna att kringgå bestämmelserna. Om de

omöblerade utrymmena i verkligheten används som gästrum, om än primitiva, saknas anledning att inte medräkna dem.

Polismyndigheten i Skellefteå har ibland funnit tveksamt om s. k. upppackningsrum bör medräknas bland gästrummen särskilt när det finns möjlighet att ta natthärbärge i rummet. En annan svårighet, som polismyndigheten har mött, är att bedöma riktigheten av påståendet att ett hotellmöblerat rum är avsett för och används endast av hotellets personal.

Föredraganden. En gränsdragning sådan som den förevarande medför som framgår av remissyttrandena självfallet vissa tolkningssvårigheter. Vissa av dem är lösta i departementspromemorian och jag ansluter mig till vad som anförs där. I övrigt anser jag att antalet sängplatser, i form av fasta eller fristående sängar, i första hand måste ligga till grund för bedömningen av det antal gäster gästrummen och rörelsen är avsedd för. Att extrasängar finns och ibland ställs till förfogande, exempelvis för barn, bör inte påverka bedömningen. Visar det sig däremot under verksamhetens gång att sådana sängplatser regelmässigt ställs till förfogande, kan det vara anledning att ompröva tillståndsfrågan. Paragrafens lydelse ger vid handen att tillstånd kan fordras även om inte alla gästrum är avsedda som tillfällig bostad. Det blir i fall då rum hyrs ut till fasta gäster nödvändigt att med ledning av 1 § bedöma om rörelsen som helhet är en verksamhet med ändamål att tillhandahålla tillfällig bostad. I fråga om omöblerade rum kan jag, under erinran om vad jag förut nämnt därom, ansluta mig till polismyndigheten i Malmö. I fråga om s. k. upppackningsrum torde möbleringen och den faktiska användningen i varje särskilt fall få avgöra om det skall anses som gästrum.

Tillstånd avser rörelse i viss byggnad eller hotellägenhet. Självfallet kan ett tillstånd meddelas för en rörelse i flera byggnader eller lägenheter.

Av andra stycket, som behandlar villkoren för tillstånd, framgår att tillstånd skall meddelas om det inte finns anledning anta att sökanden skall driva rörelsen så att fara för allmän ordning och säkerhet uppstår. Prövningen av hur sökanden kan antas komma att driva rörelsen görs av polismyndigheten. Vid utredningen bör användas tillgängliga polisregister, som ger upplysning om sökandens vandel. Den som dömts för våldsbrott, sedlighetsbrott eller tillgrepps- eller förskingringsbrott bör i allmänhet vägras tillstånd. Detsamma gäller den som dömts för olovlig försäljning av rusdrycker eller narkotika eller som är samhällsfarligt asocial. Även andra former av brottslighet eller asocialitet kan ge fog för antagandet att sökanden kommer att driva hotellrörelse på ett sätt som medför fara för allmän ordning och säkerhet. Är sökanden juridisk person kan det i undantagsfall vara anledning att undersöka den eller de fysiska personer som står bakom.

Även andra källor till upplysning om sökanden kan användas. Är sökanden känd för att i annan verksamhet tredskas med att efterkomma myndigheternas förelägganden att vidta sådana åtgärder som behövs för allmän ordning och säkerhet, exempelvis till skydd för annans liv eller hälsa, kan

tillstånd vägras honom. Uppllysningar av denna art bör givetvis beaktas även när sökanden är juridisk person.

Prövningen skall inte omfatta behovet av den tillämnade hotell- eller pensionatrörelsen. Inte heller skall sökandens utbildning eller ekonomiska möjligheter att driva rörelsen prövas.

3 §.

Paragrafen, som motsvarar 3 § i 1917 års stadga samt 3 § första stycket i promemorieförslaget, behandlar föreståndare.

Gällande bestämmelser. Tillstånd kan enligt 1917 års stadga meddelas enskild person eller bolag, förening eller annan samfällighet. I de senare fallen skall finnas en föreståndare. Tillståndet skall då meddelas för honom personligen.

Turistutredningen och departementspromemorian. Båda förslagen innebär att tillstånd alltid skall meddelas den som driver rörelsen, således även juridisk person, och inte föreståndaren samt att även enskild person skall kunna driva hotellrörelse genom en av tillståndsmyndigheten godkänd föreståndare, som är ansvarig för att rörelsen utövas enligt gällande föreskrifter. Turistutredningen tänker sig denna möjlighet endast för särskilda fall, såsom då innehavaren bor på annan ort.

Remissyttrandena över departementspromemorian. Den föreslagna bestämmelsen om rätt för hotellinnehavare som är enskild person att själv avgöra om han vill ha godkänd särskild ansvarig föreståndare är enligt *överståthållarämbetet* tämligen unik inom gällande lagstiftning på den tillståndsbelagda näringsutövningens område. Någon olägenhet behöver den föreslagna ordningen dock inte innebära enligt ämbetets mening. *Polismyndigheten i Örebro* önskar en möjlighet att ålägga hotellinnehavare, som är enskild person och som bor på annan ort, att anställa ansvarig föreståndare som kan godkännas.

Föredraganden. I enlighet med förslagen kan tillstånd att driva hotell- eller pensionatrörelse beviljas inte bara enskild person utan också bolag, förening, stiftelse eller annan samfällighet. Är samfällighet tillståndshavare skall en föreståndare finnas för rörelsen. Han svarar för att rörelsen utövas enligt föreskrifterna i förordningen. Detta innebär exempelvis att föreståndaren skall se till att ersättare finns (4 §), att rörelsen drivs så att den inte föranleder fara för allmän ordning och säkerhet (10 §), att undersökning av elektrisk anläggning sker enligt 11 § samt att gästförteckning förs och anmälningsskyldighet fullgörs (13—15 §§).

Även tillståndshavare som är enskild person kan behöva en särskild föreståndare, exempelvis om tillståndshavaren har rörelser i olika orter eller av andra göromål, hög ålder, sjukdom eller vistelse utomlands är förhindrad att själv förestå rörelsen. För sådana fall äger tillståndshavaren utse föreståndare som i hans ställe svarar för att föreskrifterna i förordningen iakttas.

Det kan också inträffa att polismyndigheten i fall då föreståndare inte är utsedd finner att tillståndshavare som är enskild person avser att inte själv förestå rörelsen eller att sådan tillståndshavare inte själv förestår eller lämpligen bör förestå rörelsen. Om särskilda skäl föreligger kan polismyndigheten då ålägga tillståndshavaren att utse föreståndare. En motsvarande möjlighet finns enligt 6 § förordningen den 29 december 1949 (nr 723; ändrad 1963:579) angående handel med skrot, lump och begagnat gods.

Förutsättningen för att föreståndare skall få överta tillståndshavarens ansvar för att förordningens bestämmelser iakttas är att han godkännts av polismyndigheten. För godkännande gäller samma villkor som för tillstånd att driva rörelsen, med undantag för att konkurstillstånd inte utgör hinder. Prövningen bör ske på samma sätt som beskrivits i motiveringen till 2 § andra stycket.

Fråga om godkännande av föreståndare kan självfallet prövas utan samband med ansökan om tillstånd enligt 2 §. En ny tillståndshavare, som måste ha föreståndare enligt denna paragraf, får inte sätta i gång rörelsen förrän föreståndare utsetts och godkännts.

4 §.

Paragrafen, som delvis motsvarar 3 § första stycket sista punkten i promemorieförslaget, behandlar ersättare.

I *departementspromemorian* föreslås, efter förebild av 40 § 2 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen, att godkänd ersättare skall finnas som omedelbart kan träda i stället för tillståndshavare eller föreståndare, som har förfall. *Sveriges hotell- och restaurangförbund, Svenska turisthotellens riksförbund, RESO* och *Sveriges centrala restaurangaktiebolag* anser det inte nödvändigt med en föreskrift om godkänd ersättare för föreståndaren. Eftersom ett hotell håller öppet ständigt kan man i vart fall inte ordna så att någon av dessa alltid finns tillgänglig i hotellet.

Syftet med ersättare är inte att någon som ansvarar för rörelsens behöriga skötsel alltid skall vara anträffbar i lokalen utan att någon ansvarig skall finnas vid innehavares eller föreståndares semester, sjukdom eller annan längre frånvaro. Självfallet inträder ersättares ansvar enligt 4 § jämfört med 3 § tredje stycket bara när han faktiskt förestår rörelsen.

Ny tillståndshavare kan inte börja driva rörelsen förrän ersättare utsetts och godkännts.

5 §.

Paragrafen, som motsvarar 2 § 1 mom. i 1917 års stadga och 5 § promemorieförslaget, behandlar ansökan och bevis.

Sökande som genom giftermål eller av annan anledning bytt släktnamn är skyldig att uppge tidigare släktnamn. I fråga om betydelsen av omyndighet och konkurstillstånd hänvisas till 2 och 3 §§. Eftersom polismyndig-

6 — *Bihang till riksdagens protokoll 1966. 1 saml. Nr 124*

heten är tillståndsmyndighet och enligt lagen den 9 april 1965 (nr 94) om polisregister m. m. själv har tillgång till sådana register, skall sökanden inte bifoga något polisintyg om sin vandel.

De i punkt d) angivna uppgifterna är nödvändiga för att individualisera rörelsen. Vidare måste polismyndigheten känna till dem för att kunna avgöra om tillstånd behövs. Redan i tillståndsärendet kan polismyndigheten självfallet inspektera ordningen i de för rörelsen avsedda lokalerna för att skaffa sig underlag för bedömning av sökandens lämplighet.

Som nämnts i det föregående fordras byggnadslov inte bara för nybyggnad av hotell utan också i de flesta fall när hotellrörelse skall anordnas i lokal som förut inte använts för sådant ändamål. Om sökanden begär rörelsetillstånd innan han fått byggnadslov, åligger det polismyndigheten som en serviceåtgärd att i tillståndsbeviset erinra sökanden om att byggnadslov kan fordras. Byggnadsnämnden är självfallet inte bunden av en sådan erinran när den prövar om byggnadslov fordras enligt byggnadsstadgan. I vissa fall behövs en sådan erinran uppenbarligen inte, t. ex. när en befintlig rörelse byter tillståndshavare. Även i sådant fall skall emellertid avskrift av beviset tillställas de myndigheter som anges i andra stycket. Ett ägarbyte kan nämligen utgöra särskild anledning till brandsyn eller hälsovårdskontroll med förelägganden för nye ägaren att vidta åtgärder.

I förekommande fall skall erinran göras om att tillståndet inte får utnyttjas innan föreståndare och ersättare utsetts och godkänts.

6 och 7 §§.

Paragraferna, som saknar motsvarighet i 1917 års stadga, har i departementspromemorian utformats efter mönster av 42 § rusdrycksförsäljningsförordningen. 6 § avser rörelser där tillståndshavaren är enskild person. För rörelse som drivs av juridisk person skall godkänd föreståndare finnas enligt 3 §. Skall rörelse drivas av enskild person kan polismyndigheten enligt 3 § bestämma att godkänd föreståndare skall finnas. 7 § behandlar det fallet att föreståndare som sålunda skall finnas eller ersättare avgår eller avlider eller att godkännandet återkallas.

Under tiden intill dess ny föreståndare godkänts skall i båda paragrafernas fall ersättaren förestå rörelsen. Behövs vikarie för honom under denna tid, får innehavaren eller ersättaren själv utse lämplig person. Något krav på godkännande gäller inte beträffande sådan vikarie. Till ny föreståndare kan självfallet utses den godkände ersättaren. Han bör så gott som alltid kunna godkännas som föreståndare. I detta fall skall ny ersättare utses till följd av bestämmelsen i 4 §. Det anförda äger motsvarande tillämpning på ersättare.

8 §.

Paragrafen motsvarar 8 § i promemoriaförslaget.

För att de register eller förteckningar, som myndigheterna, t. ex. polis-

myndigheten enligt 9 § i denna förordning och brandchefen enligt 12 § brandstadgan, för angående hotell och pensionat, skall kunna hållas aktuella föreskrivs här att anmälan skall göras till polismyndigheten när rörelsen upphör. Om tillståndshavaren inte utnyttjar tillståndet och således aldrig börjar rörelsen eller om hinder uppkommer, t. ex. därför att byggnadslov vägras, skall detta också anmälas.

Register

9 §.

Paragrafen motsvarar 2 § 2 mom. sista stycket i 1917 års stadga och 10 § i promemorieförslaget. I registret bör antecknas de uppgifter som enligt 5 § skall tas in i tillståndsbeviset. Vidare bör antecknas exempelvis godkännande av föreståndare och ersättare, beslut om att föreståndare skall finnas för enskild tillståndshavares rörelse, beslut om återkallelse av tillstånd eller godkännande samt företagna inspektioner och åtgärder i anledning därav.

Ordning och säkerhet

10 §.

Paragrafen är tillämplig även på rörelse för vilken tillstånd inte behövs. Fara för allmän ordning och säkerhet inbegriper fara för all slags brottslighet, även sedlighetsbrott (jfr prop. 1964:128 s. 70), och för samhällsfarlig asocialitet.

11 §.

Angående denna paragraf, som motsvarar 30 § tredje stycket i 1917 års stadga, hänvisas till den föregående framställningen. Paragrafen är tillämplig endast på tillståndsrörelser. Med elektrisk anläggning avses elektriska ljus-, kraft- och alarmledningar med tillhörande anordningar. Undersökningen är av den arten att särskilda mätinstrument behövs. Endast den som enligt särskilda bestämmelser är behörig att utföra installationsarbete bör anlitas för undersökningen. Undersökningen och åtgärder för att avhjälpa bristfälligheter skall liksom hittills ske på rörelseinnehavarens bekostnad. Brandsyneförrättare och polismyndigheten bör vid förrättningar som de företar i rörelsen granska intyg om elektrisk undersökning och kontrollera att skyldigheten att föranstalta om undersökning varje år har fullgjorts.

12 §.

Paragrafen motsvarar 29 § första stycket i 1917 års stadga och 11 § andra stycket departementspromemorian, vilka bestämmelser behandlar anslag vars text uppmanar hotellgäst att skaffa sig kännedom om utrymningsvägar. Vid promemorians remissbehandling har en länsstyrelse framhållit att så-

dant anslag saknar praktisk betydelse eftersom knappast någon hotellgäst med anledning av anslaget undersöker utrymningsvägarna. Denna och ytterligare en länsstyrelse föreslår en föreskrift om att utrymningsvägarna skall utmärkas tydligt. I enlighet härmed har gällande bestämmelser omarbetats.

Endast i hotell eller pensionat där rörelse drivs med tillstånd enligt 2 § är 12 § tillämplig. Markering av utrymningsväg bör göras enligt gällande svensk standard för varselmärkning och anbringas på väggar i korridorer utanför gästrum och där det i övrigt behövs för att den som är obekant med lokalerna skall kunna finna väg ut.

Med utrymningsvägar förstås utrymmen i en byggnad vilka leder från gästrum eller andra utrymmen i hotellet till markplanet utanför byggnaden. Utrymningsvägen kan omfatta horisontella och vertikala förbindelsevägar såsom korridorer, gångar, hallar, tamburer, trappor och ramper samt nödbalkonger och liknande anordningar. De byggnadstekniska bestämmelserna om utrymningsvägar kommer att ingå i byggnadsstyrelsens anvisningar.

Gästkontroll

13 §.

Paragrafen är tillämplig på alla hotellgäster oavsett ålder, egenskap av resande och nationalitet. I fråga om de uppgifter som skall avfordras gäst föreligger följande avvikelser från 1917 års hotellstadga. Uppgift om födelse-tid skall avfordras även svensk gäst; den gällande stadgan innehåller bara en rekommendation härom. Uppgift om nationalitet eller medborgarskap skall avfordras också svensk gäst. Gällande stadga förutsätter att det alltid på annat sätt kan konstateras att gästen är utlänning. Så torde numera knappast vara fallet. Denna utvidgade uppgiftsskyldighet kan inte anses besvärande för svenska gäster. Uppgift om födelseort fordras inte till skillnad mot vad som gäller enligt 1917 års stadga. Uppgift härom behöver inte avkrävas enligt utlänningskungörelsen. Spaningsintresset synes inte kräva att födelseorten uppges. Den ort där gästen senast uppehållit sig behöver f. n. inte uppges av svensk gäst. Medborgare i de övriga nordiska länderna har här befriats från att lämna denna uppgift. Detsamma gäller uppgift om vart gäst närmast ämnar bege sig när han lämnar hotellet. Genom de gjorda avvikelserna från gällande hotellstadga blir bestämmelserna enhetliga för hotellgäster från alla de nordiska länderna.

De uppgifter som enligt förevarande paragraf skall avfordras hotellgäst skall också enligt utlänningskungörelsen avfordras utlänning som inte är medborgare i något av de nordiska länderna. Beträffande sådan utländsk hotellgäst gäller därutöver vad som föreskrivs i utlänningskungörelsen i fråga om bostadsupplåtelse. Sådan gäst skall alltså också avfordras de i 47 § 1 mom. utlänningskungörelsen uppräknade uppgifterna om dagen för inresa, den ort där han senast uppehållit sig och vistelsetillstånd.

Det har inte ansetts behöva utsägas särskilt att uppgifter om den som står

under annans vårdnad eller förmynderskap får avfordras vårdnadshavaren eller förmyndaren.

Andra stycket är tillämpligt på alla sådana rörelser som avses i förordningen. Förordnande enligt andra stycket bör meddelas endast i särskilda fall, såsom då rikets säkerhet, utredning eller spaning vid svår brottslighet eller särskilda förhållanden i gränsorter gör det nödvändigt. Det ankommer på rikspolisstyrelsen att vid behov ange riktlinjer härför. Anmälningsskyldigheten enligt utlänningskungörelsen avser inte den som inte fyllt sexton år. Samma begränsning bör polismyndigheten kunna föreskriva i sitt förordnande. Anmälningsskyldighet i fråga om gäster i hotellrörelser bereder inga större svårigheter, eftersom uppgifterna enligt första stycket redan finns i gästförteckningen. För de små rörelserna förutsätts för att en anmälningsskyldighet skall kunna åläggas den som driver rörelsen att han är skyldig avfordra gästerna de uppgifter som behövs, dvs. i allmänhet de uppgifter som anges i första stycket. Nämda skyldighet följer enligt andra stycket andra punkten av förordnandet. För de ej tillståndskrävande rörelserna innebär förordnandet att anmälningsskyldigheten blir förenad med skyldighet att föra gästförteckning. Som jag strax kommer till kan de formulär som behövs utformas så att detta inte innebär något nämnvärt besvär för den som driver rörelsen.

De angivna reglerna gör det möjligt att ha en blankett för alla gästkategorier, så anordnad att de uppgifter som skall avfordras endast medborgare i annat än nordiskt land antecknas efter de uppgifter som skall avfordras alla gäster. Blanketterna kan förvaras så att de bildar en gästförteckning, som bör ersätta den hotelliggare som avses i 34 § gällande stadga. I den mån anmälan om gäster skall göras till polismyndigheten — enligt 49 § utlänningskungörelsen alltid i fråga om gäst från annat än nordiskt land och efter förordnande enligt andra stycket i fråga om annan gäst — kan genomslagskopia göras av blanketten. Det bör vara möjligt att anordna blanketter som kan användas för uppgifter om deltagare i gruppresor. På rikspolisstyrelsen bör ankomma att, med beaktande av vad som föreskrivs om anmälan enligt utlänningskungörelsen, bestämma formulär till blanketter för gästförteckning och närmare reglera hur anmälningsskyldighet skall fullgöras.

De uppgifter, som avses i tredje stycket och som skall lämnas enligt utlänningskungörelsen, skall som framgår av lydelsen föras in i gästförteckning endast om sådan skall föras.

14 §.

Paragrafen motsvarar 36 § i 1917 års stadga, 48 § i utlänningskungörelsen och 14 § i promemoriaförslaget.

Personuppgifter som lämnas av hotellgäst som inte är medborgare i något av de nordiska länderna skall enligt 47 § utlänningskungörelsen kontrolleras

mot hans pass. Någon skyldighet för hotellpersonalen att begära legitimation av andra gäster har inte föreskrivits i hotellförordningen. Endast om det är anledning att anta att lämnade uppgifter är oriktiga bör legitimation begäras. Om en person som önskar bostad i hotell vägrar att lämna föreskrivna uppgifter, torde följden härav bli att han inte bereds bostad och således inte skrivs in som gäst. Någon påföljd för hans vägran kommer då inte i fråga. Får gästen ta rum i besittning innan uppgifterna eller alla nödvändiga uppgifter avkrävs honom och vägrar han sedan att lämna uppgifter, skall polismyndigheten genast underrättas. Straffpåföljd finns liksom f. n. endast för gäst som lämnar oriktiga uppgifter.

15 §.

Paragrafen, som motsvarar 34 § sista stycket och 37 § i 1917 års stadga samt 15 § i promemorieförslaget, behandlar den gästförteckning som ersätter den s. k. gästliggaren som avses i 34 § gällande stadga.

I motiveringen till 13 § har nämnts att gästförteckningen kan föras med lösbladssystem och att samma formulär kan användas för förteckning och för anmälan enligt 13 § andra stycket.

Av de myndigheter som kontrollerar hotell behöver polis- och hälsovårdsmyndigheterna ha tillgång till gästförteckningen. För hälsovårdsmyndigheterna finns möjlighet härtill enligt 82 § hälsovårdsstadgan. Gästförteckningen skall bevaras i rörelsen så länge denna utövas, dock längst tio år efter den senast gjorda anteckningen. Detta innebär att den som överlåter rörelsen till annan måste överlåta även förteckningen till denne.

1917 års hotellstadga har i 21, 30 och 31 §§ bestämmelser om s. k. besiktningsliggare. I den skall antecknas sotning och besiktning. Några bestämmelser om anteckning av brandsyn eller hälsovårdskontroll finns inte. Besiktningsliggaren skall en gång om året genom polismyndighetens försorg uppvisas för länsstyrelsen. Enligt 12 § brandstadgan skall brandchefen föra förteckning över byggnader som är föremål för s. k. regelbunden brandsyn. Till dessa byggnader hör hotell och pensionat. Vid brandsyn förs protokoll enligt 14 § brandstadgan. Originalprotokollet förvaras genom brandchefens försorg bland det kommunala brandförsvarets handlingar. Efter hälsovårdskontroll torde på motsvarande sätt handlingar om vad som förekommit förvaras hos hälsovårdsnämnden. Polismyndighetens egna inspektioner antecknas i det register som skall finnas enligt 9 §. Enligt 11 § skall intyg om särskild elektrisk undersökning anskaffas och förvaras i rörelsen. En särskild besiktningsliggare har med hänsyn till det anförda inte ansetts nödvändig.

Ansvarsbestämmelser m. m.

16 §.

Paragrafen motsvarar 38 § i 1917 års stadga och 16 § i promemorieförslaget.

En gällande bestämmelse om straff för den som byter lokal för rörelsen har i enlighet med promemorieförslaget fått utgå. Eftersom en hotellrörelse individualiseras genom innehavaren och belägenheten — tillståndsbeviset skall enligt 5 § innehålla uppgifter härom — blir rörelsen om den flyttas till annan lokal att anse som ny rörelse, för vilken i förekommande fall fordras nytt tillstånd.

17 §.

Paragrafen, som motsvarar 41 § första och andra styckena och 42 § i 1917 års stadga, 64 § första stycket i utlänningslagen samt 17 § i promemorieförslaget, anger de brott för vilka kan dömas till dagsböter eller, vid försvårande omständigheter, fängelse. Hänvisningen till brottsbalken avser 15 kap. 11 §. Påföljd för gäst som vägrar att lämna uppgifter finns inte, såsom utvecklats i motiveringen till 14 §.

18 §.

Paragrafen, som motsvarar 41 § tredje stycket i 1917 års stadga och 18 § i promemorieförslaget, behandlar de gärningar som har karaktären av ordningsförseelser.

Underlåtenhet att enligt 11 § avhjälpa anmärkta bristfälligheter föranleder — liksom motsvarande underlåtenhet efter brandsyn — inte straff. I sådana fall får 19 § tillämpas.

19 §.

Paragrafen, som motsvarar 46 § första stycket i 1917 års stadga och 19 § i promemorieförslaget, behandlar återkallelse av tillstånd och av godkännande av föreståndare eller ersättare.

Upprepade fällande domar för brott mot förordningen är som hittills återkallelseanledning. För rörelse kan gälla, förutom förordningens bestämmelser om exempelvis ordningen inom hotell, bestämmelser som meddelats i byggnadsstadgan eller vid hälsovårdskontroll. Åsidosätts sådana eller liknande bestämmelser medför det i allmänhet anmaningar eller andra förelägganden från vederbörande myndighet att vidta rättelse inom föreskriven tid. Föreläggande kan ibland innebära förbud vid vite att använda lokal för visst ändamål, och ett förefintligt tillstånd till hotell- eller pensionatrörelse enligt denna förordning kan i sådant fall inte göra förbudet verkningslöst. Emellertid hör åsidosättande av gällande bestämmelser och underlåtenhet att vidta rättelse även kunna utgöra anledning att återkalla hotelltillståndet.

För den händelse godkänd föreståndare eller ersättare är olämplig äger polismyndigheten återkalla inte bara godkännandet utan också rörelsetillståndet. Den sistnämnda möjligheten är avsedd för undantagsfall.

Den som kan beröras av återkallelsebeslut bör i allmänhet beredas tillfälle att yttra sig innan beslut meddelas. Är det fråga om att återkalla god-

kännande av föreståndare eller ersättare bör hotellinnehavaren alltid få yttra sig.

20 §.

Paragrafen, som motsvarar 46 § andra stycket i 1917 års stadga och 20 § i promemorieförslaget, kan tillämpas både när det kommit till polismyndighetens kännedom att någon ämnar börja driva rörelse, för vilken tillstånd inte behövs enligt 2 §, och under rörelsens utövning. Förbud att driva rörelsen kan meddelas också genom föreläggande enligt brandstadgan eller hälsovårdsstadgan.

21 §.

I fråga om denna paragraf, som motsvarar 21 § i promemorieförslaget, hänvisas till den föregående framställningen om polisens hotellbesiktning. Den som vägrar tillträde som polismyndigheten äger fordra enligt denna paragraf kan straffas enligt 17 kap. 13 § andra stycket brottsbalken. Enligt kungörelsen den 9 oktober 1964 (nr 595) om handläggning av vissa polischefsuppgifter kan den som innehar eller uppehåller tjänst som förste polis- eller kriminalassistent åläggas att i polismyndighetens ställe ombesörja de besiktningar för vilka tillträdesrätt föreligger enligt förevarande paragraf.

22 §.

Paragrafen innehåller besvärsmålsbestämmelser.

Besvärsmål om tillstånd och förbud att driva hotell- eller pensionatrörelse samt om skydd mot eldfara i hotell eller pensionat prövas enligt 2 § 14:o) regeringsrättslagen av regeringsrätten. Enligt förevarande förordning har tillståndsmyndigheten lika litet som enligt 1917 års stadga fria händer att efter sitt skön vägra tillstånd. Någon behovsprövning skall inte företas. Är de förutsättningar för tillstånd uppfyllda som fordras enligt förordningen, har sökanden ett rättsanspråk att få tillstånd beviljat. Besvärsprövningen bör därför alltjämt ankomma på regeringsrätten. Detsamma bör gälla mål om godkännande av föreståndare och ersättare och om åläggande att utse föreståndare. Som nämnts tidigare förutsätter förordningen att frågor om brandskydd i hotell och pensionat behandlas enligt byggnads- och brandlagstiftningen samt frågor om hälsovård enligt byggnads- och hälsovårdslagstiftningen. Regeringsrättens befattning med mål om sådana frågor behandlas i 2 § 16:o) och 17:o) regeringsrättslagen. Förevarande förordning föranleder på grund av det anförda ändring i 2 § 14:o) regeringsrättslagen. Denna fråga torde få anmälas i annat sammanhang.

Förordningen kan inte träda i kraft förrän byggnadsstyrelsen utfärdat anvisningar till byggnadsstadgan angående hotell och pensionat. Som nämnts tidigare föreligger sådana anvisningar i utkast och de beräknas kunna ut-

färdas före den 1 januari 1967. Förordningen bör på grund härav träda i kraft nämnda dag. Skulle byggnadsanvisningarna av anledning som nu inte kan förutses inte kunna utfärdas förrän efter den 1 januari 1967 äger Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande bestämma annan tid för förordningens ikraftträdande.

I fråga om de föreslagna övergångsbestämmelserna får jag anföra följande.

Om hotell- eller pensionärrelse drivs med tillstånd enligt 1917 års stadga och tillstånd fordras även enligt förordningen, fortsätter rörelsen som om tillståndet meddelats enligt förordningen. I övrigt gäller denna. Det innebär bl. a. att gammalt tillstånd kan återkallas enligt de nya bestämmelserna.

Enligt 1917 års stadga meddelas tillstånd inte för juridisk person. Bolag, förening eller annan samfällighet skall driva hotellrörelse genom ansvarig föreståndare, och tillståndet meddelas för honom, 3 §. Förordningens 3 § innebär att tillstånd kan meddelas även juridisk person. Tillstånd för föreståndare enligt 3 § 1917 års stadga anses enligt övergångsbestämmelserna dels som rörelsetillstånd för den juridiska personen och dels som godkännande av föreståndaren.

Vid remissbehandlingen har efterlysts övergångsbestämmelser som skulle göra det möjligt att förbättra brandskyddet i hotellbyggnader som f. n. drivs med dispenser från de byggnadstekniska föreskrifterna i 1917 års stadga. Eftersom förordningen inte behandlar hotellens byggnadstekniska beskaffenhet, får denna fråga avgöras enligt byggnadsstadgan, i den mån byggnadslov blir aktuellt för en viss hotellbyggnad eller hotellokal, samt enligt brandstadgan och hälsovårdsstadgan. Oftast torde behovet och möjligheterna att förbättra brandskyddet i äldre rörelser aktualiseras i samband med brandsyn, och ärendet förs därvid ofta vidare till länsstyrelsen. Frågan om i vad mån genom brandsynföreläggande kan föreskrivas mera omfattande åtgärder än som behövs enligt hotellrörelsetillstånd och dispens på grund av 1917 års stadga rymmer samma svårigheter som förhållandet mellan brandsynföreläggande och byggnadslov. Ämnet berördes i förarbetena till 1962 års brandlagstiftning (prop. 1962: 12 s. 142) och en viss praxis torde ha utbildat sig (jfr RÅ 1959 I 188, 1961 I 10). Rättsläget kan sägas f. n. vara det att brandsynförrättare inte bör kräva säkerhetsåtgärder utöver vad som är föreskrivet vid byggnadslov eller prövats i samband härmed eller är gängse, om det inte behövs på grund av särskilda omständigheter. Den tid som förflutit sedan byggnadslov meddelades, den byggnadstekniska utvecklingen och erfarenheter av hotellbränder får här inverka på avgörandena. Det bör också erinras om att brandsynförrättaren enligt 13 § brandstadgan är skyldig att samråda med byggnadsnämnden innan han meddelar brandsynföreläggande om åtgärd av byggnadsteknisk art. Brandsynförrättarna bör hos polismyndigheterna efterhöra om dessa i sitt förvar har handlingar angående dispenser från brandskyddsbestämmelserna i 1917 års stadga.

Tillstånd enligt förordningen för rörelser, som inte behövt tillstånd enligt 1917 års stadga, blir aktuellt endast för rörelser som på grund av sin art nu

hänförs till hotell- eller pensionatrörelse, t. ex. vandrarhem. Dessa rörelser får fortsättas utan tillstånd ett halvår efter förordningens ikraftträdande. Tillstånd krävs om rörelsen skall fortsättas därefter. Har ansökan gjorts men inte hunnit prövas före halvårsskiftet, får rörelsen fortsättas till dess beslut föreligger.

Övergångsbestämmelsen om ersättare gäller bara rörelser som drivs vid ikraftträdandet, inte rörelser för vilka tillstånd meddelas därefter.

Eftersom polismyndigheten blir tillståndsmyndighet i stället för länsstyrelsen bör de ärenden som är anhängiga hos länsstyrelsen vid ikraftträdandet överlämnas till polismyndigheten.

Hemställan

Föredraganden hemställer härefter — under framhållande att hinder ej synes möta mot att ärendet behandlas under riksdagens höstsession — att Kungl. Maj:t måtte genom proposition inhämta riksdagens yttrande över det inom inrikesdepartementet utarbetade förslaget till *hotellförordning*.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar **Hans Maj:t Konungen** att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Claes Djurberg

Departementspromemorians förslag till
Hotellstadga

Inledande bestämmelser

1 §.

Med hotellrörelse förstås i denna stadga yrkesmässig verksamhet med ändamål att tillhandahålla tillfällig möblerad bostad. Stadgan är ej tillämplig när tillhandahållande av bostad ingår i verksamhet för beredande av vård, tillsyn, utbildning eller uppfostran.

Med hotell förstås i stadgan byggnad eller lägenhet, vari hotellrörelse drives.

Om tillstånd

2 §.

Hotellrörelse, som är avsedd att samtidigt mottaga minst tio gäster eller som omfattar minst åtta gästrum, får drivas endast efter särskilt tillstånd (*hotelltillstånd*). Sådant tillstånd meddelas av polismyndigheten i den ort, där rörelsen är avsedd att drivas.

Om byggnadslov för hotell är särskilt stadgat.

3 §.

Enskild person må driva hotellrörelse som avses i 2 § genom föreståndare och, vid förfall för denne, ersättare, vilka skola godkännas av polismyndigheten. Drives sådan hotellrörelse av annan än enskild person, skola finnas föreståndare och ersättare, vilka sålunda godkännas. Föreståndare och ersättare äro ansvariga för att rörelsen utövas i enlighet med gällande föreskrifter.

Hotelltillstånd för enskild person och godkännande såsom föreståndare eller ersättare må meddelas endast den som gjort sig känd för ordentlighet och med hänsyn till personliga egenskaper i övrigt och andra förhållanden finnes lämplig att utöva hotellrörelse.

4 §.

Hotell skall vara så beläget och inrättat som hänsyn till allmän ordning och säkerhet fordrar.

5 §.

Ansökan om hotelltillstånd skall vara skriftlig och åtföljas av

1. uppgift om sökandens namn och, i förekommande fall, firma samt

postadress ävensom för sökande, som är enskild person, födelsetid och yrke eller titel;

2. i förekommande fall uppgift om namn, postadress, födelsetid och yrke eller titel för den som föreslås till föreståndare eller ersättare;

3. uppgift om belägenheten av den byggnad eller lägenhet, där rörelsen avses skola drivas, det högsta antal gäster som skall kunna mottagas samtidigt och det antal gästrum som rörelsen skall omfatta; samt

4. om byggnadslov meddelats för hotellet, handlingar som visa att så skett.

Beviljas tillstånd skall skriftligt bevis härom utfärdas. Fordras byggnadslov för hotellet och har sådant lov ej meddelats, skall beviset innehålla erinran härom. Avskrift av beviset skall tillställas byggnadsnämnden, brandchefen och hälsovårdsnämnden.

6 §.

Har tillståndshavare avlidit, försatts i konkurs eller förklarats omyndig, äger dödsboet, konkursboet eller förmyndaren att utan nytt tillstånd fortsätta hotellrörelsen högst ett år. Rörelsen må dock utövas endast genom föreståndare eller ersättare, som sägs i 3 §.

Om föreståndare eller ersättare ej redan finnes, skall inom två månader från dödsfallet, första borgenärssammanträdet eller omyndighetsförklaringen ansökan göras om godkännande av föreståndare. I avbidan på polismyndighetens beslut äger dödsboet, konkursboet eller förmyndaren att utse föreståndare, som uppfyller de i 3 § andra stycket föreskrivna villkoren. Godkännes icke föreslagen föreståndare skall polismyndigheten lämna vederbörande tillfälle att inom viss tid ansöka om godkännande av annan föreståndare.

Göres ej ansökan som avses i andra stycket inom föreskriven tid anses hotelltillståndet ha upphört att gälla den dag då tiden utgick. Godkännes ej heller den senast föreslagne föreståndaren anses hotelltillståndet ha upphört att gälla tre veckor efter lagakraftvunnet beslut i ärendet.

7 §.

Avgår eller avlider föreståndare eller ersättare vid hotellrörelse som drives av annan än enskild person, må tillståndshavaren, i avbidan på att ny föreståndare eller ny ersättare godkännes, utse föreståndare eller ersättare, som uppfyller de i 3 § andra stycket föreskrivna villkoren.

Göres ej ansökan om godkännande av ny föreståndare eller ersättare inom en månad från avgången eller dödsfallet eller godkännes icke föreslagen föreståndare eller ersättare, äga bestämmelserna i 6 § andra och tredje styckena motsvarande tillämpning.

8 §.

Vill den som erhållit hotelltillstånd icke utnyttja tillståndet eller upp-

kommer hinder för att börja hotellrörelsen, skall skriftlig anmälan därom ofördröjligen göras hos polismyndigheten, som har att återkalla tillståndet. Detsamma gäller när rörelsen upphör.

Om anmälan

9 §.

Den som vill driva hotellrörelse, för vilken icke fordras tillstånd enligt 2 §, skall göra skriftlig anmälan därom i tre exemplar hos polismyndigheten innan rörelsen börjar utövas. Därvid skola angivas anmälarens namn och, i förekommande fall, firma samt postadress och, om anmälaren är enskild person, födelsetid och yrke eller titel. Uppgift skall vidare lämnas om belägenheten av den byggnad eller lägenhet, där rörelsen avses skola drivas, det högsta antal gäster som skall kunna mottagas samtidigt och det antal gästrum som rörelsen skall omfatta. Polismyndigheten skall underrätta brandchefen och hälsovårdsnämnden om anmälan.

Upphör rörelsen skall skriftlig anmälan därom ofördröjligen göras hos polismyndigheten.

Om hotellregister

10 §.

Polismyndigheten skall föra register över hotell enligt formulär som rikspolisstyrelsen fastställer.

Om ordningen inom hotell

11 §.

Hotellrörelse skall utövas så att den icke föranleder fara för allmän ordning eller säkerhet.

Genom tryckt anslag i varje gästrum skall gäst uppmanas att vid inflyttningen utan dröjsmål skaffa sig kännedom om de utrymningsvägar som finnas i hotellet. Anslaget skall vara avfattat även på främmande språk om polismyndigheten finner det nödvändigt. Anslagets lydelse bestämmes av rikspolisstyrelsen. Det tillhandahålles kostnadsfritt av polismyndigheten.

Om kontrollen över hotellgästerna

12 §.

Svensk gäst skall vid ankomsten till hotell, för vilket fordras tillstånd enligt 2 §, avfordras uppgift om fullständigt namn, yrke eller titel, födelsetid, födelseort och hemort. Dansk, finsk, isländsk eller norsk gäst vid sådant hotell skall därjämte avfordras uppgift om medborgarskap och om den ort inom eller utom riket, där han senast uppehållit sig; vid avflyttning skall sådan gäst avfordras uppgift om vart han närmast ämnar begiva sig. Upp-

gifterna skola införas i en därför avsedd liggare, vari även skall antecknas dagen för gästens ankomst och avflyttning.

Polismyndigheten äger förordna att från hotellrörelser i viss ort eller vissa orter eller från viss hotellrörelse anmälan skall göras till polismyndigheten om svensk, dansk, finsk, isländsk eller norsk hotellgäst på sätt och inom tid som myndigheten bestämmer. Avser förordnandet hotellrörelse, för vilken ej fordras hotelltillstånd, gälla bestämmelserna i första stycket för rörelsen.

13 §.

Om uppgifter som skola avfordras annan utländsk gäst än dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare och om anmälan av sådan gäst stadgas i utlänningskungörelsen. Uppgift skall dock avfordras utlänningen, även om han ej fyllt sexton år.

I hotelliggaren skola om utlämning, som här avses, införas de uppgifter som angivas i 12 §.

14 §.

Vägrar hotellgäst att om sig lämna uppgifter enligt denna stadga eller finnes anledning antaga, att lämnade uppgifter icke stämma överens med verkliga förhållandet, skall anmälan därom ofördröjligen göras hos polismyndigheten.

15 §.

Hotelliggare skall föras noggrant och förvaras omsorgsfullt. Den skall på anfordran hållas tillgänglig för myndighet, som har att kontrollera hotellrörelsen, och skall, när rörelsen upphör, överlämnas till polismyndigheten. Användas samtidigt flera liggare skola de numreras och uppgift om antalet lämnas till polismyndigheten. Liggare skall föras på blankett, som fastställs av rikspolisstyrelsen och kostnadsfritt tillhandahålles av polismyndigheten.

Ansvarsbestämmelser m. m.

16 §.

Till dagböter dömes den som

- a) driver hotellrörelse utan erforderligt tillstånd;
- b) driver hotellrörelse utan föreståndare eller ersättare, när sådan skall finnas; eller
- c) underlåter att göra anmälan enligt 9 § första stycket.

17 §.

Underlåter hotellrörelses innehavare, föreståndare eller ersättare att i fråga om utlämning fullgöra anmälningskyldighet enligt 12 § andra stycket eller 14 § eller lämnar någon vid fullgörande av uppgifts- eller anmälnings-

skyldighet, varom stadgas i 12, 13 eller 14 §, mot bättre vetande oriktig uppgift, dömes till dagsböter eller, om omständigheterna äro försvårande, till fängelse i högst sex månader.

18 §.

Till böter, högst femhundra kronor, dömes

a) den som försummar anmälningsskyldighet som åligger honom enligt 8 § eller 9 § andra stycket; samt

b) hotellrörelsens innehavare, föreståndare eller ersättare, vilken i annat fall än som avses i 17 § underlåter att fullgöra skyldighet som åvilar honom enligt 12 § andra stycket eller 14 §, eller åsidosätter vad som åligger honom enligt 12 § första stycket eller 15 § första stycket.

19 §.

Har innehavare av hotelltillstånd upprepade gånger fällts till ansvar för förseelse mot denna stadga eller har han åsidosatt de bestämmelser som gälla för hotellrörelsen och trots anmaning av behörig myndighet underlåtit att vidtaga rättelse inom skälig tid eller finnes han eljest icke lämplig att driva rörelsen, må polismyndigheten återkalla tillståndet.

Har godkänd föreståndare eller ersättare upprepade gånger fällts till ansvar för förseelse mot denna stadga eller har han åsidosatt de bestämmelser som gälla för hotellrörelsen och trots anmaning av behörig myndighet underlåtit att vidtaga rättelse inom skälig tid eller finnes han eljest icke lämplig att förestå rörelsen, må polismyndigheten återkalla godkännandet. Polismyndigheten må också återkalla hotelltillståndet.

Innan tillstånd eller godkännande återkallas skall, om det kan ske utan allvarlig olägenhet, tillfälle att yttra sig beredas den som kan beröras av återkallelsen. Beslut om återkallelse länder omedelbart till efterrättelse, om polismyndigheten ej förordnar annat.

20 §.

Om det är nödvändigt för att upprätthålla allmän ordning eller säkerhet må polismyndigheten vid vite förbjuda hotellrörelse, för vilken icke fordras hotelltillstånd.

21 §.

För att tillse att de bestämmelser som gälla för hotellrörelse iakttagas äger polismyndigheten tillträde till hotell.

22 §.

Mot beslut av polismyndighet enligt denna stadga må besvär anföras hos länsstyrelsen.

Talan mot länsstyrelsens beslut enligt stadgan föres hos Konungen.

Övergångsbestämmelser

23 §.

Denna stadga träder i kraft den 1 januari 1966, då stadgan den 8 juni 1917 (nr 474) angående hotell- och pensionatrörelse skall upphöra att gälla.

Förekommer i lag eller författning hänvisning till föreskrift, som ersatts av bestämmelse i denna stadga, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

24 §.

Drives vid stadgans ikraftträdande hotellrörelse, för vilken fordras tillstånd enligt stadgan, och har tillstånd meddelats enligt 1917 års stadga, må rörelsen med iakttagande av bestämmelserna i nya stadgan fortsättas som om tillstånd vore meddelat enligt denna.

Tillstånd som enligt § 3 1917 års stadga meddelats föreståndare för hotell- eller pensionatrörelse, vilken drives av bolag, förening eller annan samfällighet, anses därvid som hotelltillstånd för bolaget, föreningen eller samfälligheten och som godkännande av föreståndaren.

25 §.

Drives vid stadgans ikraftträdande hotellrörelse, för vilken fordras tillstånd enligt stadgan, och har tillstånd icke meddelats enligt 1917 års stadga, må rörelsen utan tillstånd fortsättas till den 1 juli 1966. Har ansökan om tillstånd ingivits till polismyndigheten före nämnda dag, må rörelsen fortsättas ytterligare till dess tillståndsärendet slutligt avgjorts.

26 §.

Drives vid stadgans ikraftträdande hotellrörelse, för vilken icke fordras tillstånd enligt stadgan, och har tillstånd meddelats enligt 1917 års stadga, anses rörelsen som hotellrörelse vilken anmälts enligt 9 § första stycket nya stadgan; i stället för förbud enligt 20 § skall dock i förekommande fall användas återkallelse av tillståndet enligt 19 §.

27 §.

Drives vid stadgans ikraftträdande hotellrörelse, för vilken icke fordras tillstånd enligt stadgan, och har tidigare ej gjorts anmälan om och ej meddelats tillstånd till rörelsen, må den utan anmälan fortsättas till den 1 juli 1966. Skall rörelsen fortsättas därefter, skall dessförinnan anmälan göras enligt 9 § första stycket.

28 §.

Ärende om hotell- eller pensionatrörelse, vilket före den 1 januari 1966 anhängiggjorts hos länsstyrelse som första instans men icke blivit slutligt prövat före nämnda dag, skall överlämnas till vederbörande polismyndighet för vidare handläggning.

Liggare och kortregister, som avses i § 2 mom. 2 tredje stycket 1917 års stadga, eller avskrift därav skall länsstyrelse översända till vederbörande polismyndighet.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Förslag till hotellförordning	2
Utdrag av statsrådsprotokollet den 29 april 1966	9
<i>Inledning</i>	9
<i>Gällande bestämmelser</i>	12
<i>Behov av en hotellförfattning</i>	17
Skydd mot brand och sanitär olägenhet	17
Turistutredningens förslag och yttrandena däröver	17
Departementspromemorian	18
Yttrandena över departementspromemorian	20
Ordning och säkerhet	22
Turistutredningens förslag och yttrandena däröver	22
Departementspromemorian	23
Yttrandena över departementspromemorian	24
Klassificering av hotellrörelser, prövning av hotellnamn och begränsning i rätten att använda beteckningen hotell	27
Turistutredningens förslag	27
Yttrandena över turistutredningens förslag	28
Departementspromemorian	30
Yttrandena över departementspromemorian	31
Föredraganden	33
Inledning	33
Skydd mot brand och sanitär olägenhet	33
Ordning och säkerhet	37
Gästkontroll	38
Polisens hotellbesiktning	39
Klassificering av hotellrörelser m. m.	41
<i>Tillämpningsområdet för en hotellförfattning.</i>	43
Turistutredningens förslag och yttrandena däröver	43
Departementspromemorian	44
Yttrandena över departementspromemorian	45
Föredraganden	49
<i>Tillståndstvång för hotellrörelse</i>	54
Turistutredningens förslag och yttrandena däröver	54
Departementspromemorian	55

	Sid.
Yttrandena över departementspromemorian	56
Föredraganden	59
<i>Tillståndsmyndighet</i>	63
Tidigare utredningar och yttranden	63
Departementspromemorian	64
Yttrandena över departementspromemorian	65
Föredraganden	69
<i>Besiktningkostnad</i>	74
Gällande bestämmelser	74
Riksdagens justitieombudsmans skrivelse den 2 juni 1961 angående kostnader för vissa förrättningar	74
Departementspromemorian och yttrandena däröver	76
Föredraganden	76
<i>Specialmotivering</i>	77
<i>Hemställan</i>	91
<i>Departementspromemorian's förslag till hotellstadga</i>	92